

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

**Badanie i ewaluacja projektów Amatorskiego Ruchu
Artystycznego skierowanych do dzieci do 15 roku życia
z terenu województwa łódzkiego**

Raport końcowy

Spis treści

Wstęp	3
Ogólna koncepcja i cele badania	3
Zastosowane metody i narzędzia badawcze.....	4
Wyniki wywiadów kwestionariuszowych i wywiadów swobodnych z pracownikami domów kultury	6
Diagnoza działań ARA	6
Zajęcia ARA – charakterystyka.....	9
Kompetencje kadry	16
Ocena ARA.....	21
Projekty ARA.....	42
Promocja i współpraca	54
Wyniki wywiadów kwestionariuszowych z rodzicami	61
Ogólna charakterystyka badanych	61
Uczęszczanie na zajęcia i jego powody	66
Ocena zajęć przez rodziców	68
Ocena kompetencji kadry i organizacji zajęć	73
Wpływ zajęć na dzieci.....	75
Podsumowanie.....	79
Desk research- aneks	84

Wstęp

Ogólna koncepcja i cele badania

W okresie maj – grudzień 2016 r. Biuro Badań Społecznych Question Mark zrealizowało na zlecenie Łódzkiego Domu Kultury badanie projektów Amatorskiego Ruchu Artystycznego (ARA) dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia. Projekt miał na celu zbadanie i ewaluację aktywności projektowej sfery publicznej domów kultury wynikającej z działalności Amatorskiego Ruchu Artystycznego jako oddolnej inicjatywy artystycznej mieszkańców województwa łódzkiego. Zadanie ukierunkowane było na ewaluację projektów adresowanych do dzieci i młodzieży do 15 roku życia z terenu województwa łódzkiego wdrażanych przez wszystkie 127 domów kultury z terenu województwa łódzkiego.

Amatorski Ruch Artystyczny (dalej ARA) to miejsce kształtowania talentów, szlifowania umiejętności i warsztatu artystycznego i rozbudzania potrzeby rozwoju artystycznego. „Wyłapując” talenty artystyczne ma za zadanie wspierać je promocyjnie i edukacyjnie, dostarczając narzędzi do rozwoju indywidualnych jednostek. ARA to przestrzeń „szlifowania diamentów” artystycznych, utalentowanych jednostek, które przejawiają predyspozycje do bycia artystą. Tutaj trafiają i stawiają swoje pierwsze kroki aktorzy, muzycy, plastycy, którzy dziś są profesjonalistami i uznanymi twórcami. Tacy, dziś uznani, artyści jak Anita Lipnicka, Piotr Rogucki czy Jerzy Rogalski swoje pierwsze kroki artystyczne stawiali w lokalnych domach kultury regionu łódzkiego. ARA to również przestrzeń kształtowania świadomego odbiorcy kultury, zdolnego do czytania treści kulturowych i konsumowania ich. Młodzi ludzie kształtowani artystycznie nabywają pewne nawyki kulturowe, wpajane są im wartości, które w przyszłości owocują i pozwalają im stać się świadomym kulturowo twórcą/odbiorcą.

ARA przy lokalnych domach kultury to bardzo ważna przestrzeń kulturowa, od której zależy przyszłość wielu artystów i świadomych odbiorców kultury. Właściwe pokierowanie młodymi, rokującymi artystami i świadomymi odbiorcami kultury to zadanie bardzo odpowiedzialne, które leży po stronie instruktorów i animatorów lokalnych domów kultury.

Mając na uwadze ogromną rolę ARA w kształtowaniu i budowaniu dorobku kulturowego, celem projektu było zbadanie i ewaluacja projektów wynikających z amatorskiego ruchu artystycznego, po to, by w efekcie, po zakończeniu badania, wspomóc najcenniejsze inicjatywy.

Badanie miało za zadanie również ustalenie, na ile myślenie projektowe zostało wdrożone w badanych instytucjach. Jego celem było określenie, jaką część wszystkich działań domów kultury skierowanych do dzieci i młodzieży zajmują działania projektowe.

Województwo łódzkie to obszar o zróżnicowanym potencjale kulturalnym i nierównomiernym dostępie środowisk lokalnych do dóbr kultury, co utrudnia udział w ich konsumpcji, jak i współtworzeniu. W istniejących 23 powiatach (bez Łodzi) brakuje ogniw organizacyjnych (powiatowych, międzypowiatowych), które mogłyby wspomagać warte zainteresowania i pomocy środowiska lokalne oraz ich oddolne inicjatywy kulturotwórcze. Łódzki Dom Kultury ma za zadanie wspierać ARA przy lokalnych domach kultury. Aby móc to robić efektywnie, potrzebne było przebadanie regionu łódzkiego pod względem obecności, jakości funkcjonowania i potrzeb, jakie mają indywidualne projekty wspierające ARA skierowane do dzieci i młodzieży do 15 roku życia.

Łódzki Dom Kultury od 3 lat realizuje program „Współorganizacja projektów kulturowych w regionie łódzkim”, gdzie dzięki wsparciu Organizatora – Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi w drodze konkursu wyłania i wspiera dotacjami najcenniejsze projekty artystyczne w regionie łódzkim. Badanie i ewaluacja projektów skierowanych do dzieci i młodzieży do 15 roku życia miało na celu zbadanie obecności ruchu amatorskiego w regionie, jakości tych projektów, ich potrzeb i rodzaju interwencji z jaką należy do tych cennych działań się zwrócić. Wyniki badania pośrednio posłużą Wnioskodawcy jako cenna wiedza przy przyszłym rozdysponowaniu grantów i przydzielaniu rodzaju wsparcia.

Celami pośrednimi projektu było:

- rozróżnienie działalności bieżącej i projektowej w obrębie ARA w domach kultury regionu łódzkiego oraz wskazanie proporcji;
- rozpoznanie potencjału kulturowego w regionie łódzkim, zidentyfikowanie miejsc najpłodniejszych i najmniej zaangażowanych w projekty wynikające z amatorskiego ruchu skierowane do dzieci i młodzieży do 15 roku życia;
- określenie kondycji, jakości istniejących projektów działań amatorskich w regionie łódzkim;
- zdefiniowanie słabych i mocnych stron projektów ARA;
- określenie deficytów, które wymagają interwencji, m.in: finansowej, technicznej, merytorycznej, doradczej, ludzkiej – diagnoza potrzeb;
- zdiagnozowanie jakie przełożenie mają projekty ARA na rozwój kultury w ogóle, w tym kultury wysokiej;
- zdiagnozowanie sieci współpracy domów kultury z placówkami edukacyjnymi, innymi instytucjami kultury, organizacjami trzeciego sektora, prywatnymi przedsiębiorstwami w celu określenia otoczenia instytucjonalnego projektów ARA i ustalenia sieci współpracy.

Należy także wyraźnie zaznaczyć, że niniejsze badanie nie miało na celu kompleksowej ewaluacji działalności domów kultury z województwa łódzkiego, a jedynie tej części aktywności, która zorganizowana jest w Amatorski Ruch Artystyczny skierowany do dzieci i młodzieży do 15 roku życia. Zdajemy sobie sprawę, że domy kultury prowadzą zróżnicowaną działalność, skierowaną do różnych grup społecznych. Mamy świadomość, że niektóre placówki z tej samej miejscowości lub powiatu dzielą się grupami, do których kierują swoją ofertę. Jeden dom kultury koncentruje swoje działania na zajęciach dla seniorów, po to, by inny mógł organizować aktywność dzieci i młodzieży. Brak albo niewielka ilość działań w ramach ARA nie świadczą o jakości funkcjonowania domu kultury w ogóle.

Zastosowane metody i narzędzia badawcze

Zadanie to projekt badawczy wykorzystujący metody ilościowe i jakościowe. Projekt składał się z następujących elementów:

1. **Desk research** – ta część badania miała na celu analizę materiałów zastanych pod kątem działalności domów kultury w zakresie Amatorskich Ruchów Artystycznych, określenie liczby i charakteru projektów, zdiagnozowanie działalności bieżącej. Analiza uwzględniała okres od 2013 roku. Celem była diagnoza sytuacji bieżącej, ale koniecznym było uwzględnienie lat ubiegłych ze względu na specyfikę działalności grantowej. Analiza tylko jednego roku mogłaby

wypaczyć wyniki. Może się bowiem zdarzyć, że w danym roku dom kultury nie pozyskał środków na projekty albo z innego powodu nie podjął tego rodzaju działalności. Mógł również aplikować o środki, ale ich w badanym roku nie uzyskać. Szersza perspektywa czasowa pozwoliła w sposób obiektywny określić sposób działania i zakres działalności placówek.

2. **Wywiady kwestionariuszowe z pracownikami domów kultury zaangażowanych w działalność ARA (N=123).** Ta część badania pozwoliła znacząco rozszerzyć wiedzę na temat działalności ARA, ilości i charakteru realizowanych projektów, dotarcie do twardych wskaźników takich jak zasięg projektów, liczbę zaangażowanych odbiorców, efektywność etc. Umożliwiła także weryfikację danych pozyskanych w badaniu desk research. Dodatkowo, ten etap dał możliwość diagnozy obszarów problemowych oraz mocnych strony działalności projektowej. Badanie kwestionariuszowe skierowane było do wszystkich domów kultury z województwa łódzkiego (N=127), jednak, mimo wielokrotnych prób nie udało się pozyskać kwestionariuszy od 4 domów kultury.
3. **Wywiady swobodne z pracownikami domów kultury zaangażowanych w działalność ARA (N=45).** Ta część badania stanowiła jakościowe pogłębienie badania kwestionariuszowego. Pozwoliła na określenie mocnych i słabych stron projektów, ustalenie sieci współpracy w regionie, określenie sukcesów i porażek realizowanych projektów oraz specyfikę działalności ARA w opinii osób z nimi związanych.
4. **Wywiady kwestionariuszowe z rodzicami dzieci uczestniczących w projektach (N=713).** Ta część badania pozwoliła na ocenę projektów przez rodziców beneficjentów, wskazała na mocne i słabe strony ich realizacji, określiła poziom satysfakcji uczestników. Badanie umożliwiło także określenie wskaźników miękkich związanych z sposobem prowadzenia zajęć, zainteresowaniem odbiorców itd. oraz ustalić długofalowy wpływ projektów realizowanych w ramach ARA na jego beneficjentów, stosunek odbiorców do programów, rolę, jaką odgrywają w ich życiu.

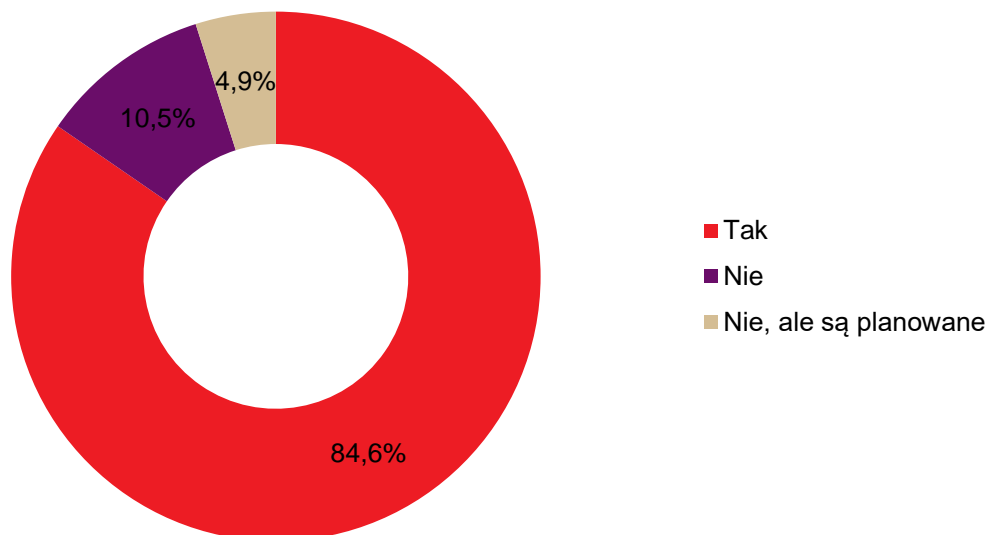
Wyniki wywiadów kwestionariuszowych i wywiadów swobodnych z pracownikami domów kultury

Diagnoza działalności ARA

Pierwszy blok pytań miał na celu określenie, jaki odsetek domów kultury w województwie łódzkim prowadzi działania w ramach Amatorskiego Ruchu Artystycznego (ARA) dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia, powodów, dla których taka działalność nie jest prowadzona oraz problemów, jakie wiążą się z organizacją ARA.

Pytanie otwierające ankietę dotyczyło tego, czy w roku 2016, prowadzone były u nich działania w ramach Amatorskiego Ruchu Artystycznego (ARA) dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia. 84,6% potwierdziło, że taka działalność ma u nich miejsce, w 10,5% domów kultury nie prowadzi ARA, zaś 4,9% przyznało, że ARA nie jest prowadzona, ale jest ona planowana. Wśród powodów nie prowadzenia działalności ARA wymieniano brak zainteresowania odbiorców, problemy finansowe i kadrowe oraz inne takie jak: *był inny dyrektor, inne filie się tym zajmują, realizacja zajęć świetlicowych* – każda z kategorii została wskazana przez 3 domy kultury. Potwierdzenie tych danych znajduje się w przeprowadzonych wywiadach swobodnych, gdzie zdecydowana większość respondentów potwierdziła, że prowadzą działania w ramach ARA.

Wykres 01. Czy placówka w bieżącym roku kalendarzowym prowadzi działania w ramach Amatorskiego Ruchu Artystycznego (ARA) dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia?

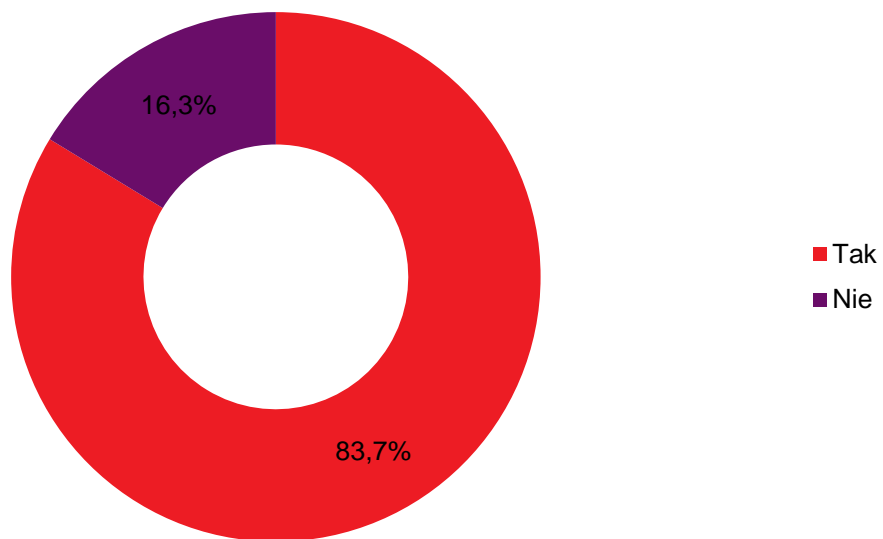
Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy placówka w latach ubiegłych tj. 2013-2015, prowadziła działania w ramach Amatorskiego Ruchu Artystycznego dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia. Miało to pokazać, czy działalność ARA ma określoną ciągłość, czy jest realizowana doraźnie. Wyniki są bardzo zbliżone do tych z poprzedniego pytania. Zdecydowana większość domów kultury również

w poprzednich latach prowadziła ARA - 83,7%. Tylko 16,3% nie miała w swoim programie działań ARA. Powody nie prowadzenia ARA były zbliżone do uzasadnień podawanych w pytaniu pierwszym. Najczęstszą przyczyną braku realizacji ARA w latach 2013-2015 był brak zainteresowania ze strony odbiorców (4 domy kultury), następnie braki kadrowe, fakt, że ośrodek nie istniał w minionym okresie, czy inne powody, wśród których wymieniano osobę dyrektora, realizację zadań świetlicowych, czy brak sprzętu (po 3 domy kultury), a także problemy finansowe i brak takiej formuły zajęć (po 2 domy kultury).

Wykres 02. **Czy placówka w latach 2013-2015 prowadziła działania w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia?**

Fakt ten potwierdzają wypowiedzi respondentów z wywiadów swobodnych:

- (...) przede wszystkim brak nam środków. Jesteśmy małą gminą. Jesteśmy biedną gminą. Mamy ograniczony budżet. Mam nadzieję, że to się zmieni. I postaramy się o kogoś. Zresztą u nas nie ma osoby, która poprowadziła by to tak profesjonalnie np. tańca. Bo chciałam, żeby dzieci uczyły się breakdance'a i gdzieś jeździły, ale znalazłam jednego pana, który byłby skłonny przyjeżdżać z Wrocławia, bo u nas niestety nie ma żadnego odzewu.
- (...) No i powiem Panu, że dzieci są dzisiaj bardzo odporne. Naprawdę, doba komputerów nas po prostu zjada. Mam wakacje i mam np. kafejkę internetową u siebie i np. dzieci nie chcą potańczyć, pośpiewać, czy coś. Wiadomo są takie, które przychodzą tylko na zajęcia, wycieczki plenerowe i uczymy się, ja je sama uczę i śpiewamy karaoke i tak dalej, ale to są jednostki. W naszej małej miejscowości, małej gminie po prostu jest ciężko.

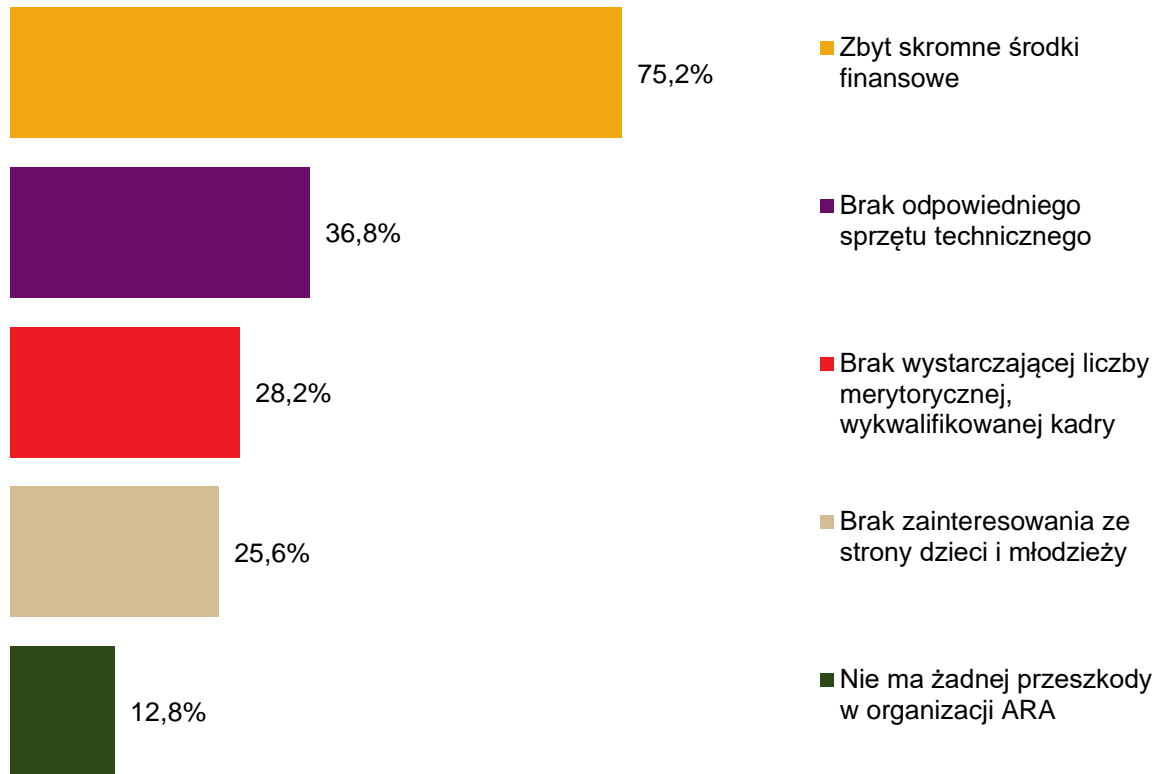
Celem ostatniego pytania w ramach omawianego bloku było poznanie problemów, na jakie napotykają pracownicy domów kultury przy organizacji ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia. Dla

¼ placówek największą przeszkodą są zbyt skromne środki finansowe – 75,2%. W następnej kolejności respondenci wskazywali na brak odpowiedniego sprzętu technicznego - 36,8%, brak wystarczającej liczby merytorycznej, wykwalifikowanej kadry – 28,2% oraz brak zainteresowania ze strony dzieci i młodzieży – 25,6%. Tylko 12,8% domów kultury z województwa łódzkiego nie ma żadnych przeszkód w organizacji ARA.

Wykres 03. **Co jest problemem w organizacji ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia?**¹

Na podobne przeszkody wskazują rozmówcy podczas wywiadów pogłębionych. W wywiadach wskazywano na:

■ aspekt finansowy

(...) No pewnie, są zawsze kłopoty. Kłopoty przede wszystkim finansowe, bo 13 par butów, 3000zł, skąd to wziąć prawda? Nowe buty, a drą się, bo to wiadomo w tańcu, a na różnych podłogach nie zawsze jest to profesjonalnie przygotowana podłoga, więc trzeba to ciągle kupować. Stroje są bardzo kosztowne, to są finansowe sprawy zawsze. Zakup instrumentów, zakup gliny, zakup farb, mikrofonów, całego nagłośnienia;

(...) Brak funduszy, brak pieniędzy. Na materiały przede wszystkim, na zatrudnienie instruktora plastyki, bo brakuje środków na to. Na zakup sprzętu nagłaśniającego, na zakup luster do tańca, strojów dla zespołu, materiałów do przygotowania scenografii dla zespołu teatralnego. Ze wszystkim

¹ W tym pytaniu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym odpowiedzi nie sumują się do 100%.

są finansowe problemy. Takie najprostsze rzeczy, które są potrzebne do tego, żeby te zajęcia istniały. Człowiek po prostu dwoi się i troi żeby zrobić coś z niczego.

■ wyposażenie, sprzęt

(...) nie mamy profesjonalnego sprzętu np. żeby nagłośnić, nie mamy profesjonalnego sprzętu żeby oświetlić, co moim zdaniem jest ogromną rysą na działalności amatorskiej, dlatego, że nie pozwala pokazać tego wszystkiego cośmy zrobili. Nie pozwala pokazać jak należy. Poza tym, jeszcze ja uważam, że jeżeli przychodzi się do domu kultury rozwijać swoją pasję, uczyć się czegoś, to ten dom kultury powinien być wyposażony lepiej niż szkoła, tymczasem my nie jesteśmy lepiej wyposażeni niż szkoła i to nam zabiera radość codziennego działania, ale tak jest, nie ma w tym żadnej przesady.

■ aspekt lokalowy

(...) Lokalowe, zdecydowanie. Kłopoty lokalowe z uwagi na to, że faktycznie grup moglibyśmy mieć więcej, tylko po prostu nie mamy na to miejsca, również dodatkowych zajęć i aktywności, bo tu ludzie do nas przychodzą z różnymi propozycjami, a my po prostu nie mamy miejsca na to, czyli generalnie lokalowe.

(...) Tak, mamy tylko jedną salę widowiskową. Tej działalności jest dużo, mamy nie tylko zespoły amatorskie, też projekty, wydarzenia i się po prostu wszyscy bijemy o tą salę, kiedy kto może występować. Ostatnio została duża dyscyplina wprowadzona jeśli chodzi o kalendarz bo wiadomo, że jeżeli chodzi o wszelkiego rodzaju pokazy no to soboty najchętniej wchodzi w grę, ewentualnie piątkowe wieczory i powiem szczerze, że to jest taki bardzo pozytywny problem, bo to świadczy o tym, że działalność jest intensywna i, że jest zapotrzebowanie na tą salę widowiskową.

■ promocja i komunikacja z odbiorcami

(...) Największe kłopoty, może problem z dotarciem, z informacją np. czy to mają być plakaty, czy to ma być Facebook, czy to ma być strona internetowa, dla każdej grupy w zasadzie mogłoby to być coś innego. No i to jest tak troszeczkę, że my możemy coś zrobić, jakieś fajne działanie, fajna inicjatywa, natomiast sposób, w jaki to jest wypromowane może niekoniecznie sprawi, że będzie na to popyt.

(...) Przekonanie ludzi do tego, żeby wyjść z domu i przyjść. Bo oni naprawdę nie wiedzą, że można inaczej.

■ Ponadto wskazywano również na problemy ze znalezieniem wykwalifikowanej kadry oraz brakiem szkoleń dla pracowników pracujących z dziećmi.

Zajęcia ARA - charakterystyka

Drugi blok pytań służył dokonaniu charakterystyki działań podejmowanych w ramach ARA przez domy kultury z woj. łódzkiego. W tym celu zadano trzy pytania. Pierwsze z nich służyło określeniu form, w jakich odbywają się zajęcia ARA oraz, czy są za nie pobierane opłaty. Diagnoza obejmowała lata 2013-2016. Dane zostały przedstawione zarówno w ujęciu liczbowym, jak i procentowym, ze względu na niską liczebność wskazań oraz dla uzyskania pełniejszego obrazu sytuacji. Jak wynika z tabeli 01, domy kultury działalność ARA realizują głównie poprzez organizację imprez i wydarzeń, które jednak mają charakter jednorazowy, ewentualnie cykliczny, co zwiększa znacząco ich liczebność. Na drugiej

pozycji uplasowało się prowadzenie zajęć stałych, warsztatów oraz zespołów i grup. Warto zwrócić uwagę, że są to głównie zajęcia nieodpłatne, co umożliwiła skorzystanie z nich większej liczbie dzieci i młodzieży. Zajęcia płatne stanowią od mniej więcej 15% do 30% ogółu całej puli organizowanych zajęć. Przypatrując się dynamice zjawiska w latach 2013-2016 należy podkreślić tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę wszystkich wymienionych powyżej działań. W przypadku projektów mamy do czynienia z sytuacją nieco inną. Między rokiem 2013 a 2015 można zaobserwować wzrost liczby projektów (z 28 do 33 domów kultury prowadzących projekty rocznie). Natomiast w roku 2016 nastąpił spadek liczby domów kultury deklarujących realizację projektów w ramach ARA do 24. Może być to spowodowane faktem, że badanie było przeprowadzone w połowie roku, w związku z czym, wynik na koniec roku mógłby być wyższy. Dane przedstawione w tabeli 01 nie obrazują także ile *de facto* projektów zostało zrealizowanych przez domy kultury. Ośrodki były proszone jedynie o zaznaczenie danej formy działań, jeśli takowa była prowadzona w danym roku. Szczegółowy rozkład prezentuje tabela 01.

Tabela 01. Jaka formę miały prowadzone w latach 2013-2016 działania w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia?

	2013			2014			2015			2016		
	Płatne	Nieodpłatne	Płatne i nieodpłatne	Płatne	Nieodpłatne	Płatne i nieodpłatne	Płatne	Nieodpłatne	Płatne i nieodpłatne	Płatne	Nieodpłatne	Płatne i nieodpłatne
Zajęcia stałe	31,5% (29)	51,1% (47)	17,4% (16)	31,9% (30)	50% (47)	18,1% (17)	31,6% (31)	42,9% (42)	25,5% (25)	30,6% (30)	42,9% (42)	26,5% (26)
Zajęcia jednorazowe	9,4% (3)	84,4% (27)	6,2% (2)	5,7% (2)	85,7% (30)	8,6% (3)	8,3% (3)	77,8% (28)	13,9% (5)	5,5% (2)	77,8% (28)	16,7% (6)
Warsztaty	21% (13)	67,7% (42)	11,3% (7)	15,5% (9)	69% (40)	15,5% (9)	15,9% (10)	65,1% (41)	19% (12)	19,3% (12)	61,4% (38)	19,3% (12)
Zespoły/grupy	30,3% (20)	62,1% (41)	7,6% (5)	25% (17)	63,2% (43)	11,8% (8)	33,3% (24)	55,6% (40)	11,1% (8)	34,8% (24)	50,7% (35)	14,5% (10)
Kluby	0% (0)	84,6% (11)	15,4% (2)	7,7% (1)	76,9% (10)	15,4% (2)	14,3% (2)	71,4% (10)	14,3% (2)	13,3% (2)	73,3% (11)	13,4% (2)
Pracownie	51,9% (14)	40,7% (11)	7,4% (2)	39,3% (11)	46,4% (13)	14,3% (4)	50% (15)	36,7% (11)	13,3% (4)	48,3% (14)	41,4% (12)	10,3% (3)
Wydarzenia, imprezy	7% (5)	80,3% (57)	12,7% (9)	6,9% (5)	83,3% (60)	9,8% (7)	8,1% (6)	78,4% (58)	13,5% (10)	8,3% (6)	75,3% (55)	16,4% (12)
Projekty	14,3% (5)	80% (28)	5,7% (2)	13,2% (5)	81,6% (31)	5,2% (2)	14,3% (6)	78,6% (33)	7,1% (3)	15,2% (5)	72,7% (24)	12,1% (4)
Inne, jakie?	0% (0)	50% (1)	50% (1)	0% (0)	66,7% (2)	33,3% (1)	0% (0)	66,7% (2)	33,3% (1)	0% (0)	75% (3)	25% (1)

Domy kultury zostały poproszone o wskazanie wszystkich kategorii, w których prowadzone są działania ARA, jednocześnie wskazując częstotliwość. Należy podkreślić, że zdecydowana większość zajęć prowadzona jest bardzo systematycznie i często, czyli od jednego do trzech razy w tygodniu. Najwięcej domów kultury realizuje ARA poprzez zajęcia taneczne (93), muzyczne (87), plastyczne (76) i teatralne (52). Nieco rzadziej prowadzone są zajęcia z fotografii, ceramiki lub filmu, które mają najczęściej charakter jednorazowy. Szczegóły ujęte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 02. **W jakiej formie prowadzone są działania w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia w Państwa placówce? Jak często się odbywają?**

	W OGÓLE	JEDNORAZOWO	RAZ NA KWARTAŁ	RAZ W MIESIĄCU	DWA RAZY W MIESIĄCU	RAZ W TYGODNIU	2-3 RAZY W TYGODNIU
Muzyka	1,1% (1)	2,2% (2)	1,1% (1)	2,2% (2)	0,0% (0)	44,1% (41)	49,3% (46)
Teatr	0,0% (0)	12,3% (8)	4,6% (3)	0,0% (0)	3,1% (2)	47,7% (31)	32,3% (21)
Taniec	0,0% (0)	2,1% (2)	1,0% (1)	0,0% (0)	0,0% (0)	42,7% (41)	54,2% (52)
Folklor	0,0% (0)	13,6% (8)	5,1% (3)	5,1% (3)	3,4% (2)	39,0% (23)	33,8% (20)
Plastyka	0,0% (0)	4,7% (4)	4,7% (4)	1,2% (1)	1,2% (1)	45,2% (39)	43,0% (37)
Fotografia	4,8% (1)	38,1% (8)	0,0% (0)	4,8% (1)	0,0% (0)	38,1% (8)	14,2% (3)
Film	9,5% (2)	38,1% (8)	4,8% (1)	9,5% (2)	0,0% (0)	23,8% (5)	14,3% (3)
Ceramika	7,4% (2)	40,8% (11)	7,4% (2)	0,0% (0)	11,1% (3)	11,1% (3)	22,2% (6)

Kwestia charakteru i dziedziny, w jakiej podejmowane są działania w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia, była również przedmiotem badania w części wywiadów swobodnych. Odpowiedzi wszystkich respondentów praktycznie pokrywały się ze sobą. Wskazywali oni na prowadzenie dwóch typów działań: zajęć stałych z różnych dziedzin (plastyka, muzyka, rękodzieło, teatr, taniec etc.) oraz różnego rodzaju wydarzeń o charakterze *eventowym*, czyli występów publicznych, konkursów, przeglądów. Badani wymienili zarówno typy zajęć, jak i prowadzone w ich ramach zespoły. Można stwierdzić, że działalność ARA pokrywa się ze stałą podstawową działalnością, typową dla domów kultury. Za przykład mogą posłużyć poniższe wypowiedzi:

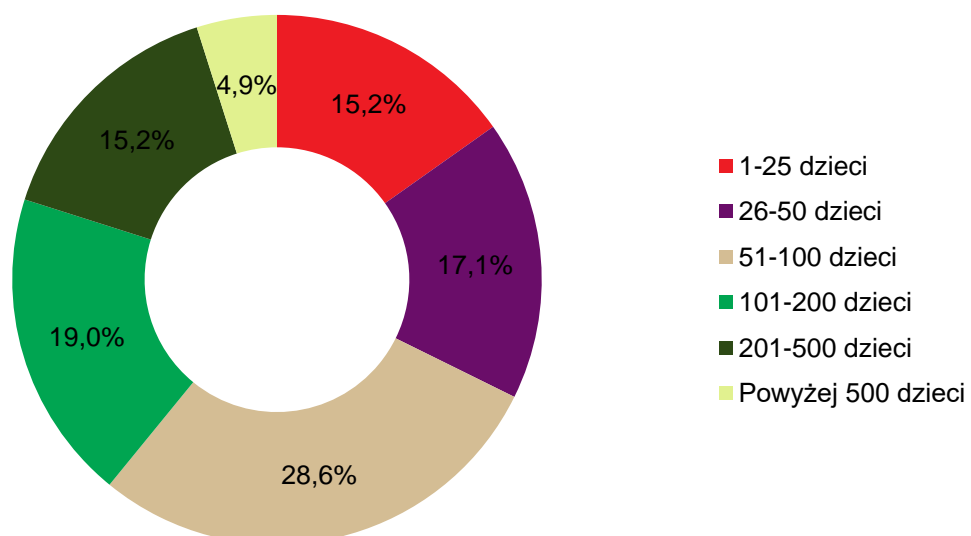

- (...) Powiedzieć mogłabym w dwóch kierunkach. Pierwsza rzecz to organizacja oczywiście zajęć w kołach, klubach i zespołach zainteresowań, a druga to te wszystkie działania konkursowe mające na celu konfrontację dorobku Amatorskich Zespołów Artystycznych.
- (...) Amatorski Ruch... znaczy mamy bardzo rozbudowane zajęcia dla dzieciaków. Przede wszystkim zajęcia plastyczne i to też z różnymi technikami tak, trochę rękodzielnictwa, oczywiście malarstwo czy rysunek, czy jakieś takie bardziej prace techniczne, mamy zajęcia, w tamtym roku szkolnym rozpoczęliśmy też z robotyki, z modelarstwa, mamy zajęcia muzyczne, uczące gry na instrumentach, różnego rodzaju, bo również u nas działa orkiestra dęta. Mamy zajęcia taneczne i taniec również nowoczesny, czyli różne kategorie i taniec nowoczesny i balet, czyli bardziej klasyczny i hip-hop.
- (...) No to tak ze specjalnych projektów, to się za bardzo rozwinąć nie możemy, bo nie mamy jakichś tam lokalowych, no, ale powiedzmy co robimy. No właściwie mamy takie cykliczne zajęcia czy konkursy wojewódzkie, taneczne, znaczy wokalne przepraszam, konkurs wojewódzki lokalny. Mamy ogólnopolskie i gminne konkursy plastyczne i doraźnie różnego rodzaju warsztaty też organizujemy tak, czyli również imprezy wakacyjne i feryjne, które za każdym razem wyglądają inaczej, czyli można je podciągnąć pod projekt na dobrą sprawę.

Równie ważnym elementem badania było uzyskanie informacji na temat tego, ile dzieci do 15 roku życia uczestniczy w działaniach w ramach ARA. Prawie 1/3 domów kultury obejmuje działaniami ARA od 51 do 100 dzieci (28,6%). W co piątym domu kultury udział w ARA bierze 101-200 dzieci (19%). Niewiele mniej, bo 17,1% przebadanych domów kultury wskazało, że na zajęcia ARA uczęszcza od 26 do 50 dzieci, po 15,2% to domy kultury gromadzące 201-500 dzieci oraz do 25 dzieci. Najmniej jest domów kultury, które tego typu działalnością obejmują powyżej 500 dzieci – 4,9%.

Wykres 04. Ile dzieci do 15 roku życia uczestniczy w działaniach w ramach ARA?

W ramach wywiadów pogłębionych starano się ustalić poziom frekwencji na zajęciach ARA oraz co ją stymuluje. Większość respondentów odpowiadała, że ARA cieszy się dużą popularnością, do tego stopnia, że częstokroć domy kultury mają problemy z zapewnieniem odpowiednich warunków lokalowych, frekwencja przekracza ich możliwości. Natomiast respondenci, którzy stwierdzili, że ARA cieszy się u nich średnim zainteresowaniem, dodawali, że być może nie jest to zainteresowanie adekwatne w odniesieniu do populacji ich gminy, ale jest ono dostosowane do możliwości kadrowych domu kultury. Jeśli chodzi o czynniki wpływające na frekwencję, to wskazywano całe ich spektrum - pogodę, pory roku, wielkości ośrodka, formę zajęć, osobę instruktora, wiek dzieci, czy modę na określony typ zajęć. Zdecydowanie większa frekwencja jest na początku zajęć (okres wrzesień-październik), a następnie zaczyna ona spadać. Dzieci zdecydowanie chętniej uczestniczą w zajęciach wtedy, gdy jest ładna pogoda. Liczebność zależy także od formy zajęć – wydaje się, że najczęściej gromadzą konkursy – pow. 100 osób, natomiast liczebność grup zajęciowych, warsztatowych to kilkadziesiąt osób. Respondenci zwracali także uwagę, że większą popularnością cieszą się zajęcia, które nawiązują do mody na daną aktywność, jak np. taniec nowoczesny. Bardzo ważnym czynnikiem jest również osobowość prowadzącego zajęcia – to często jego podejście decyduje o powodzeniu zajęć. Natomiast w odniesieniu do wieku, w ARA uczestniczą głównie dzieci do 12 roku życia, ponieważ łatwiej poddają się zabiegom wychowawczym, a także w tym wieku to rodzice decydują o ich aktywności i częściej angażują się w nią.

- (...) *We wszystkich dziedzinach kompetentne osoby generalnie może z młodszym spojrzeniem na to, co do tej pory było robione aczkolwiek nie mówię, że starych, doświadczonych instruktorów się pozbywamy, po prostu rotacja naturalna, jakieś choroby, zwolnienia i w tym momencie szukamy odpowiednich instruktorów z doświadczeniem, staramy się nie brać ludzi jak to bywało wcześniej przypadkowych, z łapanki tylko to mają być ludzie, którzy czasami kosztują nas drożej, ale są gwarantem, że praca, którą wykonują będzie na odpowiednio wysokim poziomie.*
- (...) *Ja powiem szczerze, że mnie jest to trudno ocenić, ale osobiście wydaje mi się, że jest to osoba prowadzącego, jest bardzo ważna tutaj. Dwie instruktorki, które mamy potrafią swoimi walorami, swoją osobowością przyciągnąć te dzieci, utrzymać, dawać im takiego poweru do działania, starają się organizować wyjazdy nie tylko krajowe, ale i zagraniczne i to jest dla dzieci atrakcją i w pewnym sensie ja bym to nazwał zapłatą, czyli nagrodą za ciężką pracę i wszystkie trzy są lubiane instruktorki, tutaj chyba właśnie w tym, że są takie a nie inne, że potrafią tym dzieciom oprócz ciężkiej pracy dać również wyjazdy festiwalowe, bardzo często wyjeżdżają, zdobywają nagrody, myślę, że w tym trzeba to upatrywać.*
- (...) *Instruktorzy proszę Pana. Jeżeli grupa się pokazuje, zdobywa nagrody międzynarodowe, jeżeli grupa zdobywa nagrody ogólnopolskie, a poza tym pokazują różną naprawę rzeczy, które się młodzieży podobają, to oni będą przychodzić. Nie ma innej opcji, jak bardzo dobry instruktor.*
- (...) *No moda jest na ten taniec, w telewizji obserwują te różne programy taneczne tak, no i dzieciaki tym bardziej, że to jest nowoczesny taniec, to dzieci takie coś kręci tak, jakieś tam*

stawanie na głowach, robienie piruetów, jakieś przewroty itd., do tego dość mocna, dynamiczna muzyka, fajne ubrania, pewnie dlatego.

- (...) *Chętnie, myślę że chętnie. Aczkolwiek ten wiek, o który Państwo pytają czyli do 15 roku życia to jest wiek ludzi, którzy szukają też takiego pola dla siebie, więc sekcje, liczebność tych sekcji, ich skład charakteryzuje się sporą rotacją. Czyli, dzieci przychodzą, próbują, jeśli im się spodoba to zostają, jeśli nie, to szukają czegoś nowego albo w ogóle rezygnują, ale przychodzą na ich miejsce nowe osoby.*

Poza liczebnością dzieci biorących udział w ARA, celem badania była diagnoza tego, jakie dzieci korzystają z zajęć w ramach ARA. W związku z tym, podczas wywiadów pogłębionych proszono respondentów o opisanie ich sytuacji materialnej, zainteresowań, specyfiki. Przedmiotem zainteresowania były także motywy, dla których dzieci uczestniczą w zajęciach – czy to rodzice chcą im zapewnić jakąś formę aktywności, czy może jest to jakaś forma świadomego kierowania edukacją dzieci? Respondenci różnie odpowiadali na te pytania. Nie było wśród nich pełnej zgodności, co do statusu materialnego rodzin pochodzenia dzieci. Część respondentów optowała, że są to głównie dzieci z domów o dobrej sytuacji finansowej. Z drugiej strony, inni rozmówcy mówili, że na zajęcia przychodzą dzieci z rodzin biednych, których nie stać na opłacenie udziału w zajęciach. W takich sytuacjach, tego typu dzieci często zwalniane są z opłat, po to, by nie tworzyć dodatkowego wykluczenia. Z badania wnioskować można o dużym rozwarstwieniu społecznym podopiecznych łódzkich domów kultury. W odniesieniu do wieku, o czym była już mowa wcześniej, w zajęciach ARA uczestniczą głównie dzieci z podstawówki. Znacznie mniej uczestników zajęć to dzieci w wieku gimnazjalnym lub licealnym, co związane jest z szerszą ofertą, nie tylko instytucjonalną, dla starszej młodzieży. Częstokroć w tym wieku, dzieci już same decydują gdzie i w czym chcą uczestniczyć. Natomiast znacznie częściej uczestniczkami są dziewczynki, co, jak pokazują badania, przekłada się również na zachowania w późniejszym wieku – to kobiety bowiem są częściej uczestniczkami i odbiorcami oferty kulturalnej. Abstrahując, od cech demograficznych, pracownicy domów kultury wskazywali, że większość dzieci, która uczestniczy w ARA to dzieci bardzo aktywne. Biorą one udział w wielu zajęciach, co ma swoje dobre i złe konsekwencje. Jednak najbardziej zauważalnym trendem jest rosnąca świadomość rodziców, którzy w sposób coraz bardziej celowy decydują, na jakie zajęcia zapisać dzieci. To już nie jest wyłącznie zapełnianie czasu wolnego jakąkolwiek aktywnością. Coraz częściej rodzice decydują się zapisać dzieci na zajęcia w domu kultury by zapewnić im alternatywę wobec świata wirtualnego.

- (...) *Myślę, że w większości są to dzieci z rodzin o dość dobrym statusie materialnym, gdzie rodzice dbają, inwestują, mają świadomość i sami pewnie mają jakieś potrzeby kulturalne, chcą żeby dzieci robiły coś więcej. Mamy też grupę rodziców, która się mocno angażuje w takie działania, które tutaj robimy.*
- (...) *Znaczy tak, nasz ośrodek jest w takim regionie Zgierza położony, gdzie większość tutaj rodzin to są raczej biedne rodziny. I my to obserwujemy, u nas zajęcia są odpłatne, ale to są naprawdę bardzo niskie odpłatności, a mimo to czasami jest problem z wyegzekwowaniem tego, więc my po prostu z tego rezygnujemy, żeby już nie odstraszać tych dzieci, które widać, że mają pasję i mają taką potrzebę chodzenia gdzieś z domu, natomiast nie zawsze stać*

rodziców na pokrycie kosztów. Więc mówię, dla nas dla wszystkich są drzwi otwarte, nigdy, że tak powiem żadnego dziecka nie odesłaliśmy do domu z powodów finansowych

- (...) Znaczący tak, mamy ogólnie takie dzieciaki, które jak już zaczynają do nas chodzić na zajęcia, to przychodzą prawie na wszystko. Czyli, jeżeli chodzą na taniec, to i przyjdą później na plastykę, przyjdą na naukę gry na instrumentach i to jest tak, że one już lawinowo przychodzą na wszystko. Są oczywiście jednostki, że tylko grają, albo tylko taniec, ale zauważyłam taką tendencję, że jak coś robią, to chcą już wszystkiego spróbować i na wszystko przychodzą
- (...) mi się wydaje, że jest w środowisku grupa rodziców bardzo świadomych, świadomych jeżeli chodzi o wychowanie swoich dzieci i jeżeli zauważają, że mają jakieś talenty, to chcą je rozwijać i to zauważyłem, bo i to jest, jak gdyby wychodzi inicjatywa nawet ze strony rodziców, rodzice się pytają czy czasem czegoś tam nie ma jakiś zajęć. A jak są to chętnie kierują dzieci. W latach poprzednich nie było, ja to uważam, że świadomości nie było. Bardziej to było jakoś masowo, jak idą to wszyscy, jak nie to nie idą,
- (...) Różne. Część dzieci to są takie, które się wywodzą ze świadomych rodzin, czyli z takich rodzin, których rodzice wiedzą jak wypełnić dziecku czas wolny i co mu zaproponować, ale czasem przychodzą do nas dzieci, które same szukają co ze sobą zrobić i takie dzieci też są dość liczną grupą wśród naszych odbiorców, także tutaj nie da się jednoznacznie sklasyfikować. Nasze zajęcia niektóre są odpłatne w symboliczny sposób, a niektóre w ogóle nieodpłatne, więc finanse nie stanowią bariery dla odbiorcy.
- (...) Część rodziców traktuje to jako wypełnienie czasu dzieciom i jakby niekoniecznie kierują na konkretne zajęcia, po prostu gdzieś to w praniu wychodzi gdzie te dzieci zostają tak i zostają tam, gdzie się dobrze czują po prostu, więc często bywa tak, że na początku roku zapisują na kilka zajęć, ale powiedzmy wykruszają się i zostają przy jednych zajęciach. Część rodziców świadomie stara się kierować jakimś takim rozwojem dzieci, rozwojem dodatkowych umiejętności, zainteresowań, także mówię tutaj trudno nam to procentowo powiedzieć, ale generalnie ja bym powiedziała, że to jest tak pół na pół. Częściowo chęć wypełnienia czasu, pozbycia się dziecka z domu, wypełnienia mu jakiegoś tam czasu, a część rzeczywiście świadomego rozwijania zainteresowań.
- (...) To jest miejsce takie, tak samo jeśli chodzi o zajęcia muzyczne, tutaj nie trzeba przyjąć z nastawieniem takim, że będę muzykiem tylko po prostu ktoś ma zainteresowania takie i można próbować, eksperymentować, dziecko samo odkrywa co lubi, czym się interesuje. Dobrze, że są rodzice, którzy dzieciom na to pozwalają i myślą w ten sposób o rozwoju swoich dzieci, że niekoniecznie żeby grać na gitarze, śpiewać, tańczyć trzeba od razu iść do szkoły baletowej czy muzycznej tylko warto korzystać z takiej instytucji jak dom kultury. A co z tego zostanie, w jakim kierunku to się rozwinię, to też czas pokaże. Czasami są też takie przypadki, że to rodzice mają wysokie aspiracje i bardzo oczekują, że dziecko będzie spełniać ich marzenia niespełnione, a dziecko wcale takiej ochoty nie ma, to się bardzo szybko weryfikuje i my też rozmawiamy z rodzicami i przekonujemy, że nic na siłę, że dziecko też ma swoją drogę swój czas i to jest tak zmienne jak pory roku czasami.

- (...) Powiem Pani tak. Ja pracuje tutaj od 1992 roku i mogę powiedzieć, że wychowałam sobie drugie pokolenie uczestników zajęć artystycznych, ponieważ teraz na zajęcia przyprowadzają świadome młode mamy dzieci, które tańczyły u mnie na przykład, ponieważ jestem po choreografii tańca.
- (...) Różne są pobudki. Zaczniemy od takich najbardziej świadomych, czyli kształcę dziecko bo wiem, że trzeba w nie inwestować. Druga rzecz, to jest tak jak Pani powiedziała, na zabicie czasu, żeby dziecko nie siedziało w domu. Trzecia forma pobudek to jest to, że dziecko sąsiada chodzi i jest w mediach pokazywane, to moje też się będzie pokazywało. Powiem nieskromnie, że częściowo w kilku procentach staramy się tą taką snobistyczną zachowania wykorzystywać, bo jeżeli pokazujemy naszych wychowanków, nasze dzieci, że one występują i nieważne czy to jest dziecko prezesa, czy to jest sprzątaczkę, ale one jest pokazywane w mediach, w gazetach, w telewizji, w Internecie to powoduje to też, no zaraz, moje dziecko nie jest gorsze, ja też chcę, żeby moje dziecko się pokazywało. I to też powoduje, że staramy się tą koniunkturę napędzać, ale to nie jest nasz główny cel, żeby to robić w ten sposób i jest też ta część takich osób, które powiedzmy łapią się wszystkiego, ale sami nie mają określone tego, co chcą. Mówię to świadomie, dlatego, że zdarzyło mi się w ostatnich kilku latach, kilku pracach spotkanie z rodzicami, którzy posyłają dzieci co roku na inne zajęcia, które chodziło dwa lata temu na tańce, rok temu było na plastyce, teraz jest na wokalistyce, a wiem, że już w przyszłym roku dziecko będzie chciało chodzić na zajęcia pracowni modelarskiej. Rodzice chcą zapewnić dziecku jakiś wszechstronny rozwój, ale czy to jest do końca dobre to już nie mnie oceniać.
- (...) Rodzice bardzo świadomie kierują swoje dzieci na zajęcia dodatkowe, i to się zmieniło w stosunku do lat poprzednich. Rodzice razem z dziećmi szukają czegoś, co te dzieci zainteresuje i to jest bardzo ważne. Nie zawsze dziecko ma ochotę wyjścia z domu, bo komputer, gry, ale to, że dziecko wychodzi i się twórczo rozwija, mało tego, ono się po prostu uspołecznia to, to jest najważniejsze, że nawiązuje kontakty, że jest śmielsze, że wychodzi na scenę, to są olbrzymie korzyści.

Kompetencje kadry

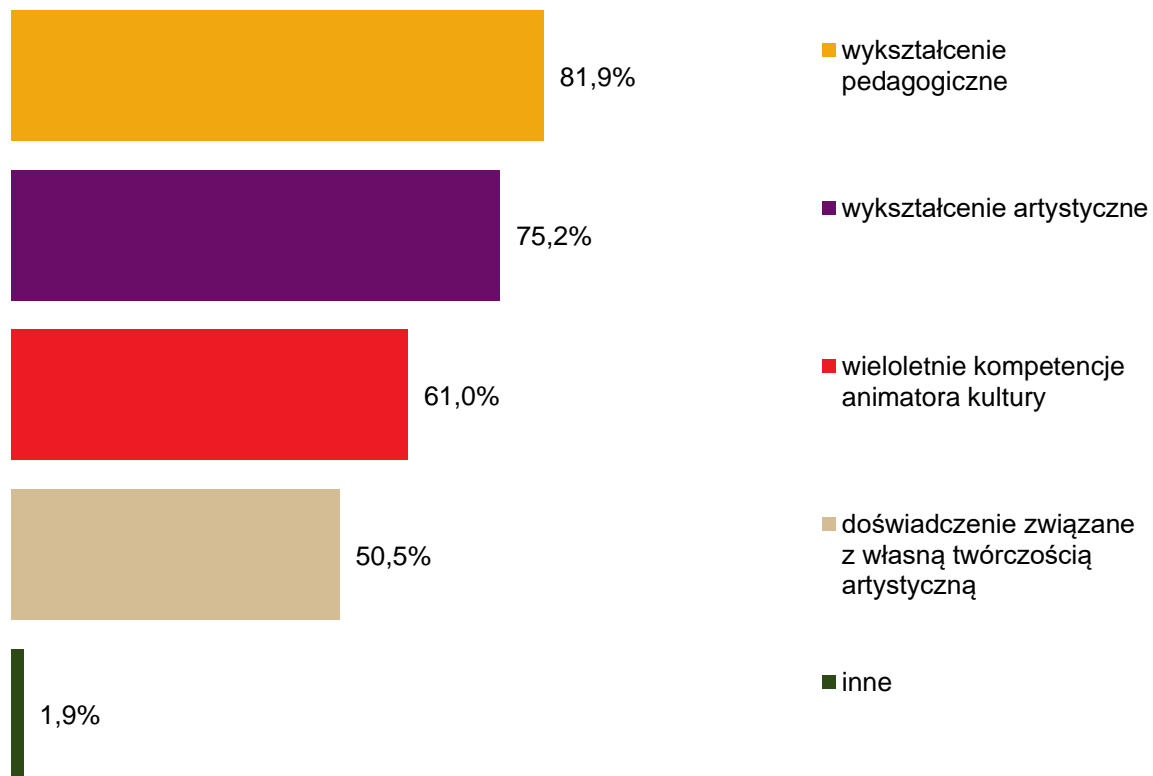
Kolejnym obszarem badawczym była próba oceny instruktorów ARA. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie rodzaju kompetencji, jakie posiadają instruktorzy prowadzący zajęcia w ramach ARA. Zdecydowana większość posiada wykształcenie pedagogiczne – 81,9% lub/i artystyczne – 75,2%. Prawie 2/3 posiada ponadto wieloletnie kompetencje animatora kultury (61%), a ponad połowa doświadczenie związane z własną twórczością artystyczną – 50,5%. Inne, nie wymienione w kafeterii kompetencje, wybrało 1,9% badanych – było to głównie wykształcenie sportowe.

Wykres 05. **Jakie kompetencje posiadają instruktorzy prowadzący zajęcia w ramach ARA?**²

Wywiady swobodne także miały przynieść odpowiedź na pytanie o to, ile osób jest zaangażowanych w działalność ARA w placówkach oraz, w jaki sposób są one przygotowane do tej formy działań. Liczba osób zajmujących się ARA jest bardzo zróżnicowana i zapewne uzależniona od wielkości ośrodka. Liczebność pracowników i instruktorów zajmujących się tym obszarem waha się od kilku do kilkunastu. Są to głównie osoby zatrudnione w placówce, ale domy kultury korzystają także z usług zewnętrznych instruktorów i animatorów, głównie w celu zdywersyfikowania tematyki zajęć i zróżnicowania jej form.

- (...) *U nas grupa podstawowa to jest czwórka instruktorów i my wszyscy zajmujemy się tym jakby po równo. Każdy z nas ma swoją działkę, każdy instruktor ma przydzieloną swoją sferę, ja mam plastykę, ktoś taniec, ktoś poezję i literaturę, ktoś muzykę i tak dalej. I każdy z nas się zajmuje po prostu tą swoją działką i nadzoruje tę pracę zespołów amatorskich w ramach swojej dziedziny. Bo każdy oprócz tych amatorskich ma także organizację imprez (...) 4 osoby w sumie no plus pan dyrektor, który nadzoruje to wszystko.*
- (...) *W tej chwili ponad 20. Przy samym zespole folklorystycznym musimy liczyć, że to jest 6 osób dlatego, że instruktor choreograf to jest jedna osoba, garderobiana bardzo ważna osoba i sama kapela nie dość, że przygrywa innym, kształci innych, ale też jest u nas zatrudniona i to są kolejne osoby i stąd takie liczby. Ale i tak trzeba liczyć ze wszystkim osobami, sam dom kultury ma 39,5 etatu, bo w to nam wchodzi też panie świetlicowe, które pracują w świetlicach wiejskich.*

² Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

- (...) *Już mówię, mamy tak: instruktora od tańca, dwoje, od teatru, od gitary, od plastyki dwoje, co my tam, ach wokalne też mamy, to już jest 7 osób.*
- (...) *No to można powiedzieć, że tak gdzieś raz, dwa, trzy, cztery, pięć, gdzieś ok. maksymalnie myślę, że 8 - 10 osób w ciągu roku można tak powiedzieć.*
- (...) *Oczywiście pracują instruktorzy z grupami ARA, to jest kilkunastu instruktorów pracujących w jakichś niedużych wymiarach czasowych. Są też osoby organizujące pracę ARA, ale to nie są tylko osoby skierowane do opieki nad zespołami, ale to są osoby, które organizują konkursy, przeglądy, całą taką działalność związaną z pokazywaniem co inne zespoły robią, bo to przecież nie tylko nasze zespoły, ale także jakieś zespoły szkolne czy z innych placówek.*
- (...) *Instruktorzy są z zewnątrz. A u nas jest opiekun. Ośrodek nasz jest nie duży. Pracuje bardzo mało osób. Ale osoba, która zajmuje się działaniami kulturalnymi jest też przy obsłudze wszystkich zespołów. To jest tak, że się jeździ na wszystkie występy, na próby. I to u nas jest jedna osoba.*

W odniesieniu zaś do posiadanych kompetencji wszyscy uczestnicy badania bardzo zgodnie wskazywali, że osoby zajmujące się ARA posiadają wykształcenie kierunkowe artystyczne i pedagogiczne (w formie studiów wyższych bądź kursów pedagogicznych). Dodatkowo, bardzo często są to osoby z dużym doświadczeniem zawodowym oraz pasjonaci. Wskazuje to na bardzo wysokie kompetencje formalne kadry zajmującej się ARA. Ponadto, instruktorzy korzystają z różnych form ustawicznego doksztalcania, jak kursy i szkolenia. Są one podejmowane indywidualnie bądź sami dyrektorzy wysyłają na nie pracowników. Bardzo często wskazywanym w tym kontekście przykładem jest Regionalna Akademia Kadr Kultury organizowana przez Łódzki Dom Kultury.

- (...) *Znaczą wszyscy mają kwalifikacje pedagogiczne, które pozwalają na pracę z dziećmi, a po drugie jeszcze wykształcenie kierunkowe. Wszyscy, którzy pracują z dziećmi mają kierunkowe wykształcenie. Czyli, nauczycielka gry na instrumentach to jest absolwentka szkoły muzycznej, instrumentalistka, ta która uczy śpiewania Akademia Muzyczna na wokalnno-aktorskim, ta która tańczy z choreografii.*
- (...) *Są to w większości pedagodzy z wykształceniem niepełnym wyższym lub wyższym, są też ludzie pasjonaci, którzy gdzieś swoją pasję przekładają na przekazywanie wiedzy dalszemu pokoleniu, ale są też ludzie z wykształceniem artystycznym.*
- (...) *Wszyscy jesteśmy albo po studiach albo po szkołach, które dają uprawnienia pedagogiczne i większość z nas się jeszcze dodatkowo doksztalca w stronę właśnie tej dziedziny, którą się zajmuje, czyli jesteśmy właśnie po kursach, po różnych takich zajęciach, po warsztatach wspomagających umiejętności zawodowe.*
- (...) *No bardzo dobrze, to są ludzie z profesjonalnym wykształceniem, tu nie ma jakichś przypadku. Muszą mieć dokumentację, że mają doświadczenie w prowadzeniu zajęć, mają wykształcenie, także to są profesjonalni instruktorzy. To nie ma tak, że kogoś tam z łapanki weźmiemy.*
- (...) *To znaczy instruktorzy, współpracujemy tutaj teraz już od kilku lat prętnie z Łódzkim Domem Kultury i tą Regionalną Akademią Kadr Kultury, tak. Zawsze jak mamy przysyłane*

oferty, więc tutaj instruktor się zapoznaje, mogą jechać na to bez problemu. To jest też dobre, że te kwoty nie są wygórowane tak i fajnie, że mogę wysłać nie jednego instruktora, tylko dwóch czy trzech nawet, bo gdzie indziej takie szkolenia są droższe, a tutaj może mi większa grupa osób jechać na takie szkolenie i to rzeczywiście się sprawdza fajnie i chętnie jeżdżą.

- *(...) Więc tak zatrudniamy już przygotowanych ludzi lub jeśli to są nasi instruktorzy zatrudnieni na etatach cały czas motywujemy do podnoszenia kwalifikacji, do uczenia się nowych rzeczy. Korzystamy również z oferty ŁDK, który prowadzi Regionalną Akademię Kadr Kultury i tam oferuje zajęcia takie szkoleniowe czy warsztatowe w celu podnoszenia kwalifikacji. Nawet nie kwalifikacji może, zdobywania nowych umiejętności lub odświeżania ich.*
- *(...) Jeżeli chodzi o kadre to bierze na bieżąco udział w różnorodnych szkoleniach i tego typu warsztatach gdzieś tam, także w ramach edukacji poza formalnej w różnych centrach większych miast czy to Wrocław, czy Łódź. Oprócz tego, też staram się na bieżąco gdzieś tam śledzić nowe trendy i korzystać z jakichś rozwiązań, także współpracujemy z siecią międzynarodową, gdzie dzielimy się praktykami i gdzieś jeździmy zagranicę, dzielimy się z kadrami swoimi spostrzeżeniami gdzieś tam, także to też jest ten aspekt międzynarodowy doświadczeń i dzielenia praktykami.*

Obszar ten starano się pogłębić poprzez wywiady indywidualne, w których zapytaliśmy o to, jaki jest stosunek do ARA w konkretnej placówce. Rozmówcy wskazywali, że pracownicy są bardzo zaangażowani w działania ARA, które uznawane są za sedno działalności domów kultury. Poniżej przykładowe cytaty z wywiadów:

- *(...) Też staramy się te swoje kwalifikacje też podnosić, więc wysyłam instruktorów na różne warsztaty, na formy pracy, zarówno to, co proponuje nam ŁDK, bo też korzystamy z tej oferty dla kadry kultury, ale też indywidualnie instruktorzy, szukamy też takich tematów gdzieś w Polsce i np. na warsztaty tańca, tak żeby cały czas tą poprzeczkę sobie też podnosić, żeby to nie było, że taka stagnacja i siedzimy w jednym temacie przez cały czas, tylko też się rozwijamy.*
- *(...) Bardzo zaangażowani, bardzo oddani swojej pracy daleko wykraczającej poza obowiązki służbowe.*
- *(...) Bardzo pozytywny i to począwszy od jakby dyrektora, który też nie oszczędza na naszych zajęciach, jesteśmy w pełni finansowani, nie musimy jakoś specjalnie oszczędzać na tym, plus jakby wszyscy są tutaj pasjonatami swoich dziedzin, więc poza tym, że jest to pracą jest to też przyjemnością i realizowaniem swojej pasji.*
- *(...) My tym żyjemy. Taka nasza misja naszej instytucji, żeby przede wszystkim edukować, a oprócz tego dawać takie wydarzenia o poziom trochę wyżej.*

Dodatkowo, w badaniu podjęto próbę diagnozy osobistego stosunku badanych do ARA. Respondentów charakteryzuje, w większości, bardzo pozytywny stosunek do ARA. Ich wypowiedzi ujawniają wiele pasji, zaangażowania i wiary w pozytywne skutki, jakie działania ARA przynoszą, szczególnie w długiej perspektywie. Podkreślano głównie zbawienny wpływ działań ARA na dzieci, ich kulturę osobistą, kompetencje kulturowe, promocję postaw otwartości oraz globalnego oddziaływania

na jakość kultury. Według badanych, ARA przynosi pozytywne skutki na poziomie jednostkowym i społecznym.

- (...) *Ja myślę, że to jest świetna idea, która powinna być rozwijana, to jest coś co daje zarówno dzieciom, jak i młodzieży jakąś odskocznię. Po pierwsze, uczy ważnych umiejętności społecznych, potrzebę bycia w grupie. Po drugie, rozwijania umiejętności takich indywidualnych. Po trzecie, prezentacji publicznej, to są małe dzieci, które często wychodzą przed tłum ludzi, choćby nawet na Dniach ... na profesjonalnej scenie, gdzie muszą przełamać swoje lęki i opory. Uczy systematycznej pracy, czyli tak jak myślę całe kształcenie artystyczne w ogóle generalnie. Myślę, że może być też świetną alternatywą, odskocznia od takiego codziennego stresu szkolnego, czy później związanego z dalszą edukacją, czy pracą wręcz. Myślę, że powinien być ruch amatorski rozwijany, tylko pewnie ciągle jesteśmy jeszcze na poszukiwaniu odpowiedniej formy. Czy to mają być zespoły i regularnie odbywające się zajęcia, czy to mają być otwarte pracownie? To też wszystko się wiąże z finansami, na co możemy sobie pozwolić, a co byśmy chcieli, ale myślę, że jak najbardziej to jest idea, która ma sens tylko, tak jak myślę, powinniśmy sobie wypracować jakąś formę. Być może nie ma jednej słusznej, właściwej, być może każda placówka po przeanalizowaniu swojej sytuacji i zasobów, które posiada i tego, co się w mieście dzieje powinna gdzieś tam próbować pójść własną drogą.*
- (...) *W tym czasie kiedy ja kończyłam studia na Uniwersytecie Łódzkim, pedagogika kulturalno-oświatowa, więc jak najbardziej ruch amatorski, artystyczny był wpisany w program moich studiów nawet uczestniczyliśmy w różnych zajęciach, w różnych placówkach kultury w Łodzi i właściwie od samego początku to było jasne, że to jest podstawowa rzecz w działalności domu kultury. To wszystko co się dzieje później wynika właśnie z tego ruchu, taki młody człowiek, który później wyrasta na profesjonalnego czy nawet na amatora tworzącego amatorskie prace plastyczne na przykład, bo przecież też niczego tutaj nie ujmuję amatorom, ale człowiek, który wyrasta na artystę musiał gdzieś kiedyś zacząć swoją przygodę ze sztuką, z kulturą i to jest po prostu najważniejsza sprawa. Ten pierwszy etap, kiedy uda się tego człowieka zarazić właśnie jakąś tam miłością, do którejś z dziedzin sztuki, to jest właśnie ten moment kiedy może zdecydować o całej jego przyszłości. Ale to niekoniecznie, nawet w przypadku ludzi, którzy wiążą swoją przyszłość z konkretną dziedziną kultury, bo również jest tak, że kontakt z kulturą amatorską w pierwszych latach życia to skutkuje później takim bardzo ogólnym rozwojem, takim otwarciem na świat i ciekawość tego świata na kulturę to mi się wydaje, że w ogóle jest podstawą takiego dobrego wychowania, porządnego takiego człowieka, który ma później taką otwartą głowę na wszystko, na świat.*
- (...) *Tak jak już o tym mówiłam, tak podsumowując w tej całej nowoczesności, poszukiwaniu różnego rodzaju atrakcyjnych, innowacyjnych, dotąd niepraktykowanych form praktyk kulturalnych jednak te bardzo tradycyjne, sprawdzone formy jak amatorski ruch artystyczny są bardzo potrzebne i owocne z tego względu, że nastawione są na proces. Myślę, że dużą szkodą dla dzieciaków jest taka właśnie akcyjność. Jeżeli to jest atrakcja weekendowa z rodzicami to jak najbardziej, natomiast dzieci mam wrażenie nie są teraz uczone takiej*

systematycznej pracy, chodzą na coś chwilę, za chwilę zmieniają zdanie, chodzą na coś innego. Sama wychowałam się w amatorskim ruchu artystycznym i wiem jak dużo daje właśnie taka systematyczna praca i możliwość pracy w jednej grupie przez dłuższy czas, jakie to przynosi korzyści pod względem rozwoju artystycznego i pod względem takich właśnie umiejętności interpersonalnych, prace zespołowe, prace grupowe i gdzieś przy okazji wychowujemy sobie dzięki temu, my, mam na myśli miasto, kraj - świadomych odbiorców kultury, którzy też będą swoje dzieci przyprowadzać na różnego rodzaju zajęcia i bardzo doceniam aspekt procesu edukacyjnego wieloletniego. To jest bardzo trudne, to jest coraz rzadziej spotykane, w zasadzie można powiedzieć, że to jest rodzaj elitarności, jeżeli jakaś instytucja może sobie pozwolić na pracę kilka lat z tą samą grupą. Wiadomo, że jakieś jednostki się zmieniają, ale kiedy jest taki trzon stały i te dzieci od wieku 5 lat do 12 lat przychodzą i mogą mieć taki linearny proces rozwoju, to jest coś bardzo prestiżowego, elitarnego i mam wrażenie, że powracamy do doceniania tego.

- *(...) Ja uważam, że to jest coś fantastycznego, bo to jest świetna przygoda w życiu, bo to jest też nawiązanie przyjaźni, nawiązanie różnych relacji, to jest uspołecznianie, jest też sprawdzenie się w różnych sytuacjach. A poza tym, to jest platforma rozwoju artystycznego, ale też samego siebie. Bo to nie jest tak, że tylko muszę być świetną recytatorką, bo wcale nie muszę, ale, że sięgnęłam po poezję, że się zainteresowałam tym to to zostaje z nami do końca. To po prostu taka świadomość kulturowa.*

Ocena ARA

Kolejnym obszarem poddanym analizie była ocena działań ARA, poprzez wskazanie najważniejszych inicjatyw, sukcesów podopiecznych, mocnych i słabych stron oraz pożądaných zmian. Tabela 03 prezentuje zestawienie najważniejszych inicjatyw lokalnego ARA, które zostały wskazane przez poszczególne domy kultury. Pytanie było zadane w formie otwartej. Nie każdy dom kultury udzielił odpowiedzi na to pytanie. Analizując wskazane inicjatywy trudno odnaleźć wśród nich jakiś wspólny mianownik. Z jednej strony, wydaje się, że placówki próbowały wpisać przeróżne inicjatywy o większym i mniejszym kalibrze. Znalazły się wśród nich zarówno regularne zajęcia i warsztaty, prowadzenie zespołów i grup artystycznych, konkursy, przeglądy, spotkania, imprezy okolicznościowe. Z drugiej strony, w przypadku ARA, konkursy, przeglądy i festiwale to wydarzenia wieńczące całoroczne działania, stąd zapewne dla niektórych placówek najważniejsze są te najmniej efektywne działania. Interpretacja tabeli wymaga także zwrócenia uwagi na rangę domu kultury i jego zasięg. Bardzo często działania są dostosowane skalą do potrzeb i możliwości społeczności lokalnej, co nie oznacza, że nie należy stawiać sobie nowych wyzwań.

Tabela 03. Najważniejsze inicjatywy lokalnego ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia

OŚRODEK KULTURY	WYMIENIONE INICJATYWY
GOKSiR w Godzianowie	Grupa taneczna tańca współczesnego, wystawa fotograficzno-plastyczna „Pomnik Tadeusza Kościuszki w oczach mieszkańców”, Regionalny Przegląd Pieśni Patriotycznej, grupa plastyczna, Młodzieżowa Orkiestra Dęta
MDK w Opocznie	Sztuki teatralne: Poczekalnia, Grzybobranie, Ostatnia bezludna wyspa, Obrazy z życia legionistów polskich, kabaret „Sprawy ważne i ważniejsze”; Wieczory poetyckie: „Święta pachnące choinką i nadzieją”, Wieczór poetycko-muzyczny – „Julian Tuwim”, widowisko poetycko-muzyczne „W drodze do świętości” z okazji kanonizacji papieża Jana Pawła II, Wieczór z Oskarem Kolbergiem”, Wieczór poetycki przygotowany z racji obchodów Roku Papieskiego; Zawody balonowe, latawcowe, tańca sportowego, turnieje bilardowe, szachowe, warcabowe, tenis stołowego; konkursy plastyczne: Wielkanocne Impresje, Bożonarodzeniowe Impresje, Moja Rodzina, Barwy Jesieni, Przegląd Rękodzieła Ludowego i Artystycznego; Konkurs fotograficzne: „Trzy razy M...Młodość, Marzenia”, „Kolory jesieni”, „W cieniu krzyża”; konkursy recytatorskie: Bajeczne spotkania o Złote Pióro Znanych i Lubianych Pisarzy”, Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny – w jego ramach organizacja Ogólnopolskiego Przeglądu Dziecięcych i Młodzieżowych Zespołów Folklorystycznych „Pasiaczek”, Ogólnopolski Festiwal Kolęd i Pastorałek; Plenery i wystawy malarskie zakończone wernisażem i wystawą oraz spotkaniem z autorami prac: „Opoczno malowane zachwytem”, plener malarski uczestników koła plastycznego, „Drzewica w obrazach zaklęta”, „Piękno opoczyńskiego i nie tylko”, wystawa ilustracji do książek „Mój bajkowy świat”, Wystawa „Etno-Forum-Art.”, wystawa

	malarstwa i grafiki na tkaninie Macieja Strumiłło, Asfaltowe malowanki – wakacyjny plener malarski dla dzieci, Wernisaż wystawy „Dziedzictwo historyczne Gminy Drzewica w oprawie artystycznej”, projekt ekologiczny p.n. „Pejzaż malowany ziemi łódzkiej. Bliższe spotkania z ekologią i eco-sztuką w powiecie opoczyńskim”
MOK w Zgierzu	Wystawy prac plastycznych, wernisaże, pokazy taneczne, występy podczas imprez plenerowych
GOK w Bolimowie	Możliwość gry na instrumentach dętych i przynależność do orkiestry dętej, nauka gry na gitarze oraz śpiewu, możliwość uczestnictwa w warsztatach ceramicznych
GOK w Leśmierzu	Dzieci z zespołów wokalnych, wokalo-instrumentalnych, tańca towarzyskiego, tańca narodowego, zespołu folklorystycznego biorą udział w turniejach i różnego rodzaju przeglądach powiatowych i wojewódzkich
GOKiS w Moszczenicy	Powiatowy Konkurs Piosenki Angielskiej „Little Stars of Big Stage”
MOK w Ozorkowie	Przygotowanie widowiska tanecznego dla przedszkoli i szkół, udział w przygotowaniu imprezy pt. „Ozorkowskie śpiewanie patriotyczne”, Prezentacja programu artystycznego podczas Dni Ozorkowa oraz WOSP (koncert finałowy)
MOK w Głownie	Przeglądy taneczne, festiwale piosenki, konkursy plastyczne, pokazy i prezentacje podczas lokalnych imprez
MOK w Złoczewie	Koło plastyczne, koło tańca nowoczesnego z elementami akrobatyki artystycznej, koło tańca break dance, koło teatralne, zajęcia wokalne, nauka gry na instrumentach
GOKSiR w Lipcach Reymontowskich	Występy podczas lokalnych imprez okolicznościowych np. Dzień Seniora, Dzień Kobiet, Dzień Teatru itp., występy dzieci podczas dużych imprez artystycznych np. Ogólnopolska Impreza Artystyczna, „Dzień Reymonta”, Turniej Gmin Reymontowskich, Wędrowny Festiwal

	Filharmonii Łódzkiej „Kolory Polski” itp., udział w konkursach lokalnych i ponad lokalnych
GOK w Żytnie	Praktyki pocieszne i gry bałamutne, warsztaty, plastyka, teatr, taniec; prezentacja grup ARA podczas lokalnych uroczystości
GOK w Klonowej	„Majówka dla Mamy i Taty”
GOKiS w Zapolicach	Latający animator – wakacje z GOKiS, rajd rowerowy, marsz nordic walking, koncert dla mamy i taty, wieczór kolęd, poplenerowy wernisaż, święto latawca, turniej mikołajkowy, piknik rodzinny połączony z dniem dziecka
GOK w Kleszczowie	Zaspakajanie potrzeb rozwoju w dziedzinie twórczości artystycznej, podnoszenie poziomu artystycznego, udział w konkursach, przeglądach, zdobywanie jak największych osiągnięć
Dom Kultury w Zelowie	Prezentacja dokonań zespołów artystycznych domu kultury, prezentacje szkolnej sceny artystycznej, udział lokalnych twórców w działaniach ARA, udział w przeglądach i konkursach
Łowicki Ośrodek Kultury	Małe Granty – autorski konkurs na dofinansowanie projektów w tym warsztatów dla dzieci, Małych Och! – cykliczny festiwal filmowo/artystyczny dla dzieci, Turbowakacje – cykl imprez dla dzieci
Dom Kultury w Gorzkowicach	Przeegląd Zespołów Tanecznych Gminy Gorzkowice
MCK w Bełchatowie	Zajęcia teatralne, zajęcia taneczne, zajęcia wokalne, zajęcia plastyczne
Poddębicki Dom Kultury i Sportu	Powiatowy Konkurs Sztuki Recytatorskiej, Powiatowy Konkurs Recytatorski Literatury Europejskiej, Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej SOLLA, Otwarte Mistrzostwa Tańca Mażoretkowego Polski Środkowej, Konkurs Plastyczny EKOMARZANNA, koncerty, pokazy
GDK w Burzeninie	GDK w Burzeninie prowadzi zajęcia dla dzieci i młodzieży tj. taniec towarzyski, ludowy, street dance, taniec mażoretkowy, wokale, gra na

	<p>pianinie i keyboardzie, gra na perkusji, gra na instrumentach dętych. W GDK istnieje Zespół taneczny, grupa mażoretkowa „Akcent”, Młodzieżowa Orkiestra Dęta (również z członkami 15+), oraz sekcja muzyczna i wokalna. Wszystkie grupy biorą udział w gminnych imprezach i pokazach i corocznych prezentacjach osiągnięć. Uświetniają cykliczne imprezy gminne: „Koncert Kolęd, Pastoralek i Piosenek Świątecznych,, „Festiwal Mleka i Miodu”, „Dożynki Gminne”, święta narodowe tj. „Święto Konstytucji 3 Maja”, „Święto Niepodległości” oraz imprezy okolicznościowe. Zespoły i grupy biorą także udział w przeglądach i pokazach powiatowych tj. „Taniec bez granic” w Złoczewie, „Festiwal piosenki w Złoczewie”, „Przegląd Orkiestr Dętych Powiatu Sieradzkiego”, „Jarmark Sieradzki” – promując tym samym Gminę Burzenin. Ponadto organizujemy w okresie ferii zimowych i wakacji zajęcia plastyczne, techniczne i inne (3 razy w tygodniu), zakończone wystawami.</p>
MOK w Wolborzu	Konkursy, przeglądy i premiery teatru
Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim	<p>UDZIAŁ W PROJEKTACH</p> <p>większa część dzieci i młodzieży realizując projekty, po raz pierwszy miała okazję wystąpić w roli animatorów pobudzających do działania lokalną społeczność, oni sami musieli przezwyciężyć własną nieśmiałość, przekonać się, że ich siła tkwi we wspólnocie, osoby realizujące projekty dzieliły się między sobą obowiązkami, mówcy- zabierali głos, osoby stroniące od występów publicznych – realizowały się jako pomoc techniczna, porządkowa</p> <p>ANIMACJA LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI</p> <p>Dzieci i młodzież pod okiem instruktorów DOK-u swoim zaangażowaniem w działania projektowe przełamali opór i pokonywali nieufność mieszkańców do oferty projektowej, lokalne</p>

	media opisując w pozytywnym świetle realizację projektów pomagały zdobyć zaufanie przyzwyczajonych do bierności mieszkańców Tomaszowa Mazowieckiego
GOKiS w Łyszkowicach	Koło plastyczne, grupa wokalna „Tęcza”, nauka tańca breakdance
MDK w Radomsku	Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego „ETIUDA” o puchar Prezydenta Miasta Radomska, Ogólnopolski Turniej Tańca Break Dance – ERSKO CITY B-BOY JAM, Ogólnopolskie Spotkania Taneczne – RADOMSKO OPEN pod patronatem Prezydenta Miasta
Dom Kultury w Łęczycy	Powstanie Stowarzyszenia na rzecz dzieci zespołów tanecznych przy Domu Kultury w Łęczycy
GOKSiR w Witoni	Udział w imprezach lokalnych
Bałucki Ośrodek Kultury w Łodzi	Wojewódzki Festiwal Muzyczny Dzieci i Młodzieży „PIĘCIOLINIA MARZEŃ”, Ogólnopolski Dziecięcy Festiwal Muzyki Elektronicznej „PRELUDIUM”, „Śpiewamy po polsku”, „Śpiewamy po francusku”, „Koncert wiosenny”, piknik z okazji Dnia Dziecka, „Wszystko wyśpiewane”, „Na Jowisza”, „Śpiewamy po włosku i hiszpańsku”, „20 x 20”, „Głośno jak diabli”, „Modern box”, „Piknik integracyjny”, „Rodzinne spotkania ze sztuką”, „Rodzinne spotkania z plastyką”, „Międzypokoleniowe postawy twórcze”, „Koncert świąteczny”
Ośrodek Kultury „Górna” w Łodzi	Stworzenie warunków do działania zespołów tanecznych, rozwijanie i wspieranie młodych talentów, konkursy wokalne i plastyczne, uczestnictwo zespołów tanecznych w przeglądach i konkursach, organizowanie artystycznych pikników
GCK w Inowłodzu	Gry terenowe, rajd historyczny, warsztaty tematyczne, konkurs poezji śpiewanej i inne konkursy tematyczne
Młodzieżowy Dom Kultury w Aleksandrowie	Koncerty dla rodziców i środowiska lokalnego,

Łódzkim	popisy uczestników kół instrumentalnych dla rodziców, wystawy prac plastycznych
MOK w Tomaszowie Mazowieckim	Warsztaty: ceramiczne, plastyczne, fotograficzne, teatralne, kulinarne, wokalne; występy grup: tanecznej, teatralnej, wokalne, akrobatycznej, capoeiry; konkursy: recytatorski, wokalny, plastyczny, fotograficzny
Wareckie Centrum Kultury	Warsztaty teatralne, sekcja wokalna, orkiestra dęta
GOKiS w Białej	Zajęcia indywidualne w zakresie gry na instrumentach oraz śpiewu
GOK w Brzeźniu	Grupa tańca nowoczesnego dla dzieci i młodzieży, zajęcia, zabawy i konkursy plastyczne
GOK w Lututowie	Powstanie sekcji plastycznej, sekcji rytmicznej oraz zorganizowanie plastyczno-muzycznej zabawy i gier ulicznych, udział w konkursach i wydarzeniach kulturalnych odbywających się w placówce
GOK w Goszczanowie	Warsztaty teatralne, sekcje i zespoły taneczne, zajęcia muzyczne – konkursy, zajęcia plastyczne i konkursy plastyczne
Widzewskie Domy Kultury w Łodzi	Udział ARA w imprezach miejskich, piknikach dzielnicowych, organizacja Łódzkich Konfrontacji Tanecznych oraz Warsztatów Folklorystycznych
GOK w Rokicinach	Festiwal Talenty Gminy Rokiciny
GCKiBP w Lubochni	Projekty, udział w imprezach gminnych, powiatowych, wojewódzkich a także poza granicami kraju
GCKSTiR w Dzierżanej	Zespół tańca nowoczesnego RAINDROPS-junior, Zespół tańca mażoretkowego YOLO-seniorki, Zespół tańca mażoretkowego YOLO-kadetki, zajęcia kreatywne w AKADEMII RĘKODZIEŁA
OkiR w Strykowie	Konkursy literackie, recytatorskie, plastyczne, fotograficzne, wokalne, spotkania z ciekawymi ludźmi, warsztaty, zajęcia modelarskie, z klubem łączności, z drużyną harcerską
MGOKiS w Pajęcznie	Realizacja spektakli teatralnych oraz wystaw fotograficznych, prowadzenie zajęć wokalnych

GOK w Gidlach	Międzynarodowy Plener Malarski „Znane-Nieznane Gidle”, „Gmina Gidle Dawniej i Dziś” – warsztaty plastyczne i muzyczne
GOK w Sędziejowicach	Zespół Pieśni i Tańca „Mali Sędziejowiczanie”, Zespół Tańca Nowoczesnego, Zajęcia Teatralne Dziecięcej Grupy „Pinezka” i Grupa Teatralna „Rebelia”, Zespół Gitarowy, Grupa Pompony, Zajęcia plastyczne, Sekcja Karate
GOK w Rzgowie	Zajęcia stałe, wernisaże prac, warsztaty, prezentacje sceniczne
MDK w Zduńskiej Woli	Realizacja Koncertu Wiosennego, Koncertu Świątecznego, koncertu z okazji Dnia Dziecka, cykliczne prezentacje śpiewających dzieci pod hasłem „Piosenkawka”
GOK w Widawie	„Gminny Przegląd Kolęd i Pastoralek”, „Święto Rodzinne”, „Noc Świętojańska”, „Jasełka Bożonarodzeniowe”, Wystawa PisaneK Wielkanocnych, „Dzień Babci i Dziadka”
GCK w Bolesławcu	Wyjazd na turniej tańca, warsztaty z noclegiem z gry na instrumentach dętych
Wieruszowski Dom Kultury	Występy dzieci na Dniach Miasta, udział w konkursach powiatowych i ogólnopolskich, udział w konkursach plastycznych
GOK w Wiśniowej Górze	Udział w konkursach, prezentacje, wystawy okolicznościowe
GOK w Grabowie	Nie ma takich inicjatyw
GOKSiT w Sokolnikach	Zajęcia wokalne, zajęcia taneczne
GOK w Woli Krzysztoporskiej	Organizowanie konkursów wokalnych i plastycznych, współorganizacji powiatowych przeglądów wokально-instrumentalnych i tanecznych, współorganizacja festiwali folklorystycznych, projekcja filmów, wystawienie spektakli, spotkania autorskie, prezentowanie dorobku artystycznego podczas imprez plenerowych, pikników itp.
GOK w Brójcach	Zespół Tańca Współczesnego „TERPS”, Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca „BUKOWIACZEK”, Teatrzyk dla najmłodszych „BĄBEL”, koło wokalne
GOKSiR w Jeżowie	Zajęcia taneczne

GOK w Domaniewicach	Ferie, wakacje w GOK, Działalność Zespołu Pieśni i Tańca „Kalina”, kółko plastyczne
Kutnowski Dom Kultury	Zajęcia teatralne w formie projektu warsztatowego, którego finałem jest Przegląd Teatralny – ŁAPA, cykliczne zajęcia teatralne, których efektem są spektakle grane dla lokalnej publiczności i na przeglądach
MOK w Piotrkowie Trybunalskim	Pytanie niejasne
PCKSiR w Zduńskiej Woli	Zorganizowanie Festiwalu „FOLKLOR ŚWIATA”
MGDK w Działoszynie	Zajęcia rytmiczno-taneczne, zajęcia plastyczne, teatralne
CpiK w Brzezinach	Występy dzieci i młodzieży podczas imprez stałych organizowanych przez CpiK: Tygiel Świąteczny, Dzień Kobiet, Dni Brzezin, Drzwi Otwarte w CpiK
MDK w Rawie Mazowieckiej	Plenery malarskie, konkursy recytatorskie, muzyczne, plastyczne, wokalne, filmowe
MOK w Pabianicach	Koncerty wokalne, konkurs tańca nowoczesnego, imprezy okolicznościowe (święta, dzień matki, walentynki), imprezy plenerowe
GOK w Świnicach Wreckich	Kolorowa Lokomotywa, Teatralne Cogito sposobem na nudę
MOK w Konstancynie Łódzkiej	Koło plastyczne FORMAT A4, zajęcia taneczne HIP-HOP, zajęcia muzyczne folklorystyczne, współorganizacji projektów: Akademia Malucha na dobry początek, DK+ inicjatywy lokalne, Dziecięcy Festiwal Tańców Miejskich
GCKSiR w Krośniewicach	Na przestrzeni ostatniego roku: rozszerzenie oferty zajęć o 2 nowe sekcje (dziecięca wokalna, taneczna hip-hop, break dance), wprowadzenie do kalendarza imprez przeglądu piosenki dziecięcej, rozszerzenie oferty dziecięcych konkursów recytatorskich
GOK w Rzępcy	Integracja dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich, upowszechnianie kultury ludowej i ochrona dziedzictwa narodowego
GOKiS w Buczku	Przegląd Piosenki Dziecięcej, Festiwal Kolęd, Piknik Truskawkowy
MOK w Tuszynie	Przegląd talentów muzycznych w gminie Tuszyn, pt. „Plejada”, Plener malarski dla dzieci

	i młodzieży
GDKiBP w Ksawerowie	Założenie zespołu instrumentalnego, kabaretowego, wokalnego, tanecznego, udział w konkursach i przeglądach i festiwalach o randze od gminnej do międzynarodowej
GOK w Szczercowie	Organizacja lokalnych konkursów, przeglądów piosenki dla dzieci, konkurs piosenki patriotycznej, ekologicznej, piknik pod Chabielską Górką
MGOK w Szadku	Zwiększenie liczby i rodzajów zajęć, wyjście z ofertą do miejscowości na terenie gminy
MOK w Koluszkach	Koluszkowski Przegląd Piosenki
GOK w Piątku	Zajęcia plastyczne, pokazy filmów, wycieczki krajoznawcze, papiero-plastyka
MGOK w Białej Rawskiej	Coroczna organizacja Festiwalu Młodych Twórców – 2dniowe warsztaty integracyjne młodzieży szkolnej z terenu gminy w dziedzinie: muzyki, tańca, wokalu, teatru i plastyki; przeprowadzenie konkursów gminnych i powiatowych (w powyższych dziedzinach)
GOK w Ujeździe	Wydarzenia artystyczne (wystawy, koncerty, spektakle, warsztaty międzypokoleniowe) związane z rozpoczęciem i zakończeniem roku kulturalnego oraz wydarzenia związane z rocznicami państwowymi, świętami itp., podsumowujące działania projektowe
GOK w Strzelcach	Edukacja kulturalna
GOK w Poświętnym	Występ dzieci podczas imprez plenerowych – Powitanie Lata, Akademia Zdrowia
GOKiS w Krzyżanowie	Udział dzieci ARA w uroczystościach gminnych, promocja gminy i województwa w kraju i za granicą
MDK w Przedborzu	Organizacja przeglądów, konkursów, wystaw
Zespół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu	Nie jestem w stanie wymienić inicjatyw najważniejszych, bo każde działanie jest inne, każde kończy się prezentacją i każde dla grup realizujących te działania jest ważnym elementem prezentacji artystycznej, a także wychowawczym i edukacyjnym. Jest ich każdego roku kilkanaście, na tym polega bowiem praca

	Młodzieżowego Domu Kultury – jakim jesteśmy.
Gminny Dom Kultury w Żelechlinku	Występy taniec i śpiew podczas wydarzeń kulturalnych w gminie i regionie, udział w konkursach tańca ludowego, przeglądach o zasięgu lokalnym, powiatowym i wojewódzkim
Żychliński Dom Kultury	Koncert muzyczny „Na dwa świerszcze”, wystawy plastyczne, przedstawienia teatralne
GCKiBP	Młodzieżowy Zespół Pieśni i Tańca, zajęcia taneczne, zajęcia wokalne, zajęcia umuzykalniające, zajęcia plastyczne, zajęcia teatralne, zajęcia warsztatowe podczas ferii i wakacji, uczestnictwo w imprezach własnych oraz wyjazdowych
CK w Błaszczkach	Uczestnictwo w konkursach, przeglądach i festiwalach
OKGK Leszczynek	Turnieje rekreacyjne, warsztaty plastyczne z wystawami prac, inicjatywy turystyczno-krajoznawcze, występy artystyczne – taneczne i muzyczne
Wieluński Dom Kultury	Wieluński Folk, Projekt art- laboratorium-przestrzeń dla młodych (współorganizacja)
GOK w Galewicach	Organizacja konkursów, zawodów, turniejów o zasięgu ponadlokalnym oraz udział dzieci w konkursach organizowanych przez inne placówki instytucje
GOUIKS w Ostrówku	Warsztaty folklorystyczne
GOK we Wróblewie	Organizacja kilka razy w roku imprez prezentujących działania dzieci i młodzieży

Podczas wywiadów swobodnych podjęto próbę dowiedzenia się, jaka jest istotność ARA w całokształcie działalności placówek. Respondenci udzielali odpowiedzi w różnej formie. Część z nich wskazywała na udział procentowy działań ARA w całokształcie działalności. Rozpiętość była dość duża – od 25% do 90%. Jednak najwięcej domów kultury określało ją na poziomie 50%-80%. Inni respondenci próbowali definiować istotność działań ARA poprzez wskaźniki jakościowe. Większość postrzega ARA jako podstawową działalność domów kultury, jako misję. Przyjmuje ona różną postać, ale przynosi określone efekty, głównie w dłuższej perspektywie. Jednym z efektów osiąganych przez ARA jest efekt edukacyjno-wychowawczy. W ten sposób kształtuje się określone postawy względem kultury, świadomość kulturalną, kompetencje odbiorcze. Z drugiej strony, ARA pełni również funkcje promocyjne dla kultury. Dzięki organizacji imprez wieńczących działania ARA, mają okazję w nich uczestniczyć nie tylko dzieci, ale także ich rodziny i bliscy oraz mieszkańcy

społeczności lokalnej. Działalność ARA ma również efekty przyszłościowe. Respondenci podkreślali, że poprzez ARA wychowują przyszłych odbiorców i konsumentów kultury, w tym swoich klientów. Badani wymieniali liczne przykłady, gdy wychowankowie ARA przyprowadzali na zajęcia swoje dzieci, kształcili się artystycznie lub zostawali instruktorami w domach kultury. Natomiast część placówek traktuje ARA nieco bardziej instrumentalnie – jako możliwość realizacji imprez i wydarzeń, zamiast ich zewnętrznego zamawiania. Rozwinięcie tych wątków można znaleźć w poniższych cytatach:

- (...) *Generalnie myślę, że jest to ważna gałąź, ważna dziedzina naszej działalności no i to pewnie z kilku względów. Po pierwsze, wychowujemy sobie odbiorców, którzy będą korzystać w przyszłości z innych form. Po drugie, mamy się czym pochwalić bo uczestnicy naszych zajęć jeżdżą na konkursy i zdobywają nagrody, ale też wtedy, kiedy na terenie naszego miasta są organizowane różne imprezy z udziałem właśnie ruchu amatorskiego no to nasze dzieci wypadają tam dobrze i bardzo dobrze i to jest kolejna rzecz.*
- (...) *Znaczy to jest przede wszystkim podstawa naszej działalności tak, ponieważ wiadomo, robimy też różnego typu imprezy, czy festyny, czy jakieś koncerty, ale przede wszystkim tutaj się skupiamy na takim, na tej edukacji tak, artystycznej. Żeby te dzieciaki poznały coś innego, nie tylko to, co mają w szkole i żeby po prostu jakoś no ich horyzonty trochę tak rozwinąć. Staramy się też na jakieś wycieczki z nimi wyjechać do jakichś atrakcyjnych miejsc i nie tylko są zajęcia prowadzone przez naszych instruktorów, ale staramy się też z zewnątrz od czasu do czasu jakichś instruktorów tutaj wynająć, opłacić żeby poprowadzili jakieś fajne, ciekawe zajęcia i wydaje mi się, że to też procentuje, bo takie dziecko się po prostu rozwija i przede wszystkim to jest główna nasza, jakby ten cel statutowy tak, ta edukacja kulturalna poprzez właśnie te artystyczne różne grupy.*
- (...) *Uważam, że są bardzo istotne, ponieważ młodzież ma możliwość jakiegoś też rozwoju, robienia czegoś innego, niż tylko siedzenia przed komputerem, czy przed telewizorem, tak. Uważam, że jest to bardzo istotne, bo rzeczywiście przy okazji takich zajęć można wyłowić jakieś talenty, a poza tym ci młodzi ludzie później sami gdzieś tam mogą się pokierować dalej. My np. mamy przypadki kilku osób z tych zespołów tanecznych, które zostały przy tańcu np., które gdzieś tam poszły z wykształceniem w tym kierunku, nawet jeżeli nie konkretnie tanecznym, to pedagogicznym, rytmicznym tak, to samo z innymi zajęciami np. teatralnymi.*
- (...) *Najpiękniejsze jest to, że ARA sprawia, że my nawiązujemy taką trwałą więź z odbiorcami, bo nie są to właśnie projekty, które mają charakter akcyjny, ktoś przychodzi na 2-3 miesiące może pół roku i gdzieś tam znika z orbity albo pojawia się sporadycznie. Natomiast ARA powoduje nawiązanie takiej trwałej relacji, że my znamy naszych odbiorców od dziecka do wieku nastoletniego, znamy rodziny, widzimy jak one się powiększają, jak to się zmienia, że rodzice i dzieci czują się u nas takie zadomowione i to jest najważniejsze i to jest największy plus tych amatorskich zespołów, właśnie ten aspekt edukacyjny, wieloletni procesowy.*
- (...) *Generalnie naszym działaniem, jeżeli chodzi o amatorski ruch artystyczny, jest przekazanie podstaw jakiejś wiedzy, czyli znajomości różnych dziedzin artystycznych po to, żeby właśnie wychować sobie odbiorców, którzy będą naszymi klientami za lat 5, 10, 15. Stąd*

jeżeli chodzi tutaj o tych najmłodszych, między innymi, jednym z takich działań jest, żeby ich zachęcać do uczestnictwa w różnego rodzaju wydarzeniach w przyszłych latach jest promowanie ich przed koncertami i mamy koncert gwiazdy, pokazujemy wcześniej naszych wychowanków, dzieci, które śpiewają, grają, tańczą po to, żeby zachęcić. Mało tego, zachęcamy przez to rodziców, że moje dziecko występuje przed gwiazdą jako support, poza tym to dziecko później na tym koncercie zostaje.

- *(...) Kluczowa, kluczowa tak, dlatego że my kupujemy niewiele imprez. Powiem tak, więcej przygotowujemy sami, niż kupujemy. Myślę, że kluczowa i tu nie ma żadnej przesady. To jest istota naszego działania rzeczywiście codziennego, Amatorski Ruch Artystyczny. Animowanie tutaj życia środowiskowego w każdej dziedzinie, bo my się zajmujemy i rekreacją i kulturą tak, więc na to jesteśmy nastawieni, natomiast kupujemy tyle imprez, występów artystów, ile nam pozwalają środki, natomiast to jest nasza codzienna działalność, taka animacyjna właśnie.*
- *(...) To jest nasza misja, żeby rozwijać ten ruch artystyczny, szczególnie w takich mniejszych miejscowościach, gdzie nie ma dostępu do szerszych ofert. Tak jak w mieście można sobie wybierać, można sobie pójść do jakiejś prywatnej szkoły jakiegoś malarstwa i rysunku. Ale ja myślę, że ta nasza oferta jest na wysokim poziomie.*

Tylko nieliczne domy kultury nie widzą konieczności wyszczególniania ARA spośród innych swoich działań, bądź nie do końca rozumieją jego specyfikę.

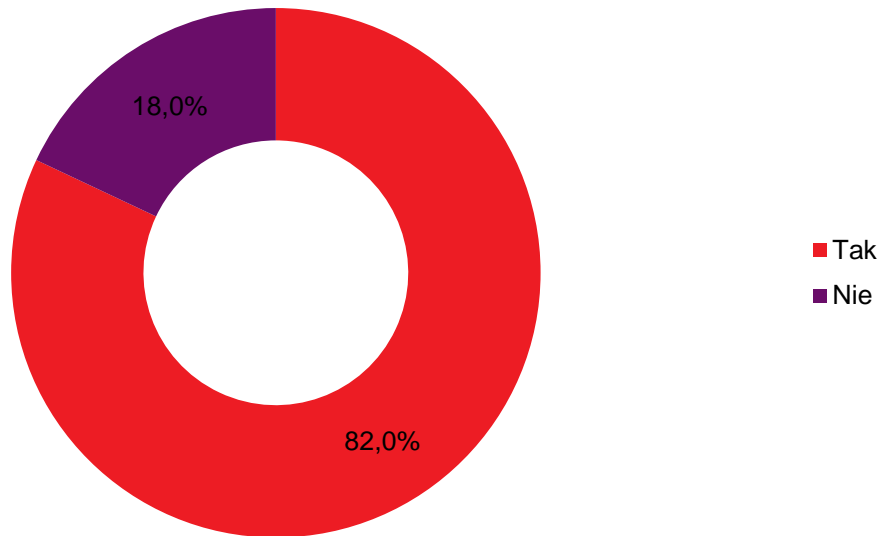
- *(...) No ważne są, no na pewno. Tylko ja nie mam w swojej pracy takiego podziału, że to jest AR, a to jest, nie wiem, warsztat, a to jest projekt.*
- *(...) Ja nie wiem, bo to nigdy nie było traktowane jako Amatorski Ruch Artystyczny, to jest jakiś nowy twór, który teraz po tych ankietach widzę, no bo po prostu działamy w ramach statutu i koniec no. Dla nas to nie jest żaden Amatorski Ruch Artystyczny, to jest normalna działalność statutowa.*

Interesowały nas także sukcesy, jakie na polu ARA odnoszą domy kultury i sami uczestnicy zajęć ARA. Aż 82% badanych wskazało, że osoby lub zespoły biorące udział w ARA osiągnęły jakieś sukcesy w konkursach, festiwalach, przeglądach. Tylko co piąty dom kultury (18%) nie odnotował takich sukcesów u siebie.

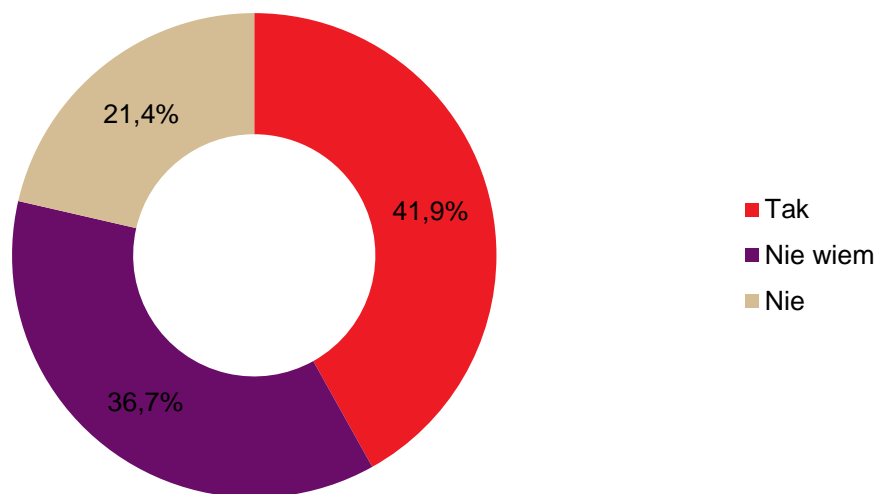

Wykres 06. **Czy osoby/zespoły biorące w Państwa placówce udział w ARA osiągnęły jakieś sukcesy w konkursach, festiwalach, przeglądach?**

Dużo trudniej natomiast było jednoznacznie wskazać, czy na przestrzeni ostatnich lat dzięki ARA wyłonione zostały jakieś utalentowane osoby, które rozwinęły karierę artystyczną. Twierdząco odpowiedziało 41,9% placówek, przecząco 21,4%, zaś aż 36,7% odpowiedziało, że nie wie. Może to świadczyć o tym, że brakuje wiedzy na temat dalszych losów podopiecznych.

Wykres 07. **Czy na przestrzeni ostatnich lat dzięki ARA wyłonione zostały jakieś utalentowane osoby, które rozwinęły karierę artystyczną?**

Wśród wyłonionych w ramach ARA talentów wymieniani są tancerze, aktorzy, wokaliści, muzycy. Szczegóły podane przez domy kultury w ankietach zostały zaprezentowane w tabeli 04.

Tabela 04. **Utalentowane osoby wyłonione dzięki ARA, które rozwinęły karierę artystyczną**

OŚRODEK KULTURY	OSOBY UTALENTOWANE
Powiat Bełchatowski	
MCK w Bełchatowie	Radosław Garncarek (aktor) Kamil Siegmud (aktor) Katarzyna Paradecka (aktorka) Marta Ławska (wokalistka) Małgorzata Stec (wokalistka) Magdalena Lach (plastyk)
Dom Kultury w Żelowie	Michał Mikołajczak (aktor Teatru Współczesnego w Warszawie i Teatru STU w Krakowie)
Powiat kutnowski	
Kutnowski Dom Kultury	Łukasz Kaczmarek (aktor) Maciej Maciejewski (aktor) Aleksandra Grzelak (aktorka) Łukasz Król (aktor) Krzysztofa Balińska (aktorka) Michał Góral (tancerz) Mikołaj Krawczyk (tancerz)
GCKSiR w Krośniewicach	Alicja Zientalska (studentka Akademii Muzycznej w Łodzi) Iga Grzebielucha (absolwentka Art of Voice Studio w Poznaniu) Iwona Kopczyńska (wokalistka, laureatka konkursu <i>Jazzmania</i>)
Żychliński Dom Kultury	Kilkoro dzieci kontynuuje naukę w Szkole Muzycznej w Kutnie
OKGK Leszczynek	wokaliści
Powiat łaski	
Łaski Dom Kultury	Monika Mara (aktorka) Andrzej Mara (plastyk)
GOK w Sędziejowicach	Mateusz Sobczak (brak informacji)
Powiat łęczycki	
GOK w Świniarach Wareckich	Katarzyna Zelba (brak informacji)
Powiat łowicki	
GOK w Domaniewicach	Patrycja Jakubiak (wokalistka)
Łódź	
Bałucki Ośrodek Kultury	Aktorzy, instruktor tańca, producent filmów i 5 wokalistów (bez wymienienia nazwisk)
Powiat łódzki wschodni	
GPCKiE w Plichtowie	Solistki zespołów tanecznych (bez wymienienia nazwisk)
Powiat pabianicki	
GDK w Ksawerowie	Julia Nykiś Amelia Lubecka Natalia Hibner Karol Walkiewicz Paulina Suchcicka Karolina Nowak
Piotrków Trybunalski	
MOK w Piotrkowie Trybunalskim	Marcin Januszkiewicz Wojtek Baranowski Ernest Stanaszek Bartek Błaszczczyński

	Sara Celler-Jeziarska Maciej Łagodziński Aleksandra Kowalczyk Bartek Kaźmierczak Majka Wachowska Dominik Mironiuk
Powiat piotrkowski	
GOKiS w Moszczenicy	Weronika Nowak (wokalistka) Kinga Bąbol (wokalistka)
GOK w Woli Krzysztoporskiej	Kamil Witkowski (pracownik cyrku w Warszawie)
Powiat poddębicki	
Poddębicki Dom Kultury i Sportu	Uczestnicy zajęć plastycznych podjęli studia na kierunkach artystycznych
Powiat radomszczański	
GOK w Gidlach	Maria Markiewicz (wokalistka) Emilia Rokita (wokalistka) Kasia Utratny (wokalistka) Magda Mirowska (brak informacji)
GOK w Żytnie	Studia na kierunkach artystycznych: ASP we Wrocławiu i Akademia Teatralna w Warszawie
MDK w Przedborzu	Ewa Jeske
MDK w Radomsku	Członkowie zespołów teatralnych i plastycznych są obecnie studentami wyższych uczelni artystycznych
Powiat rawski	
MDK w Rawie Mazowieckiej	Wiktoria Maciszek
Powiat sieradzki	
Wareckie Centrum Kultury	Hanna Okosińska (Akademia Muzyczna w Bydgoszczy) Michał Kubiak (Akademia Muzyczna w Łodzi)
GOK we Wróblewie	Małgorzata Biniek (studentka Akademii Muzycznej w Katowicach na Wydziale Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu)
Skierniewice	
Centrum Kultury i Sztuki w Skierniewicach	Urszula Kowalska (wokalistka)
Powiat tomaszowski	
MOK w Tomaszowie Mazowieckim	Aktorka (bez podanego nazwiska)
Ośrodek Kultury „Tkacz” w Tomaszowie Mazowieckim	Adam Wiączek (wokalista)
Powiat wieluński	
GOKiS w Białej	Sandra Stochmiałek (wokalistka)
Powiat wieruszowski	
Wieruszowski Dom Kultury	Hubert Ceglarek (wokalista) Oliwia Opacka (wokalistka) Iga Wojciechowska (brak informacji) Julia Stańczak (wokalistka) Małgorzata Bystrek (wokalistka) Tomasz Wojtan (wokalista)
Powiat zduńskowski	
PCKSiR w Zduńskiej Woli	Norbert Kuśnik Weronika Trzcńska Patrycja Przybysz Lena Wasilewska
MDK w Zduńskiej Woli	Katarzyna Rajewska (wokalistka)
GOKiS w Zapolicach	Wiktoria Pawlikowska (plastyczka)
MGOK w Szadku	Solistki zespołów tanecznych
Powiat zgierski	
Ośrodek Kultury i Rekreacji w Strykowie	Konrad Szymański (tancerz i performer) Kacper Olszewski (aktor)

	Jakub Pawlak (wokalista) Joanna Górská (brak informacji) Ola Nowicka (brak informacji) Aleksandra Śmiałkowska (modelka)
MDK w Ozorkowie	Kilkoro absolwentów zajęć muzyczno-instrumentalnych kontynuuje edukację w Państwowej Szkole Muzycznej
MOK w Zgierzu	Kasia Świątczak (wokalistka)

Tabela 05 przedstawia sukcesy solistów i zespołów w poszczególnych dziedzinach tematycznych. W większości placówek sukcesy odnosi kilkoro podopiecznych, średnio w trzech dziedzinach. Najwięcej sukcesów podopieczni domów kultury odnoszą w konkursach muzycznych (121), tanecznych (48), plastycznych i teatralnych (po 24). Pojedyncze sukcesy placówki odnotowały w polu folkloru (12), recytacji (9) i innych (7). Sukcesy odnoszone są zatem najczęściej w najbardziej popularnych formach zajęć organizowanych w ramach ARA. Część domów kultury nie podała liczbowej wartości przy odniesionych sukcesach, a jedynie kategorie, w jakich został osiągnięty. Te dane prezentuje tabela 06.

Tabela 05. **Sukcesy osób i zespołów ARA**

Dom kultury	Muzyczne	Taneczne	Recytatorskie	Plastyczne	Teatralne	Folklorystyczne	Inne	Suma sukcesów
Poddębicki Dom Kultury i Sportu	22	6	-	-	-	-	-	28
GDKiBP w Ksawerowie	16	-	1	-	1	-	-	18
MOK w Głownie	4	7	-	4	-	-	-	15
MCK w Bełchatowie	6	5	-	-	2	-	-	13
MDK w Aleksandrowie Łódzkim	5	-	1	5	1	-	1	13
Bałucki Ośrodek Kultury	6	3	-	3	-	-	-	12
MDK w Opocznie	3	-	1	6	-	1	-	11
MOK w Sulejowie	5	5	-	-	-	-	-	10
DOK w Tomaszowie Mazowieckim	3	1	-	2	1	-	2	9
MOK w Złoczewie	5	1	3	-	-	-	-	9
GOK w Kiernozi	6	-	-	1	-	-	-	7
GOK w Gidlach	7	-	-	-	-	-	-	7
Dom Kultury w Żelowie	-	3	-	-	3	-	1	7
Wareckie Centrum Kultury	2	-	1	-	-	2	-	5
GOK w Woli Krzysztoporskiej	1	4	-	-	-	-	-	5
GOK w Kobielach Wielkich	1	-	-	-	2	-	1	4
GOKiS w Moszczenicy	2	2	-	-	-	-	-	4
GOKSiR w Lipcach Reymontowskich	-	-	-	-	4	-	-	4
MDK w Przedborzu	3	-	1	-	-	-	-	4
Wieruszowski Dom Kultury	4	-	-	-	-	-	-	4
PCKSiR w Zduńskiej Woli	1	-	-	1	-	1	1	4
CK w Blaszkach	3	1	-	-	-	-	-	4
GOK w Leśmierzu	1	2	-	-	-	-	-	3
GOK w Klonowej	-	-	-	-	3	-	-	3

DK w Gorzkowicach	1	1	-	1	-	-	-	3
GOKSiT w Sokolnikach	-	-	-	-	1	2	-	3
GOKSiR w Jeżowie	-	2	-	-	-	1	-	3
Kutnowski Dom Kultury	-	-	-	-	3	-	-	3
GOK w Szczercowie	3	-	-	-	-	-	-	3
GOK w Bolimowie	2	-	-	-	-	-	-	2
GDK w Burzeninie	-	2	-	-	-	-	-	2
GCKiBP w Lubochni	2	-	-	-	-	-	-	2
GOK w Widawie	1	-	-	1	-	-	-	2
GOKiS w Buczku	1	-	-	-	-	-	-	2
GOK w Piątku	-	-	1	-	1	-	-	2
GOK w Sławnie	-	-	-	-	-	2	-	2
Żychliński Dom Kultury	2	-	-	-	-	-	-	2
GOK we Wróblewie	1	1	-	-	-	-	-	2
MOK w Zgierzu	-	-	-	-	-	1	-	1
GOK w Osjakowie	-	-	-	-	1	-	-	1
GOKiS w Łyszkowicach	-	1	-	-	-	-	-	1
GOK w Dzierżąnej	-	1	-	-	-	-	-	1
OK „Tkacz” w Tomaszowie Mazowieckim	-	-	-	-	1	-	-	1
GOK w Rzgowie	1	-	-	-	-	-	-	1
GOK w Domaniewicach	-	-	-	-	-	1	-	1
MDK w Rawie Mazowieckiej	1	-	-	-	-	-	-	1
GOKiS w Krzyżanowie	-	-	-	-	-	1	-	1
GOK w Rzeczycy	-	-	-	-	-	-	1	1
suma	121	48	9	24	24	12	7	245

Tabela 06. Domy kultury, które nie wymieniały liczby sukcesów, tylko same kategorie

Dom kultury	Muzyczne	Taneczne	Recytatorskie	Plastyczne	Teatralne	Folklorystyczne	Inne
MOK w Ozorkowie	X	X					
GOK w Żytnie			X		X		
GOKiS w Zapolicach	X			X	X		
Łaski Dom Kultury		X					
MDK w Radomsku		X	X	X	X		
OK „Górna” w Łodzi	X	X					
MOK w Tomaszowie Mazowieckim	X		X				
GOK Biała	X						
GOK w Lututowie				X			
Widzewskie Domy Kultury w Łodzi		X			X	X	
GOK w Rokicinach				X			
GCKSiR w Krośniewicach			X				
OkiR w Strykowie		X	X	X	X		
MDK w Zduńskiej Woli	X	X					
GOK w Wiśniowej Górze	X			X	X		
MOK w Piotrkowie Trybunalskim	X	X		X	X		
MGDK w Działoszynie	X						

MOK w Pabianicach	X	X					
MOK w Konstantynowie Łódzkim		X		X			
MOK w Tuszynie		X		X			
MGOK w Szadku	X	X					
GOK w Ujeździe				X			
GOK w Galewicach							X
GOUIKS w Ostrówku							X

Z wywiadów swobodnych wyłaniają się trojakiemu rodzaju sukcesy. Za sukces uznawane są:

- występy w konkursach, festiwalach, przeglądach lokalnych, regionalnych, krajowych,
- występy w talent show,
- dostanie się do szkół aktorskich, artystycznych.

Poza tym często za sukces uznaje się to, że zajęcia wyposażają w poczucie własnej wartości, zyskują odbiorców oraz rosnąca frekwencja. Satysfakcja z sukcesów bywa odbierana różnie, zarówno jako osobista pracowników domów kultury, jako sukces przede wszystkim ciężkiej pracy podopiecznych oraz samej placówki. Oto kilka cytatów:

- (...) że każda z tych osób ma takie wzmocnione poczucie własnej wartości, a poza tym staje się takim bardziej świadomym uczestnikiem kultury, bo fakt zaszczeplenia tego bakcyła w obszarze kultury właśnie owocuje tym, że jako starsze osoby przychodzą do naszego ośrodka, korzystają z naszej oferty i uczestniczą w życiu kulturalnym miasta.
- (...) Naszym jeszcze takim sukcesem jest fakt ogromniej frekwencji i to są te chwile, kiedy rzeczywiście obraz tych wszystkich całych rodzin, które przychodzą po to, żeby zobaczyć swoje dzieci na scenie to są takie nasze sukcesy.
- (...) Sukcesem myślę jest to, że mamy tych odbiorców, że cały czas myślimy o tym jak rozszerzyć tę ofertę. Przychodzą do nas dzieci, młodzież. Oni potem dorastają i idą do szkół średnich i wiem, że to, co oni osiągnęli to jest to, czego oni nauczyli się u nas. Więc jest już ten taki feedback, że idziemy w dobrym kierunku. Są tacy, jak te dzieci, które wychodzą na scenę, to oni są już gotowymi artystami, oni się nie boją, oni są oswojeni ze sceną, z mikrofonem. One są już odważne, one się nie boją.
- (...) To, że w ogóle dzieci chcą.

Badanie miało także dostarczyć wiedzy na temat mocnych i słabych stron ARA. O części z nich można było już przeczytać wcześniej, kiedy w raporcie mowa była o przeszkodach i sukcesach w działalności ARA. Wśród słabych stron dominują wskazania na braki finansowe, braki w infrastrukturze oraz braki sprzętowe. Respondenci wskazywali także na problemy kadrowe oraz małe zainteresowanie ze strony młodzieży. Natomiast do mocnych stron ARA należy wykwalifikowana i zaangażowana kadra instruktorów, zainteresowanie dzieci, możliwość ich edukowania pod kątem kulturalnym i artystycznym, rozwijania zainteresowań i talentów u dzieci. Poza tym, wskazywano na zróżnicowanie oferty oraz możliwość udziału przez dzieci w konkursach z nagrodami.

Tabela 04. **Mocne i słabe strony organizacji lokalnego ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Wykwalifikowana i zaangażowana w działania kadra instruktorska	Skromne finanse przeznaczone na działalność ARA
Zainteresowanie i zaangażowanie ze strony dzieci i młodzieży	Brak nowoczesnej infrastruktury /słabe warunki lokalowe
Edukacja artystyczna i kulturalna dzieci i młodzieży	Brak nowoczesnego sprzętu technicznego/ wyposażenia
Rozwijanie zainteresowań i talentów dzieci i młodzieży	Małe zainteresowanie ze strony dzieci i młodzieży (w szczególności młodzieży)
Zróżnicowanie oferty w ramach ARA	Braki kadrowe
Dzieci biorą udział i zdobywają nagrody na konkursach, przeglądach	

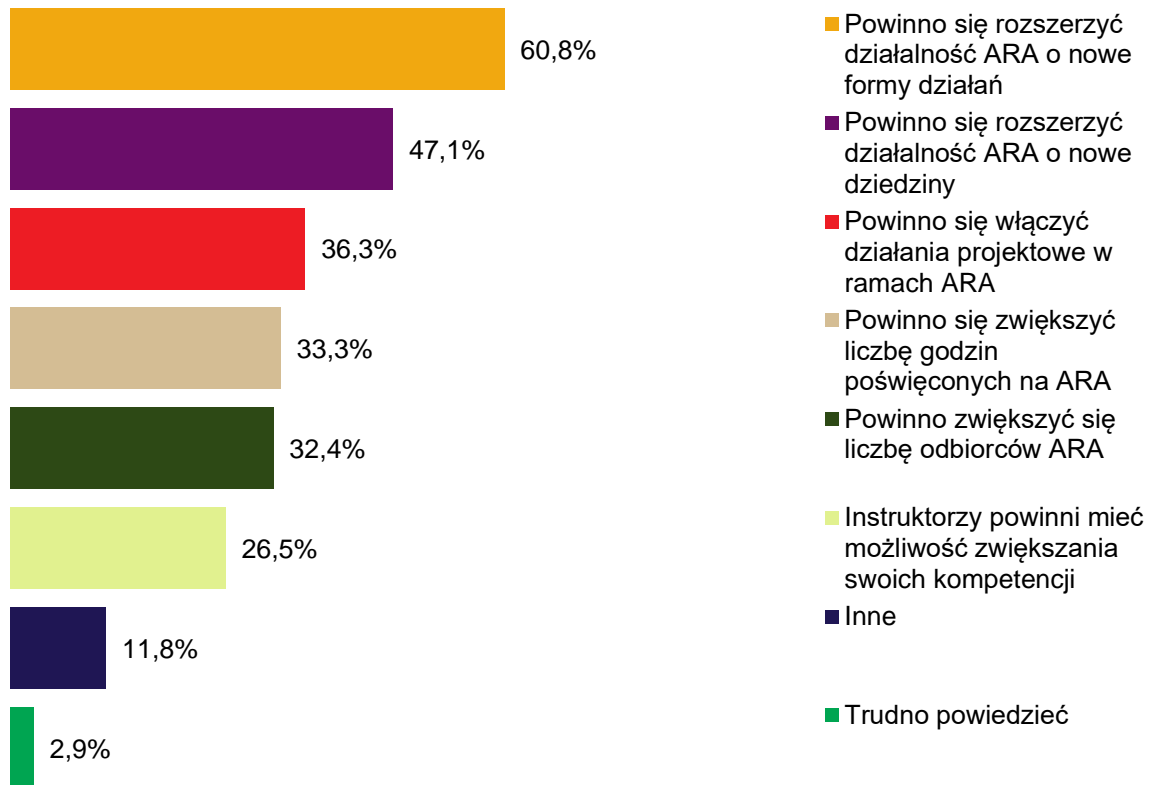
Chcąc dowiedzieć się więcej na ten temat zapytaliśmy, jakich zmian, gdyby takowe były możliwe, wymaga działalność ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia prowadzona przez placówkę. W kwestionariuszu można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź z kafeterii, stąd odpowiedzi nie sumują się do 100%. Z perspektywy respondentów powinno się przede wszystkim rozszerzyć działalność ARA o nowe formy działań – 60,8% oraz o nowe dziedziny – 47,1%. Następnie, 36,3% badanych odpowiedziało, że powinno się włączyć działania projektowe w ramach ARA, zwiększyć liczbę godzin poświęconych na ARA (33,3%) oraz zwiększyć się liczbę odbiorców ARA (32,4%). Według ¼ to instruktorzy powinni mieć możliwość zwiększania swoich kompetencji – 26,5%. 11,8% wybrało odpowiedzi spoza kafeterii wskazując w nich głównie na zwiększenie poziomu finansowania ARA. 2,9% badanych nie umiało wskazać, w jaki sposób można byłoby ulepszyć działalność ARA.

Wykres 08. Jakich zmian, gdyby były takowe możliwe, wymaga działalność ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia prowadzona przez placówkę?

Podobne refleksje odnajdujemy w wypowiedziach pochodzących z wywiadów indywidualnych. Rozmówcy wskazywali w nich na następujące elementy wymagające poprawy:

- warunki lokalowe,
- rozszerzenie oferty zajęć,
- nawiązanie szerszej współpracy, z innymi instytucjami kultury, ekspertami zewnętrznymi

(...) Poza tym, co jest w tej chwili chyba nierealne, tak mi się wydaje, w najbliższych latach wypracowanie jasnych zasad współpracy szkół z domem kultury i tutaj myślę o czymś takim, że dosyć często szkoły teraz postrzegają dom kultury jako rywala.

- szkolenia

(...) Ja myślę, że chętnie pewnie byśmy się wszyscy jeszcze doszkolili. My się staramy chodzić na kursy raz na jakiś czas jeśli pojawi się jakaś fajna, ciekawa oferta z nowych dziedziny albo nawet ze swojej dziedziny, zobaczyć jak to robią inni. Może miło by było gdyby bardziej zafunkcjonowała współpraca pomiędzy ośrodkami właśnie na zasadzie takich spotkań poglądowych, żeby można było wpaść do innych ośrodków, może nawet bardziej oddalonych niż województwo, żeby sobie posprawdzać, jak tam to funkcjonuje, powymieniać się doświadczeniami.

- projekty

(...) Ja mam takie wrażenie, że za mało jest w takiej systematycznej pracy projektów wykraczających poza takie stałe zajęcia. Te zajęcia są bardziej tradycyjne. Ta tradycyjność tych zajęć nie pozwala ujawnić wszystkich talentów i możliwości, które w dzieciakach czy w młodzieży są. To są takie

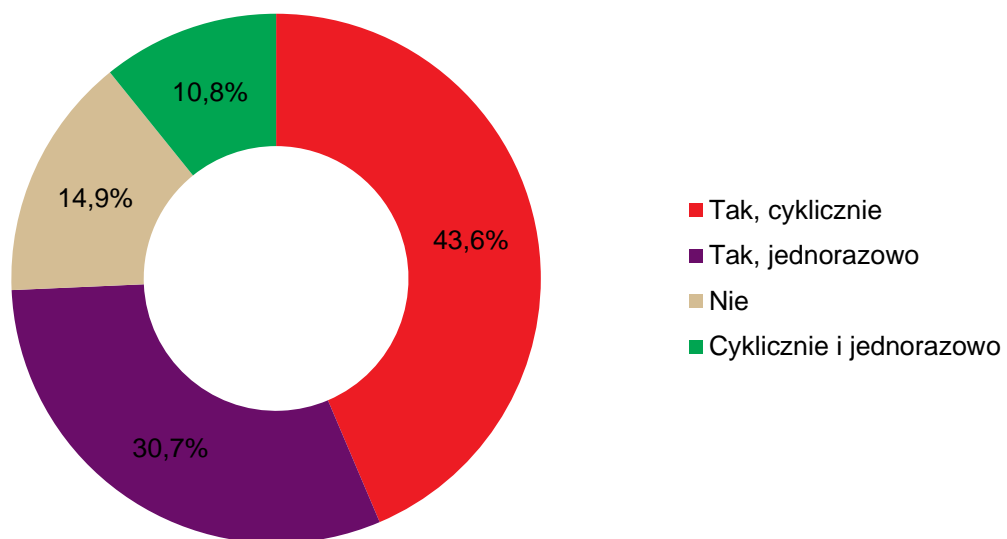

tradycyjne zajęcia, że spotykamy się, pracujemy nad jakimś programem, potem ten efekt w trakcie jakiegoś koncertu pokazujemy. Brakuje mi takich form, gdzie te zespoły wszystkie są zaangażowane np. w widowisko, czy coś co pozwala im siebie nawzajem poznać, ale też jednocześnie jakąś inną jakość pokazać swojej pracy. Brakuje mi takiej interaktywności większej w ARA.

Projekty ARA

Przedostatni blok pytań koncentrował się na diagnozie działań projektowych. To właśnie diagnoza tego, na ile w ramach ARA zostało wdrożone myślenie i działania projektowe, była jednym z głównych celów badania. Przez „projekt” rozumiane są w tym przypadku działania posiadające określony początek i koniec, które zakończone są finalnym wydarzeniem np. prezentacją, konkursem, plenerem, wernisażem, udziałem w festiwalach, premierą. Zgodnie z tak rozumianym kryterium projektu, działania tego typu organizowane są cyklicznie w przypadku 43,6% placówek, w sposób jednorazowy w 30,7%. Zarazem cyklicznie i jednorazowo realizowane są przez co dziesiąty dom kultury (10,8%). Projektów w ramach ARA nie realizuje 14,9% domów kultury z woj. łódzkiego.

Wykres 09. **Czy w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia organizowane są projekty?**

Kolejne pytanie w ankiecie miało na celu zdiagnozowanie liczby i charakteru projektów organizowanych przez poszczególne domy kultury, w rozbiciu na poszczególne lata. Przedstawione poniżej dane wyraźnie pokazują, że w ujęciu rocznym prawie 2/3 domów kultury realizuje między 1 a 3 projektami. O połowę mniej – co trzeci dom kultury – realizuje od 4 do 9 projektów. Niewielki odsetek realizuje rocznie powyżej 10 projektów. Jeśli chodzi o odsetek domów kultury realizujących 1-3 oraz 4-9 projektów rocznie utrzymuje się stała tendencja od 2013 r. Natomiast zauważalny jest procentowy

przyrost domów kultury realizujących od 15 do 30 projektów rocznie, spadek zaś tych, które realizują od 10 do 15 projektów.

Tabela 05. Liczba zrealizowanych projektów ARA w latach 2013-2016

Liczba zrealizowanych projektów	2013	2014	2015	2016
1-3	62,3%	61,5%	63,7%	57,3%
4-9	27,9%	29,2%	27,3%	34,4%
10-15	6,5%	3,0%	3,0%	3,2%
15-30	3,2%	6,0%	6,0%	4,8%

Charakter zrealizowanych projektów jest bardzo podobny do innych działań podejmowanych w ramach ARA przez domy kultury, przedstawionych w tabeli 03. W ankiecie domy kultury były proszone o podanie tytułu zrealizowanych projektów, natomiast placówki wypełniały to pole różną treścią, co uwidoczniło w tabeli 09. Wydaje się, że na poziomie badania kwestionariuszowego wystąpiły problemy z właściwym rozumieniem projektu, choć takowa definicja została przedstawiona w instrukcji do pytania. Analizując liczbę projektów w latach 2013-2016 uwidoczniła się duże zróżnicowanie. W województwie łódzkim są bardzo aktywne projektowo domy kultury i mało aktywne. Skala liczby projektów rozpięta jest od 73 do 1 projektu zrealizowanych przez 4 lata. Spośród 123 domów kultury poddanych badaniu, tylko 72 podały poszerzone dane na temat specyfiki prowadzonej działalności projektowej. Przez 4 lata zrealizowały one 766 projektów, co daje średnio 10,6 projektu na rok. Nie widać jednoznacznych tendencji w tym, jakiego rodzaju domy kultury przynależą do grupy aktywnych, a jakie do grupy biernych. Można zauważyć, że ośrodki aktywne rekrutują się raczej z większych ośrodków miejskich, ale nie jest to reguła. Mniejsze placówki organizują mniej projektów, co może być związane z dostępem do informacji, liczebnością kadry, wielkością społeczności lokalnej, a tym samym liczbą dzieci uczęszczających do ośrodka. Przesłanką, jaką można wyciągnąć z tych danych, jest zapewne konieczność wsparcia i pogłębionej diagnozy konkretnych domów kultury, które są bardzo mało aktywne w realizacji zadań metodą projektową. To wsparcie powinno przybrać postać zorganizowanego systemu informowania o źródłach pozyskiwania środków zewnętrznych, ale także szkoleń wyposażających w wiedzę na temat możliwości realizacji projektów w ramach danej placówki.

Tabela 06. Liczba i charakter projektów zorganizowanych w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia w latach 2013-2016

OŚRODEK KULTURY	CHARAKTER I LICZBA PROJEKTÓW 2013 R.	CHARAKTER I LICZBA PROJEKTÓW 2014 R.	CHARAKTER I LICZBA PROJEKTÓW 2015 R.	CHARAKTER I LICZBA PROJEKTÓW 2016 R.	SUMA PROJEKTÓW W LATACH 2013-2016
Młodzieżowy Dom Kultury w Aleksandrowie	15 (brak danych dotyczących charakteru działań)	20 (brak danych dotyczących charakteru działań)	18 (brak danych dotyczących charakteru działań)	20 (brak danych dotyczących charakteru działań)	73

Bałucki Ośrodek Kultury	- muzyczny (6) - taneczny - wernisaż plastyczny (2) - zajęcia rodzinne plastyczne - teatralny - międzypokoleniowi wystawa prac plastycznych - manualny - festyn (pokazy, występy artystyczne, warsztaty plastyczne, taneczne, robotyka)	- muzyczny (3) - wernisaż plastyczny (2) - teatralny (2) - zajęcia rodzinne, plastyczne - międzypokoleniowi wystawa prac plastycznych - akcja happeningowa, teatralna	- muzyczny (4) - wokalne (4) - teatralne (3) - akcja happeningowa, teatralna - wernisaż plastyczny (2) - zajęcia rodzinne, plastyczne - międzypokoleniowi wystawa prac plastycznych	- muzyczny (4) - taneczne (2) - teatralne (2) - wernisaż plastyczny (2) - zajęcia rodzinne, plastyczne (2) - międzypokoleniowa wystawa prac plastycznych	54
MOK w Piotrkowie Trybunalskim	- przegląd teatralny - konkursy teatralne (2) - festiwal wokalny - konkurs recytatorski - konkurs taneczny - muzyczne (2) - premiery spektakli (3)	- przegląd teatralny - konkursy teatralne (2) - festiwal wokalny - konkurs recytatorski - konkurs taneczny - muzyczne (2) - premiery spektakli (3)	- przegląd teatralny - konkursy teatralne (2) - festiwal wokalny - konkurs recytatorski - konkurs taneczny - wernisaż - muzyczne (2) - premiery spektakli (3)	- przegląd teatralny - konkursy teatralne (2) - festiwal wokalny - konkurs recytatorski - konkurs taneczny - wernisaż - muzyczne (2) - premiery spektakli	47
GOK w Gidlach	12 (brak danych dotyczących charakteru działań)	11 (brak danych dotyczących charakteru działań)	14 (brak danych dotyczących charakteru działań)	9 (brak danych dotyczących charakteru działań)	46
Zespół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu	15 (brak danych dotyczących charakteru działań)	16 (brak danych dotyczących charakteru działań)	8 (brak danych dotyczących charakteru działań)	5 (brak danych dotyczących charakteru działań)	44
Poddębicki Dom Kultury i Sportu	- Recytatorski - wokalny - mażoretkowy - plastyczny (3)	- Recytatorski - wokalny - mażoretkowy - plastyczny (3)	- Recytatorski (2) - wokalny - mażoretkowy (2) - plastyczny (4)	- Recytatorski - wokalny - mażoretkowy - plastyczny (3)	27
CKiS w Skierniewicach	- Ekologiczny - Ceramiczny - Teatralny - Plastyczny - Taneczny - Wokalny	- Ekologiczny - Ceramiczny - Teatralny - Plastyczny - Taneczny - Wokalny	- Ekologiczny - Ceramiczny - Teatralny - Plastyczny - Taneczny - Wokalny	- Ekologiczny - Ceramiczny - Teatralny - Plastyczny - Taneczny - Wokalny	24
Dom Kultury w Łęczycy	- Wernisaż prac plastycznych - wernisaż prac ceramicznych - teatralny - filmowy - taneczny - wokalny i instrumentalny	- Wernisaż prac plastycznych - wernisaż prac ceramicznych - teatralny - filmowy - taneczny - wokalny i instrumentalny	- Wernisaż prac plastycznych - wernisaż prac ceramicznych - teatralny - filmowy - taneczny - wokalny i instrumentalny	- Wernisaż prac plastycznych - wernisaż prac ceramicznych - teatralny - filmowy - taneczny - wokalny i instrumentalny	24
Kutnowski Dom Kultury	Teatralne (4)	Teatralne (7)	Teatralne (7)	Teatralne (6)	24
MDK w Rawie	- plener malarski	- wokalny	- plener malarski	- wokalny	14

Mazowieckiej	- wokalny - wystawy (brak podanej ilości) - konkursy (brak podanej ilości)	- wystawy (brak podanej ilości) - konkursy (brak podanej ilości)	- wokalny - wystawy (brak podanej ilości) - konkursy (brak podanej ilości)	- wystawy (brak podanej ilości) - konkursy (brak podanej ilości)	
MGOK w Białej Rawskiej	- muzyczne (2) - teatralny - warsztaty wokalne, teatralne, muzyczne i taneczne	- muzyczne (2) - teatralny - warsztaty wokalne, teatralne, muzyczne i taneczne - konkurs plastyczny	- muzyczne (2) - teatralny - warsztaty wokalne, teatralne, muzyczne i taneczne - konkurs pieśni patriotycznych	- muzyczny - teatralny - warsztaty wokalne, teatralne, muzyczne i taneczne	17
GOK w Lututowie	Plastyczne (2)	- Wystawa plastyczno-folklorystyczna - Plastyczny (2) - recytatorski - fotograficzny	- muzyczny - plastyczny - recytatorski - fotograficzny	- filmowy - muzyczny - historyczny - przyrodniczy - recytatorski - fotograficzny	16
MOK w Pabianicach	- taneczny - wystawa plastyczna - spektakl muzyczny - spektakl teatralny	- taneczny - wystawa plastyczna - spektakl muzyczny - spektakl teatralny	- taneczny - wystawa plastyczna - spektakl muzyczny - spektakl teatralny	- taneczny - wystawa plastyczna - spektakl muzyczny - spektakl teatralny	16
GOK w Brójcach	3 (brak danych dotyczących charakteru działań)	4 (brak danych dotyczących charakteru działań)	5 (brak danych dotyczących charakteru działań)	4 (brak danych dotyczących charakteru działań)	16
Łaski Dom Kultury	4 (brak danych dotyczących charakteru działań)	4 (brak danych dotyczących charakteru działań)	4 (brak danych dotyczących charakteru działań)	4 (brak danych dotyczących charakteru działań)	16
Widzewskie Domy Kultury	- literacki - historyczny - folklorystyczny - taneczne (2)	- literacki - taneczny - warsztaty psychologiczne - historyczny	- taneczne (2) - literacki - teatralny - folklorystyczny - historyczny	X	15
GOKSiR w Lipcach Reymontowskich	Teatralny Plastyczne (3)	Teatralny Plastyczne (3)	Teatralny Plastyczne (3) Folklorystyczny	Folklorystyczny	14
Wieluński Dom Kultury	3 (brak danych dotyczących charakteru działań)	3 (brak danych dotyczących charakteru działań)	3 (brak danych dotyczących charakteru działań)	5 (brak danych dotyczących charakteru działań)	14
GOK w Ujeździe	- taneczny	- taneczny	- taneczny - teatralny (3) - fotograficzny - folklorystyczny	- teatralne (2) - folklorystyczny - literackie - historyczne	13
GCKSTiR w Dzierżanej	- taneczny	- taneczny - mażoretkowy - rękodzieło	- taneczny - mażoretkowy (2) - rękodzieło	- taneczny - mażoretkowy (2) - rękodzieło	12
PCKSiR w Zduńskiej Woli	- folklorystyczny	- folklorystyczny - wokalny - plastyczny i literacki	- folklorystyczny - wokalny - plastyczny i literacki - ekologiczny	- folklorystyczny - wokalny - plastyczny i literacki - ekologiczny	12
MGDK w Działoszynie	- muzyczny - wokalny	- muzyczny - wokalny - plastyczny	- muzyczny - wokalny - plastyczny	- muzyczny - wokalny - plastyczny	11

MDK w Radomsku	- Ekologiczny - Teatralny	Teatralne (3)	- Filmowy - Fotograficzny - Teatralny	- Taneczny - Warsztaty historyczno-filmowe	10
MOK w Złoczewie	Taneczny Recytatorskie (2) Wokalny	Recytatorskie (2) Wokalny	Recytatorski Wokalny	Wokalny	10
MGOKiS w Pajęcznie	- teatralny - wystawa fotograficzna	- wystawa malarska - wystawa fotograficzna	- teatralny - taneczny - wystawa fotograficzna (2)	- muzyczny - wokalny	10
MCK w Belchatowie	- Cyrkowy - Warsztaty taneczno-teatralno-wokalno-plastyczne - teatralny	- Teatralny - Ekologiczny - Cyrkowy - Historyczno-teatralny - Warsztaty taneczno-teatralno-wokalno-plastyczno-paleontologiczno-geologiczne	- teatralny	X	9
MDK w Przedborzu	- wokalny - poezja	- wokalny - poezja - teatralny	- wokalny - wystawa plastyczna	- wokalny - wystawa plastyczna	9
OKGK Leszczynek	- wystawa prac plastycznych -turniej wiedzy polonistycznej -warsztaty recytatorskie	-wystawa prac plastycznych -konkurs polonistyczny -występ plenerowy zumby	-wystawa prac plastycznych - plenerowy występ tańca	- wystawa prac plastycznych	9
GOK w Galewiczach	-konkurs plastyczny -konkurs poetycki	-konkurs plastyczny -konkurs poetycki	-konkurs plastyczny -konkurs poetycki	- konkurs plastyczny -konkurs poetycki	8
GOKiS w Buczku	- wokalne (2)	- wokalne (2)	- wokalne (2)	- wokalne (2)	8
GDK w Burzeninie	Muzyczny	Muzyczne (2)	muzyczny	Muzyczne (2) Mażoretkowy	7
GOK w Sławnie Żychliński Dom Kultury	- muzyczny X	- muzyczne (2) 4(brak danych dotyczących charakteru działań)	- muzyczne (2) 3(brak danych dotyczących charakteru działań)	- muzyczne (2) X	7
GOK w Żytnie	2 (brak danych dotyczących charakteru działań)	1(brak danych dotyczących charakteru działań)	2 (brak danych dotyczących charakteru działań)	1(brak danych dotyczących charakteru działań)	6
MOK w Głownie	X	Sztuka graffiti Plastyczny	Sztuka graffiti Plastyczny	Graffiti Plastyczny	6
GOK w Szczercowie	X	- konkurs piosenki patriotycznej i religijnej - konkurs piosenki ekologicznej	- konkurs piosenki patriotycznej i religijnej - konkurs piosenki ekologicznej	- konkurs piosenki patriotycznej i religijnej - konkurs piosenki ekologicznej	6
GOKiS w Łyszkowicach	X	Wernisaż Taneczny	Wernisaż Taneczny	Wernisaż Taneczny	6
GOK w Woli Krzysztoporskiej	- wokalny - muzyczny	- wokalny - akrobatyczny	- wokalny	- wokalny	6
GOK we Wróblewie	1 (brak danych dotyczących charakteru)	2 (brak danych dotyczących charakteru)	2 (brak danych dotyczących charakteru działań)	1 (brak danych dotyczących charakteru działań)	6

	działań)	działań)			
CK w Blaszkach	X	X	2 (brak danych dotyczących charakteru działań)	3 (brak danych dotyczących charakteru działań)	5
OKiR w Strykowie	- taneczny	- taneczny	- taneczny	- taneczny - muzyczny	5
GOK w Rzeczycy	- wokalny	- wokalny	- wokalny - folklorystyczny	- folklorystyczny	5
GOUKS w Ostrówku	-folklorystyczny	X	-muzyczno-taneczny -folklorystyczny	-plastyczny	4
GOKSiR w Krośniewicach	X	X	X	- teatralny - recytatorski - wokalny - warsztaty teatralne, taneczne i wokalne	4
GDK w Ksawerowie	- warsztaty integrujące pokolenia	- gry terenowe i wycieczki	- zajęcia edukacyjne związane z czytelnictwem	- gry terenowe i wycieczki	4
GOK w Piątku	- międzynarodowe półkolonie dla dzieci	- międzynarodowe półkolonie dla dzieci	- międzynarodowe półkolonie dla dzieci	- projekt między pokoleniowy	4
MDK w Opocznie	X	Folklorystyczny	Folklorystyczny i ekologiczny	Ekologiczny	4
GOK w Bolimowie	Wokalny	Wokalny	Wokalny	Wokalny	4
GOKiS w Moszczenicy	Wokalny	Wokalny	Wokalny	Wokalny	4
GOK w Czastarach	X	Warsztaty wakacyjne taneczne, sportowe i artystyczne	Warsztaty wakacyjne taneczne, sportowe i artystyczne	Warsztaty wakacyjne taneczne, sportowe i artystyczne	3
GOK w Kleszczowie	X	X	X	Muzyczny Teatralny Wokalny	3
MOK w Tomaszowie Mazowieckim	Teatralny	Teatralny	Teatralny	X	3
GOK w Goszczanowie	plastyczny	plastyczny	plastyczny	X	3
GOK w Rokicinach	- teatralny	- teatralny - folklorystyczny	X	X	3
MGOK w Szadku	- szycie strojów ludowych	- taneczny	X	- interdyscyplinarne działania warsztatowe	3
MOK w Tuszynie	- ceramiczny	- warsztaty twórczego recyklingu	- ekologiczny	X	3
GOKiS w Krzyżanowie	- folklorystyczny	- wokalmuzyczne	X	X	2
GOKiS w Zapolicach	Dziennikarsko-etnograficzny	X	Teatralny	X	2
Dzielnicy Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim	X	Plastyczny i filmowy	Kulinary (międzypokoleniowy)	X	2
GOK w Kiernozi	ludowy	Warsztaty	X	X	2

		artystyczne			
Wareckie Centrum Kultury	X	X	Teatralny	Teatralny	2
GOKiBP w Lubochni	- filmowy	X	- teatralny	X	2
GOK w Domaniewicach	- filmowy	- warsztaty dziennikarskie i fotograficzne oraz prowadzenie bloga	X	X	2
MOK w Ozorkowie	X	X	X	Taneczny	1
GOK w Osjakowie	X	X	Teatralny	X	1
Dom Kultury w Żelowie	X	X	Musicalowy	X	1
GOKSiR w Jeżowie	X	Różne działania warsztatowe (modelarstwo, wokalne, teatralne, plastyczne, taneczne, spotkania z iluzją)	X	X	1
CPIK w Brzezinach	X	X	- warsztaty twórczego myślenia	X	1
GOK w Świniach Wareckich	X	X	- teatralny	X	1
GDK w Żelechlinku	- folklorystyczny	X	X	X	1
GCKiBP w Konopnicy	X	X	X	- muzyczny	1
MOK w Sulejowie	- folklorystyczny	X	X	X	1

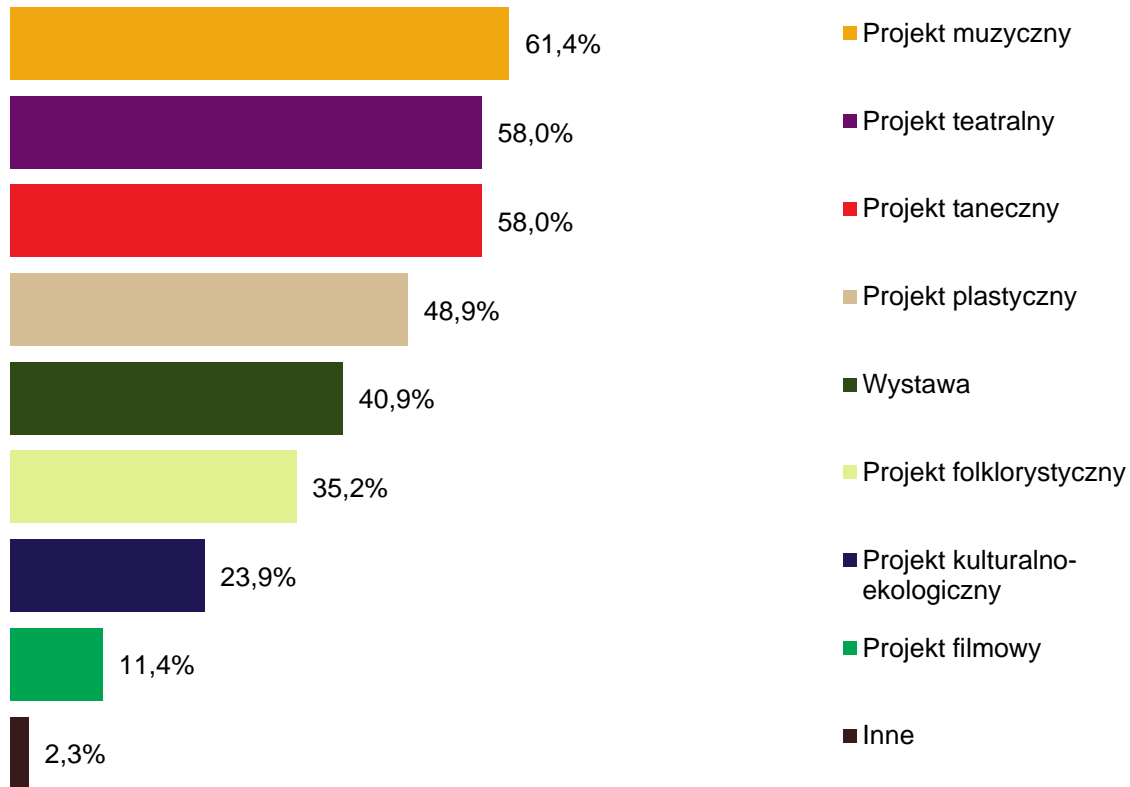
W latach 2013-2016 w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia najczęściej były organizowane projekty muzyczne – 61,4%, projekty teatralne i projekty taneczne – po 58%. W mniej niż połowie placówek zorganizowano projekty o charakterze plastycznym (48,9%) oraz wystawy (40,9%). Na kolejnych pozycjach uplasowały się projekty folklorystyczne – 35,2%, kulturalno-ekologiczne – 23,9% oraz filmowe – 11,4%. Inne typy projektów zostały wskazane przez 2,3% placówek.

Wykres 10. Jakie projekty w okresie 2013-2016 w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia zostały zorganizowane?³

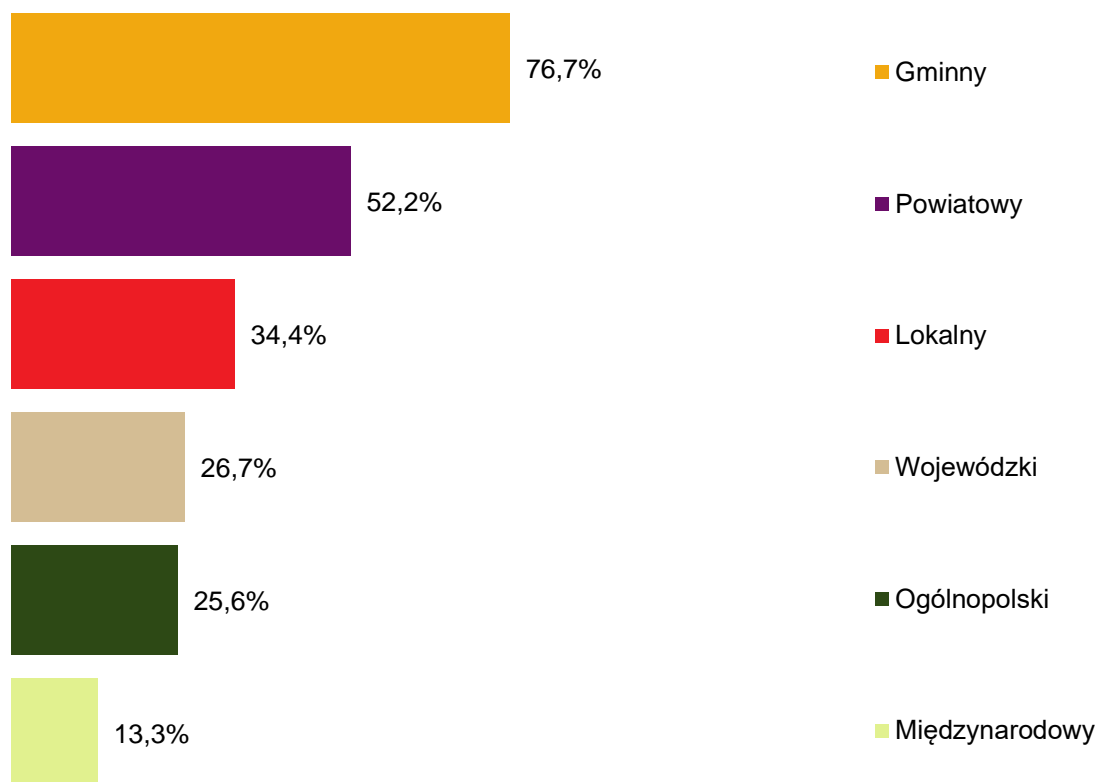
Zdecydowana większość projektów ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia zrealizowanych w latach 2013-2016 miała zasięg gminny – 76,7%. Ponad połowa to projekty powiatowe (52,2%), co trzeci zaś miał zasięg lokalny (34,4%). ¼ projektów wykraczała poza najbliższą okolicę obejmując swym zasięgiem województwo (26,7%) lub cały kraj (25,6%). Tylko jeden na dziesięć miał charakter międzynarodowy (13,3%).

³ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Wykres 11. Jaki zasięg miały projekty ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia zrealizowane w latach 2013-2016?⁴

Kwestia realizacji zadań ARA poprzez projekty była również przedmiotem dociekań podczas wywiadów swobodnych z przedstawicielami domów kultury. Z jednej strony badani pytani byli o to, czy realizują projekty, z drugiej, o ocenę tej metody względem zajęć stałych. Z uzyskanych wypowiedzi można wywnioskować, że większość domów kultury realizuje projekty bądź prowadzi zajęcia metodą projektową. Część z nich pozyskuje na różne projekty środki zewnętrzne. Realizowane w ten sposób projekty mają charakter merytoryczny, jak i infrastrukturalny. Choć może się wydawać, że te drugie nie są bezpośrednio związane z ARA, to jednak wielokrotnie remont bądź przebudowa ośrodka umożliwia w ogóle prowadzenie jakiegokolwiek działalności. Projekty realizowane przez placówki mają różny zasięg i wymiar. Jedne to rozbudowane projekty, a inne to małe formy. Uwidacznia się również pewna przedsiębiorcza postawa przedstawicieli domów kultury, którzy widząc, że o część grantów nie mogą aplikować jako instytucje kultury, zakładają różne formy organizacji pozarządowych, które mogą startować w większej liczbie konkursów. Respondenci wskazywali podczas rozmów na różne problemy z pozyskiwaniem grantów. Najważniejszym z nich wydaje się być brak regularności wynikający z samej formuły grantowej. Obrazują to poniższe cytaty:

- (...) Tak, były realizowane projekty, zaraz tu Panu powiem jakie, na przykład były filmowe pogwarki w 2013 roku. No to już Panu mówię, to w ramach programu „Ojczysty, dodaj do ulubionych” Narodowego Centrum Kultury, „W ramach projektu biblioteka przez pewien czas

⁴ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ można było wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

stała się centrum badań nad językiem, w którym młodzi ludzie poznawali lokalne legendy, historie regionu” (czytając). Była to dwudziestoosobowa grupa zespołu Mali Bochnianie, właśnie mamy taki zespół młodzieżowy pieśni i tańca Mali Bochnianie i oni przygotowali taki film przedstawiający obrzęd, zaraz Panu powiem, jaki to był obrzęd, bo to też właśnie taki ludowy, „Obrzęd chodzenia z kurkiem po dyngusie”.

- (...) Tak, no finalny etap to to nie wiem, czy też można podłączyć, że mamy formy i feryjne, wakacyjne i ten feryjne w ferie, czyli takie półkolonie dla dzieci, gdzie zawsze mamy takie podsumowanie, tak, po tych dwóch tygodniach spędzania z dziećmi czasu, kiedy tutaj do nas przychodzą. Teraz na przykład mamy też podpisany tutaj, właśnie wygraliśmy takiego grantu, a propos wertykalnych ogrodów tak, gdzie będziemy też razem z dziećmi tworzyć wertykalne ogrody tutaj właśnie przed naszym ośrodkiem i finalnym tutaj jak gdyby, zakończeniem będzie wspólna wycieczka, gdzie będą zajęcia prowadzone także, jak najbardziej to jest zawsze sfinalizowane.
- (...) Lepiej się pracuje z projektem ze względów finansowych głównie, natomiast dość trudno się nam przebić jeśli chodzi o projekty. Dość trudno się przebić w tych wszystkich podmiotach, które te projekty emitują w przestrzeń, ale mimo tego w przypadku tańca, bo tu jest najliczniejsza grupa i to najlepiej widać, doskonale sobie radzą wszystkie instruktorki, bo np. zostało zarządzane stowarzyszenie (...). To stowarzyszenie działa od niedawna, bo od pół roku bardzo prężnie. Już wiem, że złożyło kilka wniosków projektowych i wiem, że jeden chyba im przeszedł także tutaj mówię to jest jedna rzecz w kierunku wspierania powiedzmy działalności tych zespołów, natomiast my ze swojej strony oczywiście staramy się, czy finansowo, czy organizacyjnie wspierać w tej dziedzinie
- (...) Dwa lata temu aplikowaliśmy i dostaliśmy dotację, bardzo dobrze wyszedł ten projekt, zakończyliśmy go przeglądem tanecznym. Ja przy ośrodku kultury założyłam dwa stowarzyszenia właśnie po to, żeby można było tą ofertę programową rozszerzać, bo nie o wszystko możemy aplikować jako instytucja kultury, no i z tego to się bierze. I między innymi na niektóre zadania artystyczne, bo nie tylko na edukację, ale też na inne zadania, na inwestycje też pozyskiwaliśmy fundusze, z PROW w 2010 roku zakończyliśmy inwestycję. Przebudowa i przygotowanie takiego terenu, około 2 ha takiego terenu rekreacyjnego mamy przy ośrodku kultury i tu był wybudowany amfiteatr, ścieżki, oświetlenie, cała infrastruktura wypoczynkowa, plac zabaw dla dzieci. Także to był duży projekt i korzystamy teraz.
- (...) No teraz na przykład trwa taki projekt filmowy w ramach, którego młodzi ludzie tworzą swój własny film, to się odbywa pod kierunkiem wykwalifikowanego instruktora, reżysera filmowego, reportażysty, podróżnika ... zresztą wszystkie te działania dużą wagę przywiązujemy do tego, żeby ta kadra była wyspecjalizowana. Więc ten projekt filmowy w tej chwili się odbywa, a wcześniej realizowaliśmy taki projekt dziennikarski, ale w ramach tego dziennikarskiego projektu były także zajęcia fotograficzne, filmowe także, wcześniej jeszcze, ale to chyba ze 2 lata temu realizowaliśmy taki projekt „Twórcza natura” ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i tam wiele takich działań było związanych

oczywiście z ekologią ale takich artystycznych – plastycznych, fotograficznych, teatralnych także.

- (...) Tak, oczywiście mieliśmy tutaj zadania projektowe w temacie również plastycznym, jak i tanecznym, realizowaliśmy wymianę międzynarodową pomiędzy naszymi tutaj placówkami węgierskimi, jak i słowackimi w 2013 roku. Realizowaliśmy festiwal w ramach współpracy z placówką z Turcji. Zadania wspominałem plastyczne, czyli robiliśmy program związany z garncarstwem, wypalaniem prawda tutaj naczyń glinianych, także był to tygodniowy projekt realizowany przez naszą placówkę oczywiście dla dzieci tutaj z klas 3,4,5,6.
- (...) Tak, przeważnie są to takie projekty finansowane z jakichś źródeł, czyli np. jeśli dostajemy dofinansowanie z Łódzkiego Domu Kultury jest to dofinansowany projekt, on ma ramy czasowe, on ma budżet i w związku z tym no dokładnie takie projekty, czyli dofinansowane są realizowane w ten sposób. Wszystkie inne działania, które robimy w czasie tzw. pracy bieżącej no to one są w sposób ciągły, z przerwą wakacyjną, w wakacje zajmujemy się czymś innym.

Jeszcze innym sposobem realizacji projektów jest po prostu „myślenie projektowe”, czyli bez względu na to skąd pochodzą środki na realizację zadania, każde z nich może być pewną zamkniętą formułą – mieć swój harmonogram, etapy, zakończenie oraz ewaluację. Właśnie w taki sposób część domów kultury próbuje prowadzić swoją działalność ARA, zakładając, że prowadzenie zajęć stałych, warsztatów, to etap przygotowań, zaś finałem jest konkurs, przegląd bądź inna forma publicznej prezentacji całorocznych dokonań.

- (...) Tak, znaczy tak, w wakacje w sierpniu zawsze sobie ustalamy grafiki, ustalamy sobie też pod koniec roku kalendarzowego np. imprezy na przyszły rok, więc no to jest jakby zaplanowane. Nieraz oczywiście wyskakują nam imprezy znienacka, bo w takich małych miejscowościach też często jest tak, że dla gminy jesteśmy jedyną jednostką, która może przeprowadzić jakąś imprezę, więc mamy zlecane np. z wyprzedzeniem 2 tygodni, a wiem, że my musimy zorganizować coś takiego i takiego no i trzeba to zrobić tak, bo to jest nasz organizator i nie możemy odmówić, ale zazwyczaj jest tak, że jest pewien plan, dłuższe jakieś bardziej skomplikowane projekty są rozpisywane na te elementy „co, kiedy i jak” i żeby po prostu było, żebyśmy się wyrobili ze wszystkim i zmieścili w czasie i żeby nie było tak, że w jednym miesiącu jest nagle bardzo dużo różnych rzeczy, a w innym jest mało tak, więc no to zawsze są ustalane jakieś harmonogramy i plany.
- (...) Nie, my zawsze pracujemy. W zasadzie mogłabym powiedzieć, że wszystkie rzeczy, które robimy to są działania projektowe, chociaż jest to duże uproszczenie tak, bo nigdy nie dzieje się tak, że dzieci przychodzą, uczą się czegoś i to gdzieś znika. Zawsze jest to przygotowywane z myślą o jakiejś prezentacji. Mamy stałe punkty w kalendarzu, kiedy się te działania prezentuje, a czasem wymyślamy sobie, dokładamy do tego jeszcze jakąś imprezę i pod tę konkretną imprezę są działania prowadzone.
- (...) My realizujemy cyklicznie od 4 lat, czyli od momentu przekształcenia się w samorządową instytucję kultury kilka imprez w roku, które mają charakter projektu tzn. jest określony

rozpisany regulamin, zbierane są listy prac, potem impreza finałowa albo prezentacje, albo jest to konkurs połączony z wręczeniem nagród.

Są również takie placówki, które nie zdecydowały się na realizację projektów swojej działalności lub robią je sporadycznie. Uzasadnieniem takich decyzji jest „akcyjność” projektów, która w opinii niektórych nie jest właściwą formą dla ARA.

- *(...) Szczerze mówiąc nie. Projekt ma taką specyfikę, że jest bardzo ograniczony w czasie i staramy się projekty realizować w taki sposób, żeby nie były powielaniem tego, co my robimy w ramach bieżącej działalności, tylko żeby były czymś więcej. (...) Także mamy też takie doświadczenie, że jednak projekt ma swoje życie. (...) także mamy takie rozeznanie, że życie projektu to jest życie projektu, a amatorski ruch artystyczny zakłada jednak pewną systematyczność, ciągłość rozciągniętą w czasie, dłuższą niż projekt. Projekty, które my realizujemy one się zamykają w jednym roku, a w amatorskim ruchu artystycznym istotna jest ta kontynuacja w kolejnych latach ponieważ pierwszy rok to jest tak naprawdę łapanie tego bakcyła i wymaga to po prostu tego procesu edukacyjnego. To samo się tyczy zespołów tanecznych, w tym zespole „...”, że dziewczynki przychodzą do nas jako 3-latki, a kończą jako nastolatki, może nie w każdym przypadku tak jest, ale w wielu, że jednak jest to okres 5 lat związania się przez cały okres szkoły podstawowej z nimi i to rzeczywiście wtedy ma wymiar edukacyjny i też bardzo widać jak się rozwija ten zespół, jak wzbogacone są choreografie, dziewczyny się lepiej rozumieją między sobą i stanowią faktyczny zespół amatorski, a nie grupę przypadkowych osób obcych dla siebie. Także pod tym względem projektowym, jeśli chodzi o takie dofinansowania, które z racji specyfiki mają charakter jednoroczny góra, bo w skład tego roku wchodzi rozliczenie więc je się też szybciej zamyka to jakby ta idea amatorskiego ruchu artystycznego w moim odczuciu nie może być w pełni realizowana.*
- *(...) Nie, nie, projekt to mniejszość, bo tak, jak mówię, bo projekty realizujemy w zależności od zespołu jeden w roku, czy co dwa lata.*
- *(...) To znaczy się, wie Pan co, z tymi projektami to jest różnie, projekt się dostanie albo się nie dostanie, a raczej staramy się prowadzić zajęcia tak czy inaczej. Z projektem czy bez projektu, jest stały taki zespół, który jest tym zainteresowany i po prostu jeśli są pieniądze z projektu, to finansujemy to z pieniędzy projektowych. Jeżeli nie, no to wtedy rodzice płacą.*

Natomiast ocena metody projektowej jest w większości przypadków pozytywna, choć respondenci podkreślali, że nie powinna być ona dominująca. Należy, według nich, łączyć tradycyjne metody działania i nauczania, z tymi o charakterze projektowym. Zwracano bowiem uwagę, że nie sposób wszystkiego realizować w formie projektu ze względu na procesowy charakter działań w ramach ARA, co projekt, ze swych założeń, uniemożliwia. Ocena metody projektowej została zwerbalizowana przez badanych w następujący sposób:

- *(...) Myślę, że powinny być i takie i takie działania, ponieważ działania w projekcie oczywiście mobilizują tak pracowników, jak i dzieci po prostu, że to jest krótki czas z reguły i zajęcia dosyć mocno natężone powiedziałbym no na wyższym poziomie, bo się sprowadza fachowców wyższej klasy, czy fachowców w danej dziedzinie to wzbudza na pewno większe*

zainteresowanie dzieci i młodzieży, ale te zajęcia oczywiście organizowane w tzw. ciągu roku szkolnym no są działaniami, które raz, że zabezpieczają czas dzieciom, dwa rozwijają po prostu w ciągu roku ich zainteresowania także tutaj to działanie jest jak najbardziej no najważniejsze w działaniach takich placówek, jak moja.

- *(...) Czy lepiej pracuje się z projektem, to w zależności od projektu. Były takie projekty, to był projekt np. „...” i „...” czyli młodzież kręci film. Były realizowane takie projekty, natomiast no jak to w projektach, wiąże się to z takimi dosyć sztywnymi ramami i też dosyć dużo czasu i wysiłku jest poświęcone na jakieś takie też związane z formalności, formalności, administracyjne sprawy, więc to też nie do końca jest dobra forma.*
- *(...) Robimy takie rzeczy, ale niezbyt często, ponieważ pracuje nas mało. Są cztery osoby. Projekt absorbuje bardzo, pod względem biurokratycznym, przygotowanie tego wszystkiego. Przygotowanie tego projektu, rozliczenie go i tak dalej. To zajmuje bardzo dużo czasu. Nad projektami skupiamy się jeśli chodzi o taką działalność artystyczną, żeby pozyskać pieniądze na koncerty, na remont domu kultury.*
- *(...) Myślenie projektowe jest sensowne, bo kończy się jakimś koncertem, prezentacją i wtedy widzimy, na ile dziecko się rozwinęło. Z pewnością jest to lepsze rozwiązanie niż działanie bez podsumowania. My pracujemy projektowo.*
- *(...) Tak, pracujemy metodą projektową w ARA. Ja tak lubię, bo lubię widzieć efekt pracy. A poza tym, wychodzę z założenia, że jeżeli się coś ćwiczy to po to, żeby to pokazać. Takie warsztaty kończą się zawsze wystawą jako podsumowanie tego roku artystycznego.*

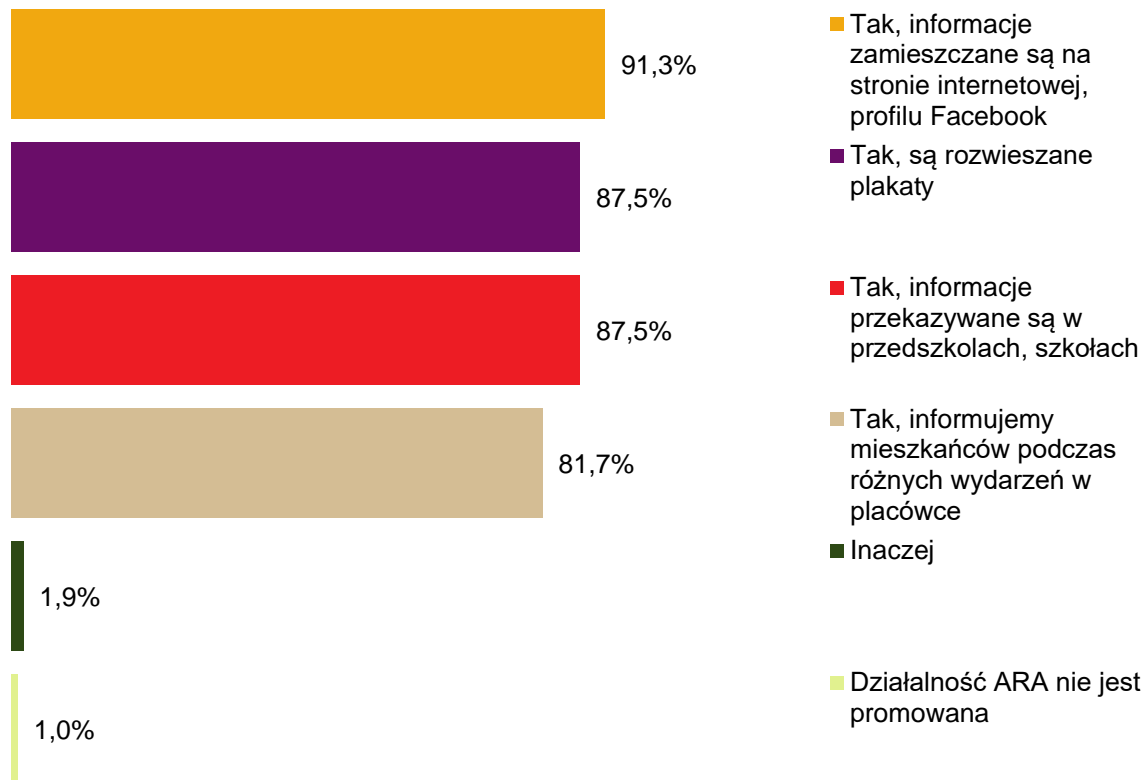
Promocja i współpraca

Wychodząc poza diagnozę samych działań ARA, przedmiotem zainteresowania uczyniliśmy także działania organizacyjne wokół ARA. W związku z tym, w części kwestionariuszowej ostatni blok pytań dotyczył promocji i współpracy. Zadaliśmy pytanie o to, czy działalność ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia jest w jakiś sposób promowana na terenie gmin. Badani mieli możliwość wskazania wszystkich działań promocyjnych podejmowanych przez ośrodek. Prawie wszystkie placówki podejmują zróżnicowane działania promocyjne i marketingowe. 91,3% zamieszcza informacje na stronie internetowej, profilu Facebook, po 87,5% rozwiesza plakaty oraz przekazuje informacje poprzez szkoły i przedszkola, a 81,7% informuje mieszkańców podczas różnych wydarzeń w placówce. 1,9% używa do tego jeszcze innych kanałów i narzędzi, takich jak lokalne media i prasa, banery na ogrodzeniu, zaproszenia, rozsyłanie smsów. Tylko 1% ośrodków kultury nie promuje działalności ARA.

Wykres 12. Czy działalność ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia jest w jakiś sposób promowana na terenie gminy?⁵

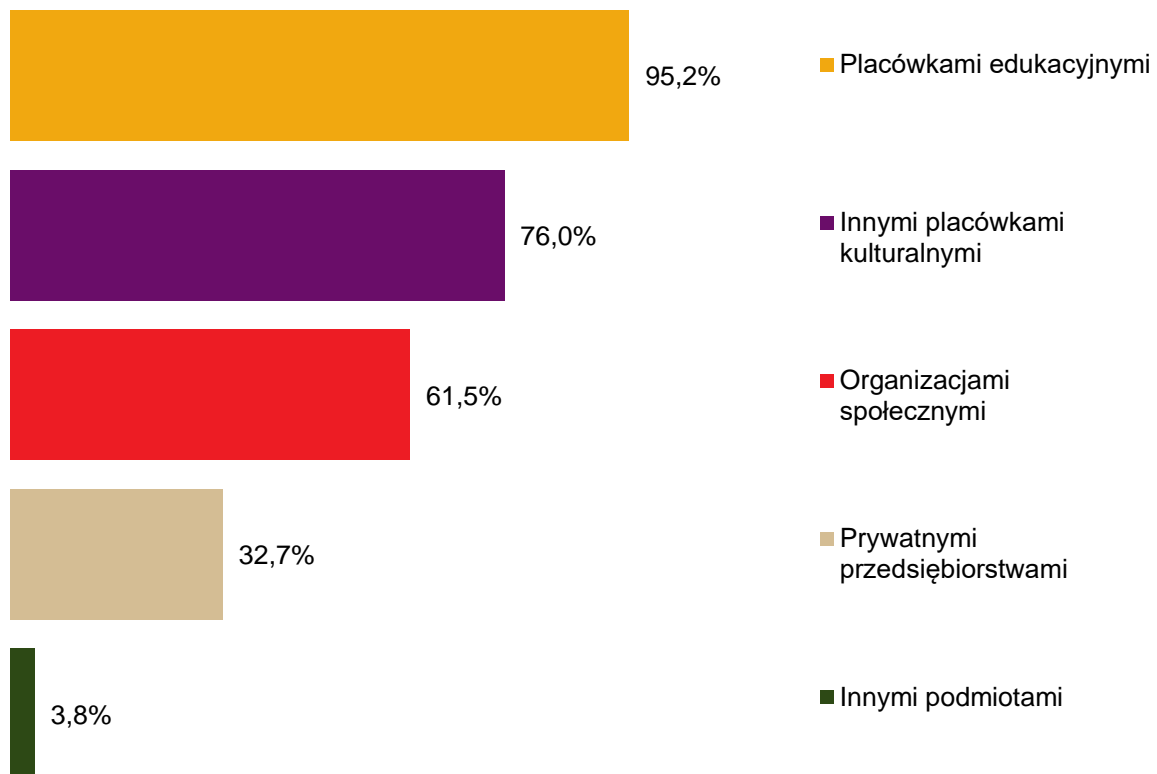
W odniesieniu do działań organizacyjnych interesowała nas także sieć podejmowanej przez domy kultury współpracy. Naturalnym partnerem działalności ARA są przede wszystkim placówki edukacyjne – 95,2%. W drugiej kolejności są to inne placówki kulturalne – 76%. 61,5% współpracuje przy ARA z organizacjami społecznymi, najmniej zaś z prywatnymi przedsiębiorstwami – 32,7% i innymi podmiotami, niewymienionymi w kafeterii – 3,8%. Wśród nich znalazły się organy administracji samorządowej oraz koła gospodyń wiejskich.

⁵ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ w pytaniu można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Wykres 13. Czy w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia podejmowana jest współpraca z:⁶

Na podobne podmioty wskazywali rozmówcy podczas wywiadów indywidualnych. Uszczegóławiając, można wskazać pewną charakterystykę współpracy z poszczególnymi podmiotami. Szkoły to naturalne środowisko rekrutacji podopiecznych, organizacje pozarządowe i społeczne (np. koła gospodyń wiejskich) organizują zajęcia, prywatne firmy zaś najczęściej występują w postaci sponsorów i fundatorów nagród w różnego rodzaju konkursach. Współpraca z innymi domami kultury polegała głównie na wymianie podopiecznych, udziale w organizowanych przez nie konkursach, przeglądach, festiwalach. Często ich kadra wymienia się wzajemnie doświadczeniem.

- (...) Jeśli chodzi o domy kultury, tak współpracujemy i tutaj nie możemy narzekać, bo ta bolączka dotyczy chyba wszystkich domów kultury, wymieniamy się zespołami, wymieniamy się doświadczeniami, instruktorami, z tym nie ma problemu.

Należy podkreślić, że część respondentów oddzielnie wymieniała ŁDK jako partnera działań.

- (...) Taką współpracą, którą mogę się pochwalić i uważam za bardzo cenną, to jest współpraca z Łódzkim Domem Kultury. To jest współpraca na różnych poziomach jeżeli chodzi o warsztaty dla instruktorów. Korzystamy również z programów dotacyjnych, aplikujemy, bierzemy udział w Kolorowej Lokomotywie. Współpracujemy od kilku lat bardzo

⁶ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ w pytaniu można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

aktywnie z Domem Literatury w Łodzi. Jesteśmy jednym z domów kultury, w którym są organizowane plenerowe wydarzenia związane z literaturą i językiem. To jest zawsze taka wymiana barterowa, bo my im dajemy przestrzeń, a oni nam dają spotkanie z ciekawym pisarzem, poetą, dziennikarzem i zawsze towarzyszy temu występ artystyczny, i to jest taka wartość dodatkowa.

Badanych poproszono o próbę oceny roli ARA w dzisiejszej kulturze oraz jej przekształceń na przestrzeni lat. To pytanie zostało zadane wyłącznie podczas wywiadów indywidualnych. Jak wynika z wywiadów, zmianę w ARA wymusiły oczekiwania rodziców i dzieci. To one sprawiły, że domy kultury musiały poszerzyć ofertę swoich zajęć i wprowadzić takie, które są bardziej popularne dzięki mediom, jak np. taniec nowoczesny. Po drugie, co było już podkreślane w innym miejscu tego raportu, wzrosła świadomość rodziców, którym już nie wystarcza posłanie dziecka na jakiegokolwiek zajęcia, ale starają się wybierać takie, które pomogą im rozwinąć ich talenty, lub mogą przynieść sukces w przyszłości.

- (...) *Teraz myślę, że bardziej idziemy w kierunku rozwijania umiejętności i zainteresowań niż cokolwiek innego.*
- (...) *Wiadomo, że ośrodki kultury nie mogą cały czas obstawać przy tradycjach typu folklor, ludowizna, nie wiem warsztaty z tym związane. (...) Bo kiedyś kulturę stanowiła głównie ludowizna, dzisiaj kulturę stanowi hip-hop.*
- (...) *No myślę, że ma troszeczkę inny kształt i trochę inne rodzaje sztuki. Wcześniej wydaje mi się, że domy kultury i taka działalność amatorska za bardzo się skupiała na zespołach pieśni i tańca danego regionu, teraz to przybiera inne formy, jest mnogość tych sekcji. Ale ogólnie myślę, że zasada jest ta sama, że taka działalność jest potrzebna lokalnej społeczności i też stanowi jakiś taki obszar, miejsce spotkań i nadal jest potrzebna, w szczególności jeśli chodzi o dzieci i młodzież. To jest takie miejsce, w którym mogą spędzać ten wolny czas.*
- (...) *Może ta różnica polega bardziej na oczekiwaniach dzieci i ich rodziców. To się na pewno zmieniło. Są bardziej wymagający. Nie jest takie bezkrytyczne. Nie jest takie otwarte jak dawniej. I uważam że to bardzo dobrze. Bo to bardzo dobrze wpływa na tą dziedzinę.*
- (...) *Ono się zmieniło, bo mimo wszystko chyba większa profesjonalizacja nastąpiła w ostatnich czasach, czyli są nowe narzędzia, że zajęcia plastyczne to nie jest tylko kredka czy farby, ale to są również pastele, wyklejanki, glina, i to jest szukanie ciągle. Poszerza się spektrum narzędzi, którymi te zespoły się posługują.*

Na koniec poprosiliśmy badanych o ocenę, w jaki sposób i w jakim zakresie działalność ARA przekłada się na rozwój kultury w regionie. Rozmówcy podkreślali przełożenie edukacji artystycznej od najmłodszych lat na świadomość i rozwój potrzeb kulturalnych całego społeczeństwa, co z kolei pozytywnie wpływa na poziom i jakość oferty kulturalnej. Jednak to, co najciekawszego ujawniło badanie w tym aspekcie, to fakt zwrócenia uwagi na niebagatelne korzyści, jakie przynosi procesualny charakter ARA. Pozwala to bowiem nie tylko na kształtowanie świadomości i kompetencji odbiorczych w obszarze kultury, ale także na budowanie umiejętności pracy w grupie, umiejętności systematycznej pracy, budowania relacji społecznych. A zatem największą zaletą ARA jest budowanie świadomej, kompetentnej i zintegrowanej społeczności lokalnej.

- (...) Cały czas to jest podstawa całej kultury w regionie, ja sobie nie wyobrażam, żeby było inaczej bo znam też zespoły z innych palcówek kultury (...) praca tych zespołów amatorskiego ruchu artystycznego jest bezcenna. To napędza wszystko co później się dzieje, od najmłodszych lat, od tych najmłodszych grup dziecięcych i młodzieżowych z tych ludzi właśnie później formują się jakby te poważne zespoły, wyrastają profesjonalni artyści także to jest podstawa, punkt wyjściowy do całej kultury.
- (...) Tzn. na rozwój kultury w regionie, tzn. ja myślę, że przede wszystkim jest właśnie większa świadomość nawet uczestniczenia w kulturze tak, dlatego, że jeżeli te dzieci przychodzą na zajęcia taneczne, czy wokalne i one wyjeżdżają później gdzieś na różnego rodzaju konkursy, widzą jakiś rozwój, później są w stanie gdzieś nawet będąc w teatrze, będąc na jakichś występach nawet, chcą uczestniczyć w takich występach, bo chcą zobaczyć jak inni tańczą, jak profesjonalni np. tancerze tańczą tak, więc myślę, że to się przekłada na taką zdecydowanie większą świadomość w ogóle odbioru kultury, tak myślę. Nawet zajęcia plastyczne, które rozwijają gdzieś też widzenie tej rzeczywistości w około, czy chociażby teatralne.
- (...) Ja uważam, że w znacznym. Ja wiem, że z tego nie korzysta 100% mieszkańców, ale większość, przynajmniej w jakimś okresie życia, ma z tym kontakt, krótszy lub dłuższy, ale ma.
- (...) Myślę, że w bardzo dużym stopniu, dlatego, że taka działalność, no takiego amatorskiego ruchu artystycznego, przekłada się oprócz tego, że ludzie się artystycznie rozwijają, spędzają twórczo wolny czas, to też stają się bardziej kompetentnymi odbiorcami kultury, tej kultury wyższej, także myślę, że to się w dużym stopniu przekłada na rozwój kultury w regionie.
- (...) Wie Pani co, to jest tak rozległy temat, na który można by mówić i mówić godzinami. Natomiast rozwój amatorskiego ruchu artystycznego, tak, oczywiście, że generalnie poprzez amatorski ruch artystyczny wychowujemy sobie przyszłych uczestników kultury, przyszłych konsumentów (...) Stąd generalnie my musimy zacząć dbać już w tej chwili o to, aby wytworzyć pewne nawyki, wytworzyć pewne działania, potrzeby u tych ludzi, u tych młodych osób zwłaszcza uczestnictwa w kulturze i wiem, że te osoby nie będą nam wtedy stracone. W tej chwili, tak jak patrzę na grupę młodzieży szkół średnich i gimnazjalistów, gdzieś to było zaniedbane i właśnie ta działalność artystyczna amatorska i po części też winę ponoszę i szkoły i rodzice, generalnie my wszyscy, gdzieś to poszło w zapomnienie i te osoby, które przychodzą to jest nabór 5-6 osób do koła zainteresowań, a jeżeli się takie samo hasło rzuca do klas 1-3 potrafi nam przyjść 120 osób. Rolą amatorskiego ruchu artystycznego jest wykształcenie osób, które będą konsumentami za 5-10 lat.
- (...) No myślę, że jakby jest to trudne do zmierzenia, ale myślę, że ten wpływ jest bardzo, bardzo duży, bo jakby podstawowym zadaniem jest to kształtowanie młodych odbiorców i przygotowywanie ich do odbioru tej sztuki i zachęcanie ich do tego, żeby nie tylko uczestniczyli jako twórcy, ale żeby uczestniczyli jako odbiorcy. I też pokazanie, że to nie jest żaden powód do wstydu, tylko to jest fajne i warto zamiast siedzieć w domu przed komputerem pochodzić do teatru. Plus też jest to odkrywanie nowych talentów, które później

to w naszej działalności procentuje, bo spod naszych skrzydeł wychodzą artyści, którzy gdzieś później do tego ... (nazwa miasta), gdzie zaczynali swoją przygodę ze sztuką wracają.

- (...) Po pierwsze jeden, już mówię, niektórzy zostają z naszych wychowanków, tak powiedzmy. To, co tutaj robią przekładają potem na sposób na życie, następnie są znakomitymi odbiorcami kultury. Świetnie już potrafią rozróżnić co jest dobre, a co jest kiczem. Gdzie ktoś wkłada w to serce jak idzie, a kto robi chałturę, znakomicie potrafią to rozróżnić. Oni są po prostu do tego przygotowani. Oni jeszcze będąc dziećmi nie zdają sobie z tego sprawy, ale w miarę rośnięcia to oni zaczynają czuć tę różnicę. Poza tym, mają jedną niezaprzeczalną zaletę, zaczynają być otwarci na nowe i otwarci na to, co ich może w życiu spotkać. Otwarci na rozmowy kwalifikacyjne wszelkiego rodzaju, a poza tym, jeżeli ktoś pójdzie na rozmowę, już mówię na jakąkolwiek rozmowę kwalifikacyjną, dorosły człowiek i w rozmowie wyjdzie, że tańczył przez kilka lat w jakimś zespole, w zespole, w którym osiągał sukces, to już może dać pracodawcy do myślenia, że ten człowiek jest w stanie dużo znieść i dużo zrobić i ma szansę dostać lepszą pracę. To się przekłada w ten sposób na pewno.
- (...) Wie Pan wiele osób, w późniejszym już, dorosłym życiu, które uczęszczało do nas na te zajęcia często mówi, że studiuje, pracuje w dalszym życiu, także zdecydowanie ma to wpływ na rozwój regionu, bo wracają tutaj i pracują dalej. Nawet i moi uczniowie kiedyś, dzisiaj pracownicy na przykład, co jest namacalnym takim przykładem.
- (...) No na pewno działa uświadamiająco na mieszkańców, gdzieś tam otwiera horyzont i pokazuje nowe rozwiązania. Myślę, że takim ważnym aspektem jest też właśnie to dotarcie do tych osób, czy grup z mniejszych miejscowości, bo oni mogą czasem też nie wiedzieć, albo nie mają po prostu takiego szerokiego wachlarza działalności i możliwości i to myślę też, że jest taki aspekt w tych mniejszych środowiskach i krzewienia takich wartości z wyższej troszkę półki.
- (...) Widzę, zdecydowanie. Bo ja obserwuję, że były kiedyś lata wyciszenia. Teraz np. przecież odradzają się zespoły ludowe. Widać, że prawie w każdej wsi są ludzie którzy nadal śpiewają, tańczą, przywracają ten folklor swoich wsi. To widzę teraz w takim dużym natężeniu. Z wielkim zainteresowaniem obserwuję też Teatr Animagia z Żytna, tworzą niesamowite plenerowe widowiska. Wiem o sukcesach Marysi Markiewicz, która pod okiem opiekuna w Gidle odnosi sukcesy na międzynarodowych konkursach. To, że Karolina Sambor, stypendystka Fundacji Inicjatyw Kulturalnych, która tańczyła teraz w prestiżowych uczelniach baletowych w Paryżu studiuje. Także dokonania tych naszych dzieci się zdecydowanie przekładają na rozwój kultury w regionie. To jest naprawdę niebywałe, bo jest masa takich osób, które wyrastają z ruchu amatorskiego i potem idą tą drogą twórczą. Chociaż, jak zawsze uważam, że nie jest to najważniejsze, to jest tylko taka wisienka na torcie, że te sukcesy po prostu są. Ale najważniejsze jest to, że są ludzie młodzi, dzieciaki, którym się chce rozwijać artystyczne zainteresowania.
- (...) To jest podstawą rozwoju. Od tego się zaczyna. Ja wierzę w edukację kulturalną. Tu chodzi nie tylko o artystów, ale również o taką świadomość kulturalną. My staramy się wychowywać odbiorców. Dlatego tak często organizujemy wydarzenia, w których mogą brać

udział mieszkańcy. Staramy się, żeby po jakimś koncercie, wystawie były stoliczki, kawa, herbata, żeby ci ludzie nie wyszli z tej wystawy z niczym, tylko jeszcze zostali, jeszcze o tym porozmawiali. Często jest tak, że się inspirują i przychodzą w końcu na te zajęcia, ale tu bardziej chodzi o dorosłych. Ale rytualizacja wydarzeń kulturalnych jest bardzo ważna i wychowanie odbiorcy.

- *(...) Ma, bo później jest to inaczej postrzegane. Zawsze się mówiło, że dla dzieci ważny jest polski i matematyka, a inne artystyczne rzeczy nie są ważne. A tutaj jednak jest inaczej, bo się zmienia wrażliwość dzieci. Sama ta współpraca między dziećmi w grupie, to też jest inaczej. Zajęcia w szkole są inaczej traktowane, zajęcia u nas też są inaczej traktowane. Teraz jest świat medialny, telefon, komputer. U nas dziecko nie wyjmie telefonu, bo nie ma czasu na takie rzeczy. Dzieci zupełnie inaczej potem świat postrzegają. Tym bardziej, że teraz w szkole tych zajęć artystycznych jest bardzo mało. Poza tym jak dzieci przychodzą i my organizujemy tzw. warsztaty tematyczne np. w okresie świąt to widać, że nie mają tych zdolności manualnych, nawet dziecko w drugiej klasie nie trzymało nożyczek, bo nie wiedziało jak.*

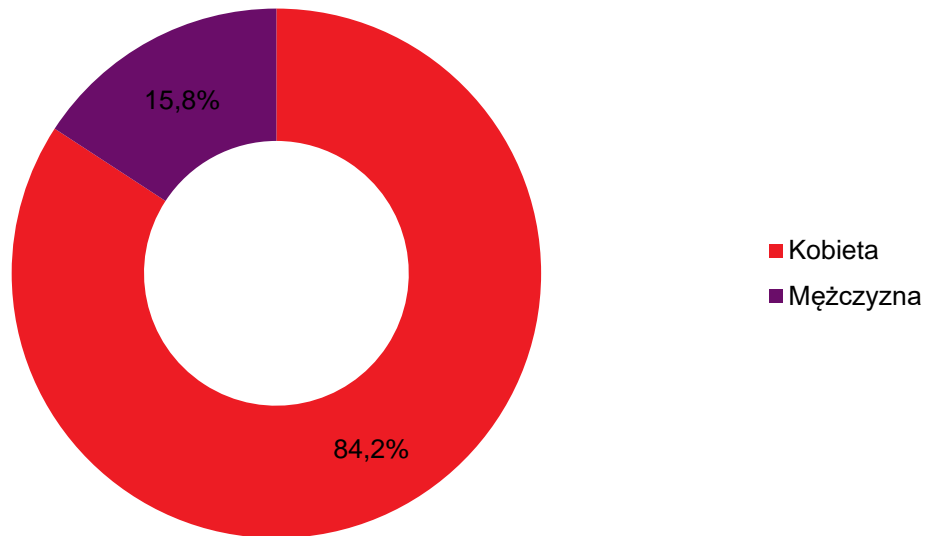

Wyniki wywiadów kwestionariuszowych z rodzicami

Ogólna charakterystyka badanych

Ogólna charakterystyka badanych rodziców i opiekunów dzieci biorących udział w zajęciach artystycznych przedstawia się następująco. Zdecydowanie częściej osobami, które przyprowadzają/odbierają dziecko z zajęć są kobiety (matki, babcie, siostry). Stanowiły one aż 84,2% wszystkich przebadanych opiekunów. Mężczyźni stanowili jedynie 15,8% respondentów.

Wykres 14. **Płeć**

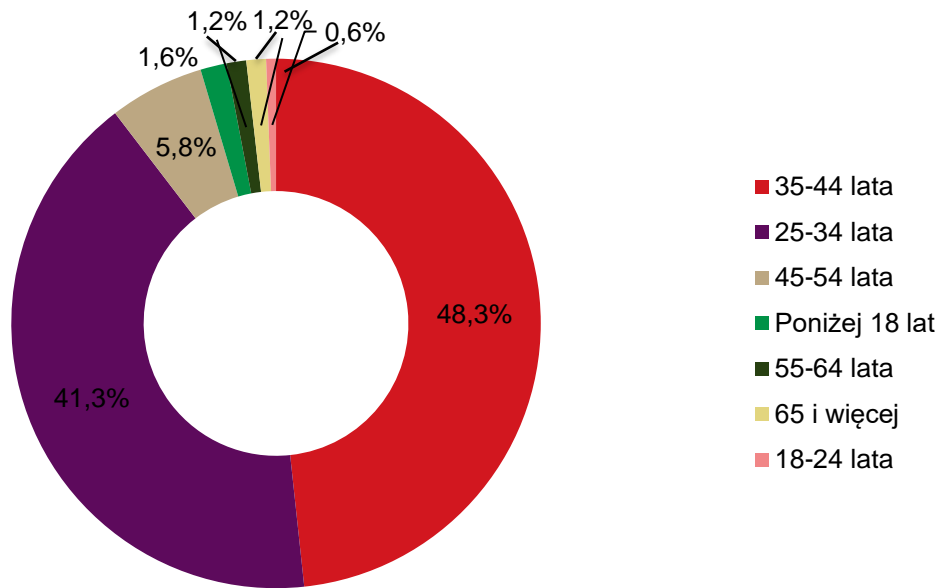

Sądząc po wieku badanych, najwięcej badanych stanowili rodzice dzieci uczęszczających na zajęcia. Prawie połowa osób (48,3%) reprezentowała kategorię 35-44 lata. Kolejne 41,3% to osoby w wieku 25-34 lata. Zdecydowanie mniej liczne były pozostałe kategorie wiekowe: 5,8% - 45-54 lata, 1,6% poniżej 18 lat, po 1,2% - 55-64 lata i powyżej 65 lat, 0,6% - 18-24 lata. Wśród tych mniej licznych kategorii zapewne znalazły się osoby, które rodzicami zostały w młodym bądź starszym wieku oraz inni członkowie rodziny, którzy także przyprowadzają dzieci na zajęcia do domów kultury.

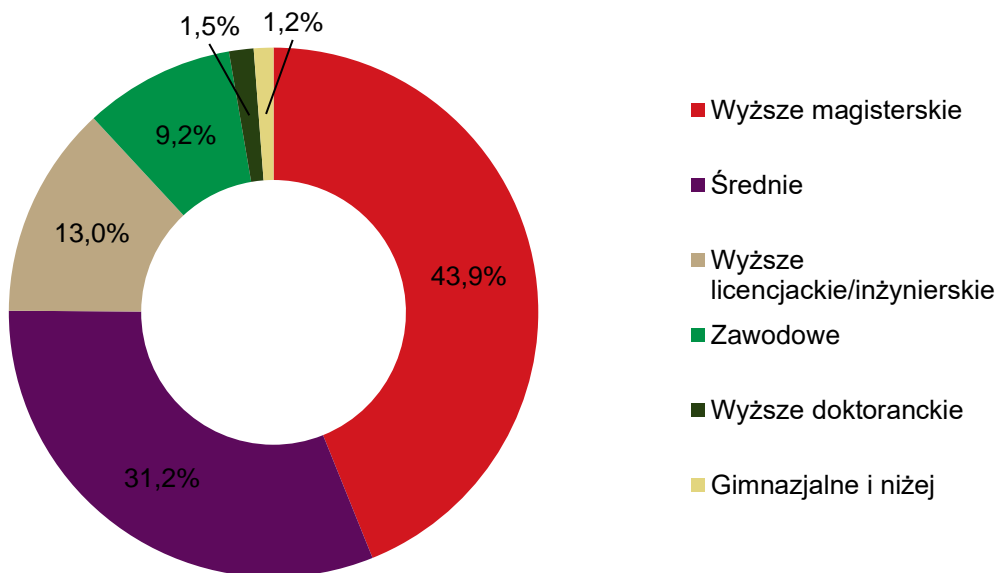

Wykres 15. **Wiek**

Zdecydowana większość respondentów to osoby legitymujące się wykształceniem wyższym magisterskim (43,9%). Prawie 1/3 badanych posiada wykształcenie średnie (31,2%). Co dziesiąty uczestnik badania to osoba z wykształceniem wyższym licencjackim (13%) lub zawodowym (9,2%). Najmniej wskazań padło na wykształcenie wyższe doktoranckie (1,5%) oraz gimnazjalne i niższe (1,2%).

Wykres 16. **Wykształcenie**

Badani biorący udział w badaniu zamieszkują w ponad 125 miejscowościach i wsiach, z których większość została wymieniona z nazwy w tabeli 07. Najwięcej respondentów pochodziło z Łodzi (13,8%) oraz innych miejscowości (11,1%). Kategoria „inne” zawiera w sobie wskazania miejsc, które zostały wymienione tylko jeden raz. Wśród nich znalazły się następujące nazwy: Nowostawy Dolne, Sosnowiec, Żelgoszcz, Gozdów, Tymianka, Nagawki, Glinnik, Emilia, Dnosin, Mąkolice, Popówek Włociański, Bartoszewice, Klenica, Wysoki, Miedzna Drewniana, Nieborów, Kalinowa, Strońsko, Wygieźłów, Wodzin Majoracki, Kiedosy, Żeromin, Romanów, Szymczyce, Raciszyny, Sangrozd, Niewmirowice, Marchaty, Wilków Pierwszy, Kazimierki, Zaosie, Buków, Skrzynki, Dębniak, Małecz, Wykno, Chociszew, Krępa, Brodowe, Kłomnice, Łochyńsko, Longinówka, Przeclaw, Wagry, Słupia, Maków, Żagliny, Strzałki, Tymienica, Parzyce, Małachowice, Kaszewy Dworowe, Szewce Walentyna, Zawady, Łęki Górne, Lesiaki, Śładkowice, Smolice, Dobrzyca, Kalinów, Będków, Kosów, Podolin, Gazomia Stara, Brzeski, Grodzisk, Luboszewy, Łazki, Kolonia Bolimowska, Lutomiersk. Pozostałe miejscowości, które zostały wyszczególnione w poniższej tabeli zostały wskazane przez respondentów co najmniej dwukrotnie. Tabela uwidacznia dość duże rozproszenie badanych, ale wynika to ze specyfiki badania. Po drugie, wskazuje, na aktywność kulturalną osób z różnych, zarówno mniejszych, jak i większych ośrodków miejskich i wiejskich.

Tabela 07. **Miejsce zamieszkania**

Miejscowość	Wartość
Łódź	13,8%
Inne	11,1%
Głowno	5,3%
Pabianice	4,5%
Zgierz	4,2%
Radomsko	4,2%
Stryków	3,6%
Konstantynów Łódzki	3,3%
Piotrków Trybunalski	3,3%
Skierniewice	3,3%
Ozorków	2,7%
Łęczyca	2,7%
Ujazd	2,4%
Ksawerów	2,4%
Lipce Reymontowskie	2,3%
Kutno	2,1%
Zelów	2,0%
Biała Rawska	1,8%
Zapolice	1,7%
Brzeziny	1,7%

Tuszyn	1,5%
Niewiadów	1,5%
Zduńska Wola	1,5%
Lubochnia	1,4%
wieś	1,4%
Łowicz	1,2%
Widawa	1,1%
Leśmierz	1,1%
Klonowa	1,1%
Moszczenica	1,1%
Opoczno	0,9%
Sędziejowice	0,9%
Burzenin	0,6%
Działoszyn	0,5%
Olszowiec	0,5%
Anielin	0,3%
Józefów	0,3%
Domaniewice	0,3%
Łyszkowice	0,3%
Modlica	0,3%
Trębaczew	0,3%
Kolonia Lisowice	0,3%
Budziszewice	0,3%
Nowy Glinnik	0,3%
Stare Koluszki	0,3%
Strumiany	0,3%
Sierpów	0,3%
Krzyżanów	0,3%
Rustów	0,3%
Bolimów	0,3%
Baby	0,3%
Dobra	0,3%
Grabica	0,3%
Majaczewice	0,3%

Z kolei tabela 08 prezentuje domy i ośrodki kultury, w których przeprowadzono badanie kwestionariuszowe z rodzicami/opiekunami dzieci uczestniczących w zajęciach artystycznych. Łącznie ta faza badania została zrealizowana w 38 placówkach. Najwięcej kwestionariuszy zostało zebranych w Miejskim Ośrodku Kultury w Głownie (7,1%) oraz Ośrodku Kultury Sportu i Rekreacji w Strykowie

(5,8%). W pozostałych placówkach zrealizowanych zostało mniej niż 5% kwestionariuszy. Podobnie, jak w przypadku poprzedniego pytania, również i tu zauważalne jest rozproszenie przestrzenne, co wynikało z założeń badania. Szczegółowy rozkład prezentuje tabela 08.

Tabela 08. **Miejsce realizacji badania**

Ośrodek	Wartość
MOK w Głownie	7,1%
OKSiR w Strykowie	5,8%
GOK w Ujeździe	4,8%
MDK w Radomsku	4,7%
MOK w Pabianicach	4,4%
MOK w Zgierzu	4,2%
Ośrodek Kultury Górna, Łódź	4,2%
CKiS w Skierniewicach	3,7%
MOK w Piotrkowie Trybunalskim	3,5%
MOK w Konstancynie Łódzkim	3,4%
BOK, filia „Rondo”	3,2%
GDK w Ksawerowie	3,1%
MOK w Ozorkowie	3,0%
GCK w Lubochni	3,0%
DK w Łęczycy	2,8%
MOK w Tuszynie	2,8%
GOKSiR w Lipcach Reymontowskich	2,7%
Widzewskie Domy Kultury „Ariadna”	2,4%
MGOK w Białej Rawskiej	2,3%
CPiK w Brzezinach	2,3%
GOK w Leśmierzu	2,1%
GOKiS w Moszczenicy	2,1%
GOKiS w Zapolicach	2,0%
DK w Zelowie	2,0%
Kutnowski Dom Kultury	2,0%
MDK w Zduńskiej Woli	1,8%
GOK w Sędziejowicach	1,8%
MGDK w Działoszynie	1,6%
GDK w Burzeninie	1,6%
Łowicki Ośrodek Kultury	1,4%
Widzewskie Domy Kultury „502”	1,4%
GOKiS w Krzyżanowie	1,3%
MDK w Opocznie	1,1%

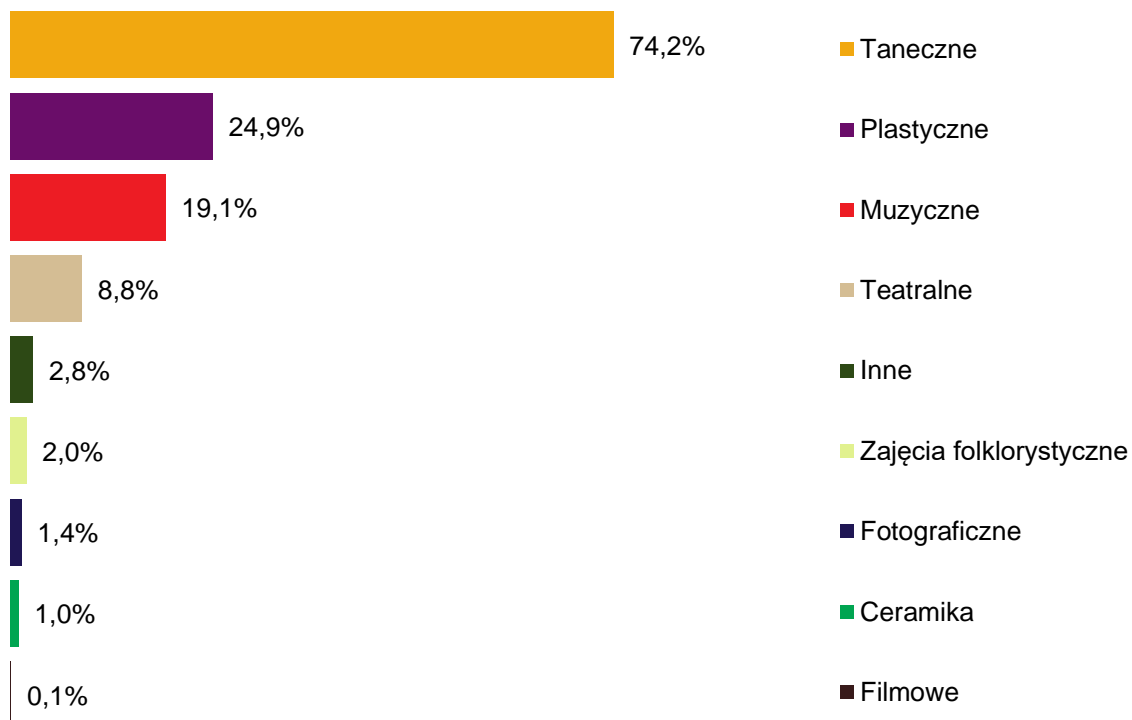
GOK w Klonowej	1,1%
Bałucki Ośrodek Kultury, filia „Lutnia”, Łódź	1,0%
GOK Widawa	1,0%
BOK „Na Żubardzkiej” w Łodzi	1,0%
GOK w Bolimowie	0,4%

Uczęszczanie na zajęcia i jego powody

Pierwszy blok pytań w tej części badania miał na celu zdiagnozowanie tematyki zajęć na jakie uczęszczają podopieczni respondentów oraz powodów, dla których rodzice decydują się na posłanie dzieci na zajęcia artystyczne do domu kultury.

Jak wynika z badania zdecydowanie największą popularnością cieszą się zajęcia taneczne. Uczęszcza na nie prawie $\frac{3}{4}$ dzieci, których rodzice wzięli udział w badaniu (74,2%). Może to wynikać zarówno z szerokiej oferty w tym obszarze (jak pokazało niniejsze badanie, zajęcia taneczne są jedynymi z najczęściej organizowanych przez domy kultury), jak i z zainteresowania odbiorców. W chwili obecnej taniec jest bardzo popularny, w związku z wieloma programami obecnymi w telewizji. Na drugiej pozycji znalazły się zajęcia plastyczne, które wybiera $\frac{1}{4}$ dzieci. Co piąte dziecko (19,1%) uczęszcza na zajęcia muzyczne, co dziesiąte (8,8%) na zajęcia teatralne. Pozostałe zajęcia cieszyły się zainteresowaniem mniej niż 3% dzieci.

Wykres 17. Na projekty/zajęcia artystyczne o jakiej tematyce uczęszcza Państwa dziecko?⁷

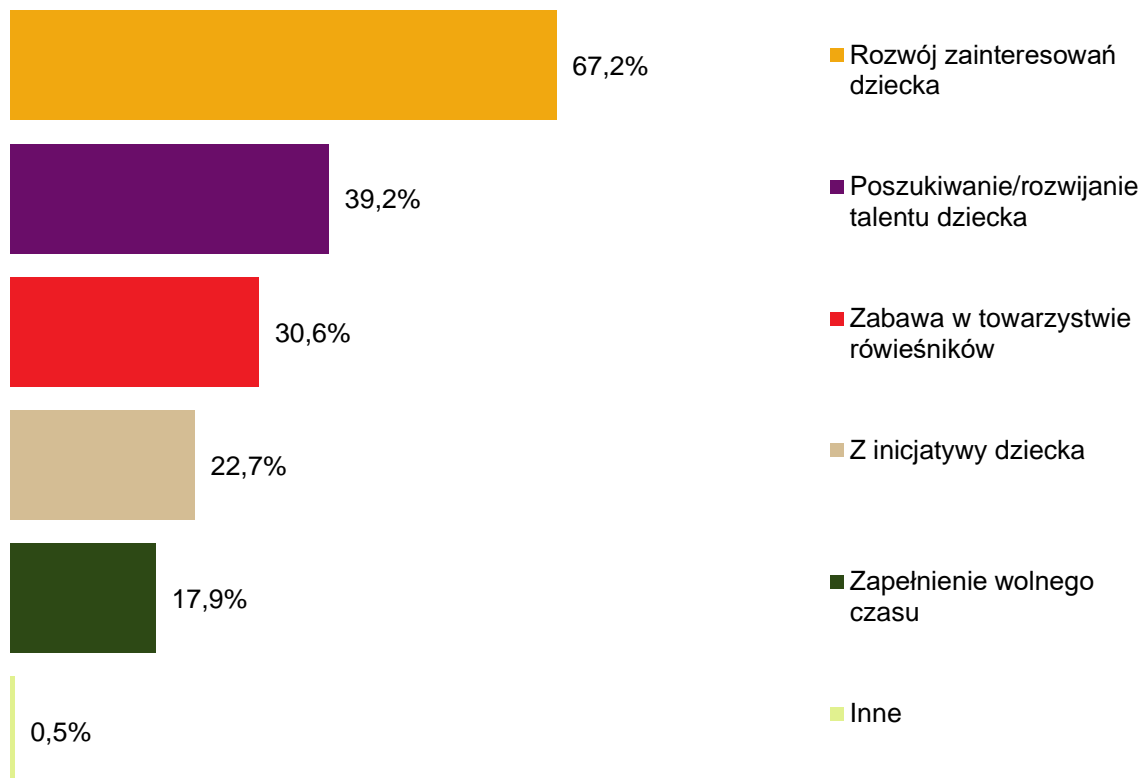
⁷ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ w pytaniu można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Najczęstszym powodem, dla którego rodzice decydują się zapisać dziecko na zajęcia w domu kultury jest chęć rozwoju zainteresowań dziecka (67,2%). Dla 39,2% rodziców i opiekunów najważniejsze jest poszukiwanie bądź rozwijanie talentu dziecka, dla prawie 1/3 głównym powodem jest możliwość zabawy w towarzystwie rówieśników (30,6%). ¼ badanych (22,7%) zapisała dziecko z jego własnej inicjatywy. Dla co piątego respondenta (17,9%) zajęcia w domu kultury to forma wypełnienia czasu. Natomiast nieliczni rodzice (0,5%) wybrali odpowiedź „inne”, gdzie jako powód wskazywali na chęć przełamania nieśmiałości dziecka lub możliwość zdobycia kondycji fizycznej.

Wykres 18. Z jakiego powodu zdecydowali się Państwo zapisać dziecko na te zajęcia/udział w tym projekcie?⁸

Celem diagnozy była także chęć rozpoznania ilu rodziców wiąże przyszłość zawodową swoich dzieci z kulturą lub sztuką. Najwięcej respondentów (41,7%) odpowiedziało, że raczej widzi taką możliwość, jednak ostateczną decyzję pozostawia dziecku. Ponad ¼ badanych (28,6%) przyznała, że nigdy się nad tym nie zastanawiała, a niewiele mniejszy odsetek (22,3%) stwierdził, że wolałby aby kultura i sztuka pozostały jedynie sposobem na spędzanie czasu wolnego. Najmniej zwolenników zyskały

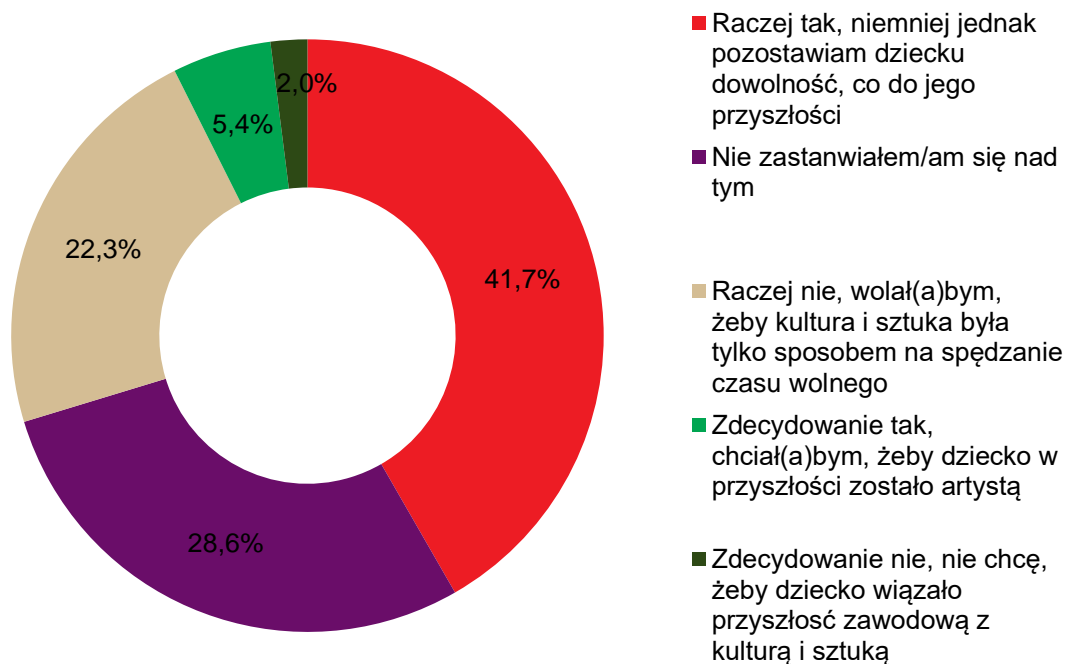
⁸ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ w pytaniu można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

odpowiedzi najbardziej skrajne, a zatem absolutnych zwolenników artystycznych zawodów dla swoich dzieci (5,4%) oraz absolutnych przeciwników wiązania przyszłości zawodowej z kulturą i sztuką (2%).

Wykres 19. Czy wiąże Państwo zawodową przyszłość dziecka z kulturą i sztuką?

Ocena zajęć przez rodziców

Poddając ocenie zajęcia, w których uczestniczą dzieci respondentów, zapytano o najważniejsze ich atuty. W tym przypadku, pytanie miało charakter otwarty, w związku z czym, badani sami wpisywali odpowiedzi. Część wskazanych atutów pokrywała się z powodami, dla których zapisuje się dzieci na zajęcia w domach kultury, co oznacza, że zajęcia w jakimś stopniu spełniają pokładane w nich oczekiwania. Najwięcej osób za trzy najważniejsze atuty uznało przebywanie dziecka w towarzystwie rówieśników (21%), rozwój talentu i zainteresowań dziecka (20,2%) oraz profesjonalne podejście kadry (19,4%). Ponadto, wskazywano na rozwój fizyczny i możliwość ruchu (13,5%) oraz ogólny rozwój (12,7%). Pozostałe zostały wskazane przez mniej niż 10% badanych. Związane są one z rozwojem różnych cech u dzieci, nabywaniem umiejętności, kontaktem z rówieśnikami itp. Szczegóły zostały zaprezentowane w tabeli 09.

Tabela 09. Co uważa Pan/Pani za największy atut zajęć, z których korzysta Państwa dziecko?

Kategoria	Liczba wskazań	Wartość %
przebywa w towarzystwie rówieśników, zabawa	129	21,0%
rozwój talentu/zainteresowań dziecka	124	20,2%

profesjonalne podejście kadry	119	19,4%
rozwój fizyczny dziecka, ruch	83	13,5%
ogólny rozwój	78	12,7%
ciekawie wypełniony czas dziecka	49	8,0%
zadowolenie dziecka	49	8,0%
rozwój dziecka w kierunku artystycznym	42	6,9%
uczy dyscypliny, zorganizowania i współpracy, systematyczności, samodzielności	42	6,6%
nauka tańca	35	5,7%
przyjazna atmosfera	34	5,6%
kształtuje wyobraźnię, uczy	31	5,0%
koordynacja ruchowa	29	4,7%
pewność siebie, otwartość, asertywność	18	3,0%
cena/bezplatne	17	2,8%
odpowiednie godziny	13	2,1%
rozwój w nowym obszarze aktywności	12	2,0%
kontakt z kulturą	12	2,0%
rozwój intelektualny	10	1,6%
aktywna forma spędzenia wolnego czasu	9	1,5%
możliwość występów i udziałów w turniejach i radzenia sobie ze stresem	9	1,5%
blisko miejsca zamieszkania	7	1,1%
nowi koledzy, koleżanki	7	1,1%
wysoki poziom zajęć	6	1,0%
poczucie rytmu	6	1,0%
mała różnica wieku dzieci	6	1,0%
różnorodność zajęć	5	0,8%
postępy	5	0,8%
rozwój emocjonalny	3	0,5%
nie wiem	3	0,5%
miejsce	3	0,5%
indywidualne zajęcia z dzieckiem	3	0,5%
muzyka klasyczna	2	0,3%
dostępność	2	0,3%
rozwój społeczny	2	0,3%
koncentracja	1	0,2%
logiczne myślenie	1	0,2%
spokój	1	0,2%
grupy nie są za duże	1	0,2%

Kolejne pytanie odnosiło się do słabych stron zajęć. Ponad połowa respondentów nie umiała wskazać takowych (53,1%). Natomiast prawie wszystkie minusy wskazane przez rodziców dotyczyły aspektów organizacyjnych. Dla co dziesiątego badanego (11,7%) zajęcia odbywają się za rzadko, 6,8% wskazało na złe godziny zajęć, 6,3% na zbyt liczną grupę. 5,7% wymieniło złe warunki lokalowe, a 5,4% na zły dojazd oraz zbyt krótkie zajęcia. Pozostałe kategorie zostały przedstawione w tabeli 10.

Tabela 10. Co stanowi minus zajęć, z których korzysta Państwa dziecko?

Kategoria	Liczba wskazań	Wartość %
brak	187	53,1%
zajęcia są tylko 1 raz w tygodniu, są za rzadko	41	11,7%
złe godziny	24	6,8%
za duża grupa	22	6,3%
zbyt mało miejsca w sali, złe warunki lokalowe, problemy ze sprzętem	20	5,7%
dojazd, zła komunikacja publiczna	19	5,4%
za krótkie zajęcia	19	5,4%
odpłatność	8	2,3%
odległość od miejsca zamieszkania i dowożenia dziecka	6	1,7%
za mała różnorodność zajęć pod względem tematyki i grup wiekowych	5	1,4%
nie wiem, to pierwsze zajęcia	3	0,9%
brak możliwości podejrzenia postępów dziecka, czy dziecko czerpie przyjemność z zajęć	2	0,6%
brak czasu rodziców	2	0,6%
zbyt duży hałas	1	0,3%
powinno się więcej uczyć tańczyć , niż nauka samych układów	1	0,3%
za mała grupa	1	0,3%
za mało występów	1	0,3%
mała liczba dzieci	1	0,3%
mało nowych układów tanecznych	1	0,3%
nie zawsze dostosowane do zajęć szkolnych	1	0,3%
brak kawiarni	1	0,3%
słabe zaplecze naukowe	1	0,3%
więcej zabaw niż jakieś pracy	1	0,3%
musi poświęcać swój wolny czas, czasami zajęcia mogą kolidować z obowiązkami szkolnymi	1	0,3%
fakt, że trzeba czekać na nie podczas zajęć	1	0,3%
minusem zdecydowanym jest to, że rzeczy przyniesione przez dzieci do pracowni znikają !	1	0,3%

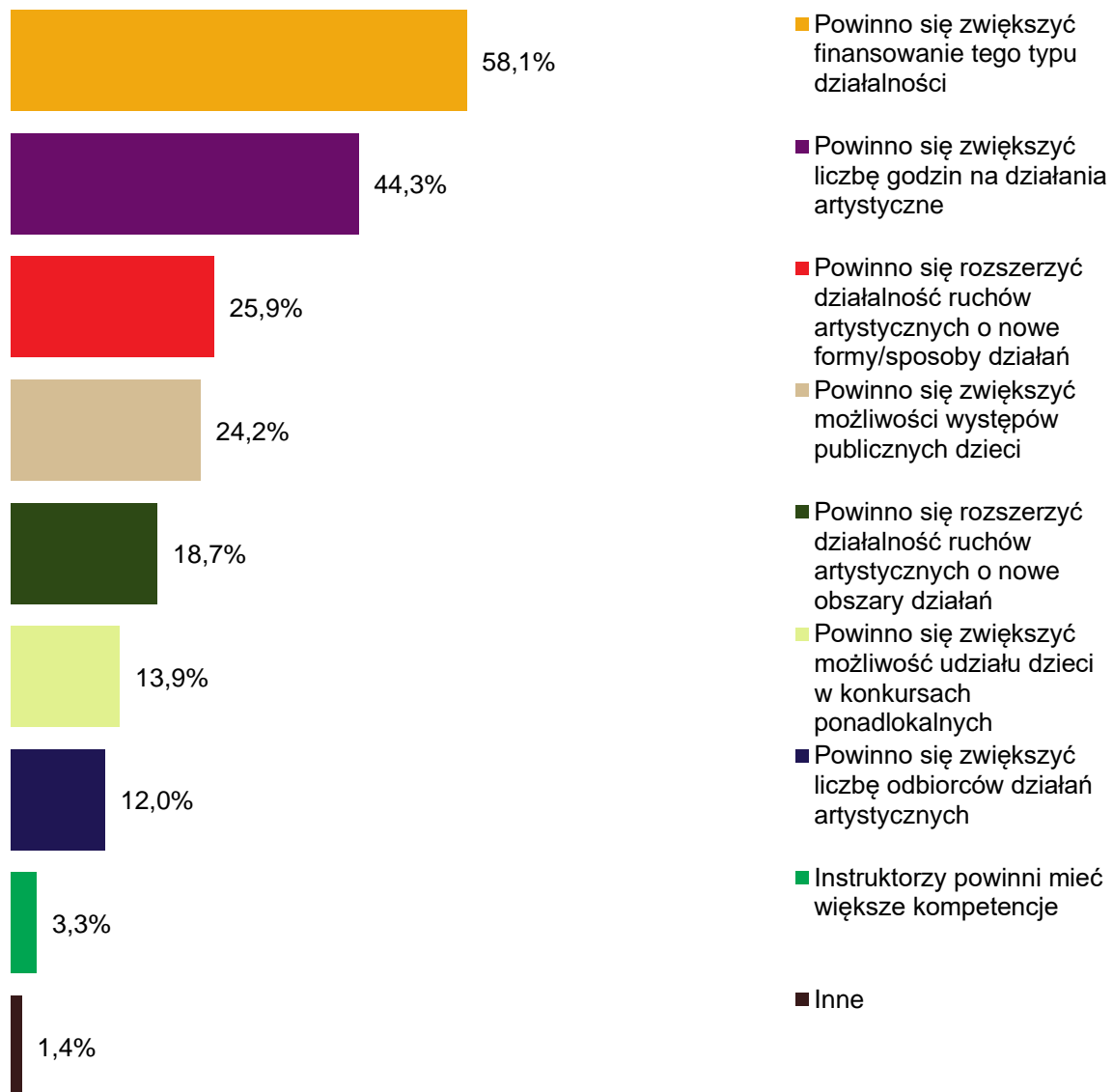

W tym bloku, znalazło się również pytanie o proponowane zmiany w działalności ruchu artystycznego dla dzieci. Badani odnosili się w swoich odpowiedziach do konkretnego ośrodka, jednak sygnalizowane problemy mają szerszy charakter. Według ponad połowy rodziców (58,1%) powinno się zwiększyć finansowanie tego typu działalności. Prawie połowa (44,3%) wskazała na potrzebę zwiększenia liczby godzin przeznaczonych na działania artystyczne. Kolejnymi proponowanymi rozwiązaniami były: rozszerzenie działalności ruchu artystycznego o nowe formy i sposoby działań (25,9%), zwiększenie możliwości występów publicznych (24,2%) oraz rozszerzenie działalności ruchu artystycznego o nowe obszary. Jeden na dziesięciu rodziców (13,9%) postulował zwiększenie udziału dzieci w konkursach, a także zwiększenie liczby odbiorców (12%). Tylko 3,3% uznało, że dobrym rozwiązaniem byłoby podniesienie poziomu kompetencji instruktorów. Dla osób, które wybrały z kafeterii odpowiedź „inne” (1,4%) najważniejsze jest zorganizowanie zajęć muzycznych i sportowych, stosowanie skuteczniejszych form zachęty do udziału w zajęciach, czy zorganizowanie kolonii teatralnych. Były to jednak pojedyncze wskazania.

Wykres 20. Jakich zmian, gdyby takowe były możliwe, wymaga działalność ruchów artystycznych dla dzieci prowadzonych przez ośrodek kultury?⁹

⁹ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ w pytaniu można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

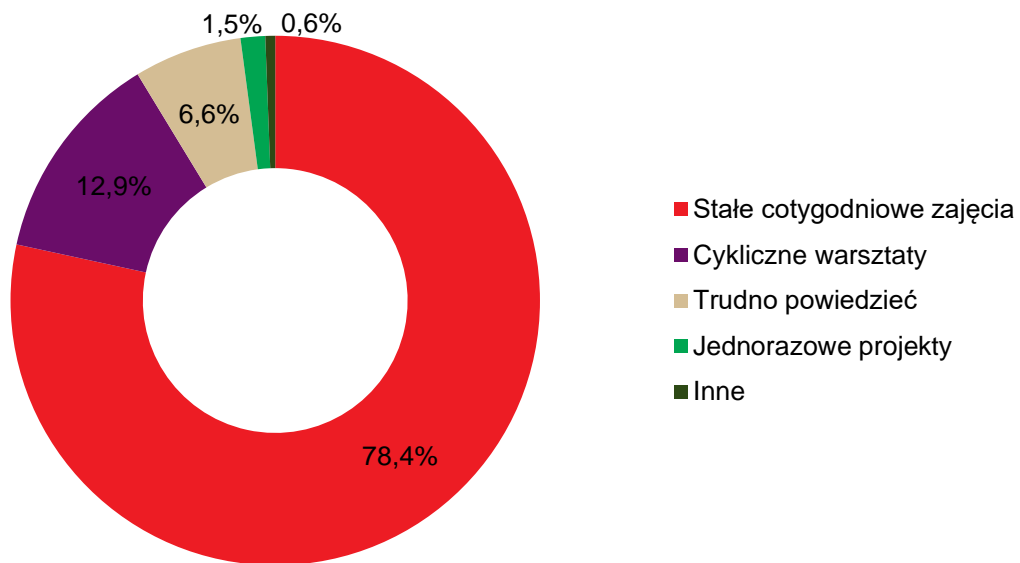

Ostatnie pytanie w tej części kwestionariusza dotyczyło rozpoznania najbardziej pożądanej, z punktu widzenia rozwijania umiejętności artystycznych, formy zajęć. Zdecydowana większość rodziców i opiekunów wskazała na konieczność prowadzenia stałych cotygodniowych zajęć – 78,4%. Na cykliczne warsztaty zdecydowało się 12,9% respondentów. 6,6% nie umiało wskazać takowej formy, zaś tylko 1,5% wybrało jednorazowe projekty. Inne odpowiedzi, spoza kafeterii, wskazało 0,6% badanych.

Wykres 21. Jaka forma zajęć, rozwijających umiejętności artystyczne, Państwa zdaniem, jest najbardziej potrzebna w działalności ośrodka kultury?

Ocena kompetencji kadry i organizacji zajęć

Przechodząc do oceny kompetencji kadry i organizacji zajęć należy podkreślić ich pozytywny odbiór wśród badanych. Kadre ocenia bardzo i raczej dobrze aż 94,4% rodziców. Kadra nie budziła zastrzeżeń również w innych pytaniach, gdzie badani mieli okazję do jej oceny. 5,5% próby nie umiało ocenić instruktorów, zaś jedynie 0,1% oceniło ich bardzo źle. Znalazło to potwierdzenie w kolejnym pytaniu, gdzie oprócz kwestii organizacji zajęć artystycznych badany był także poziom przekazywanej wiedzy i umiejętności. Ten element został najlepiej ocenionym parametrem (65,2% wskazań na ocenę bardzo dobrą). Bardzo dobrze zostały także ocenione godziny rozpoczęcia zajęć (55,4%) oraz czas ich trwania (53,5%), choć około 3% badanych źle oceniło ten aspekt. Nieco więcej wskazań ten parametr uzyskał w odpowiedziach otwartych (6,8%), jednak można stwierdzić, że godziny rozpoczęcia, jak i czas trwania zajęć są przeszkodą dla mniejszości rodziców. Mniej niż połowa badanych oceniła bardzo dobrze wielkość sal (48,5%) oraz wielkość grupy (48,3%). Największe ambiwalencje budziły wyposażenie sal oraz dojazd komunikacją publiczną do ośrodka kultury (31,2%). W tym ostatnim przypadku może być to związane z faktem niemożności oceny ze względu

na dowożenie dzieci samochodami lub bliskie położenie ośrodka, niewymagające transportu. Wskazywałby na to wysoki odsetek odpowiedzi „nie mam zdania” (26,4%).

Wykres 22. Jak oceniają Państwo kompetencje prowadzących zajęcia?

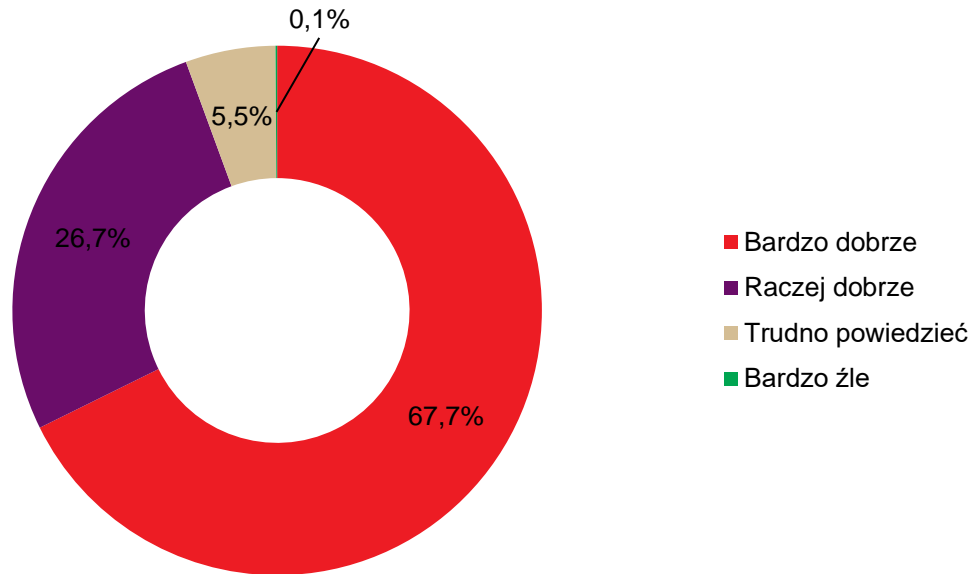

Tabela 11. Ocena poszczególnych kategorii związanych z organizacją zajęć artystycznych w ośrodku kultury

Kategoria	Bardzo dobrze	Raczej dobrze	Średnio	Raczej źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
Wielkość sali	48,5%	27,8%	10,4%	3,4%	2,1%	7,8%
Wyposażenie sali	36,7%	31,7%	15,9%	5,4%	1,9%	8,4%
Dojazd komunikacją publiczną do ośrodka kultury	31,2%	18,1%	9,7%	3,6%	11,0%	26,4%
Czas trwania zajęć	53,5%	28,4%	6,1%	2,5%	0,6%	8,9%
Godziny rozpoczęcia zajęć	55,4%	25,7%	6,4%	2,3%	1,0%	9,2%
Wielkość grupy	48,3%	29,4%	7,6%	3,0%	1,2%	10,5%
Poziom przekazywanej wiedzy i umiejętności	65,2%	15,9%	1,6%	0,7%	0,3%	16,3%

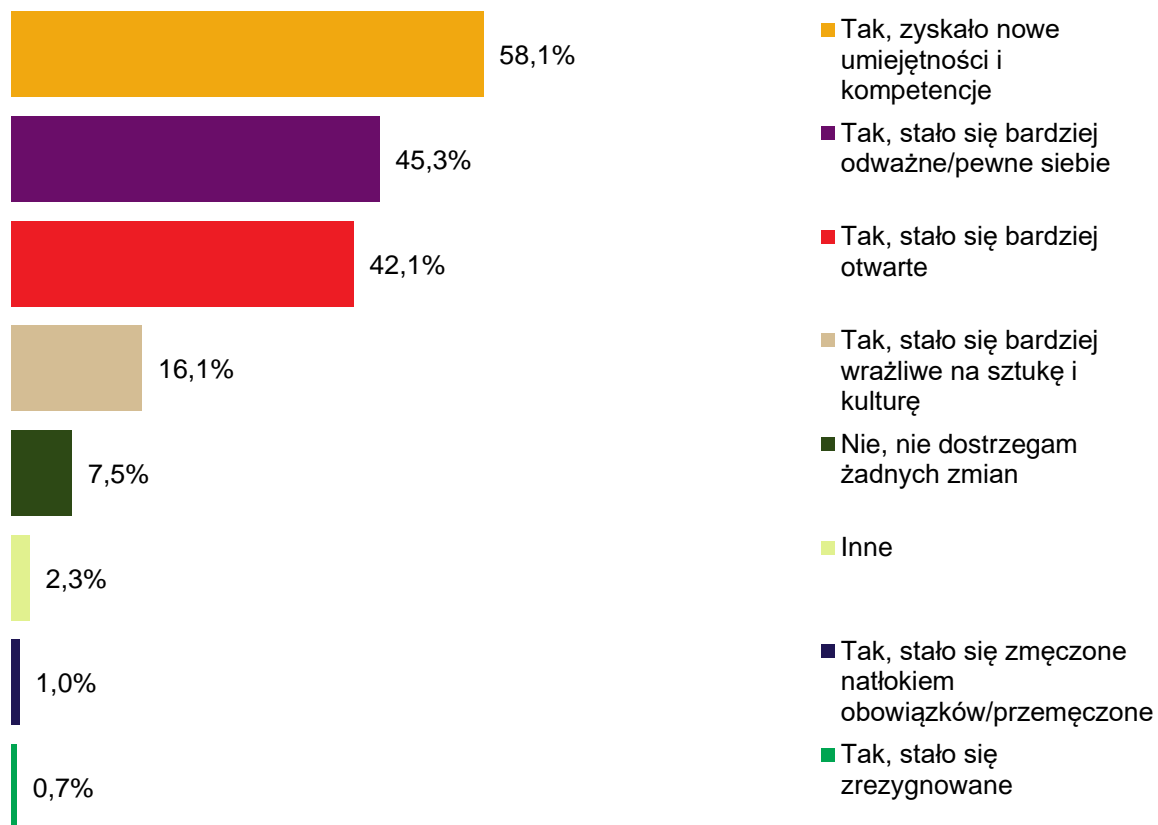

Wpływ zajęć na dzieci

Ostatnia część kwestionariusza poświęcona była ocenie wpływu zajęć artystycznych na dzieci biorące w nich udział, jak również ocenie zajęć przez dzieci. Zdecydowana większość rodziców dostrzega głównie pozytywne efekty oddziaływania zajęć artystycznych na dzieci. Ponad połowa (58,1%) uznała, że dziecko zyskało nowe umiejętności i kompetencje. Prawie połowa (45,3%), że stało się bardziej odważne i pewne siebie oraz bardziej otwarte (42,1%). Zdecydowanie mniej rodziców dostrzegło wzrost wrażliwości na sztukę i kulturę (16,1%). 7,5% respondentów nie dostrzegło żadnych zmian, zaś 2,3% inne, niż te wymienione w kafeterii. Wśród nich znalazły się wskazania na lepsze zorganizowanie dziecka, umiejętność pokonywania swoich lęków, radzenia sobie z niepowodzeniami, chęci do poznawania nowych technik plastycznych, a także fakt, że dziecko śpiewa i tańczy w domu. Tylko 1,7% respondentów uznało, że zajęcia przyniosły negatywne efekty w postaci przemęczenia (1%) i rezygnacji (0,7%).

Wykres 23. Czy zajęcia artystyczne wpłynęły w jakiś sposób na Państwa dziecko?¹⁰

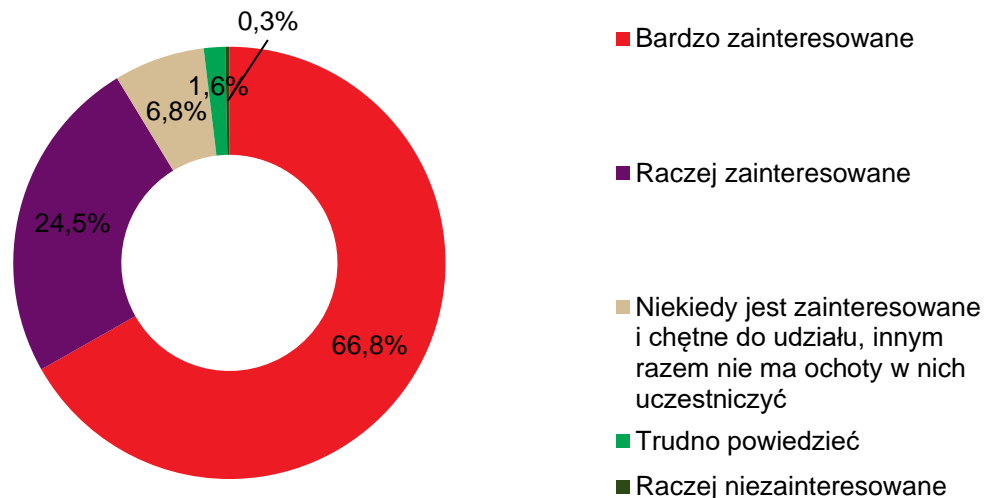
W opinii rodziców i opiekunów dzieci są zainteresowane zajęciami w stopniu dużym (66,8%) oraz umiarkowanym (24,5%). Zdecydowanie mniej respondentów uznało, że dziecko czasem jest, a czasem nie jest zainteresowane udziałem w zajęciach – 6,8%. Zdania w tym temacie nie miało 1,6% badanych. Tylko 0,3% uznało, że ich potomek raczej nie jest zainteresowany zajęciami.

¹⁰ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ w pytaniu można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

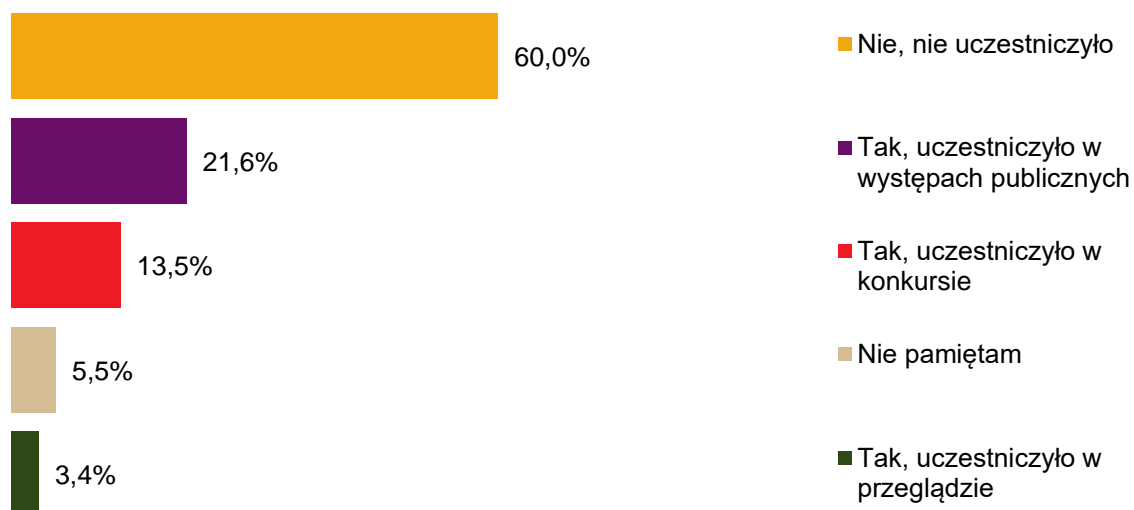

Wykres 24. **Czy dziecko jest zainteresowane zajęciami, w których uczestniczy?**

Rodzice zostali także zapytani o to, czy ich dziecko w ramach zajęć uczestniczyło w różnych formach publicznych występów. Prawie 2/3 (60%) przyznało, że nic takiego nie miało miejsca. Co piąte dziecko (21,6%) miało możliwość udziału w publicznym występie, co dziesiąte (13,5%) w konkursie, a tylko 3,4% w przeglądzie. Wszystkie typy wymienionych przez rodziców występów można zaklasyfikować do jednej z trzech kategorii: lokalnych, regionalnych lub ogólnopolskich. 5,5% rodziców nie umiało sobie przypomnieć, czy takie wydarzenia miało miejsce. W tym kontekście warto przypomnieć, że ¼ rodziców postulowała zwiększenie możliwości udziału dzieci w występach publicznych. Można zatem domniemywać, że brak takich występów jest problemem w opinii rodziców.

Wykres 25. **Czy dziecko brało udział w jakichś konkursach, przeglądach, występach publicznych, w ramach zajęć, na które uczęszcza?**¹¹

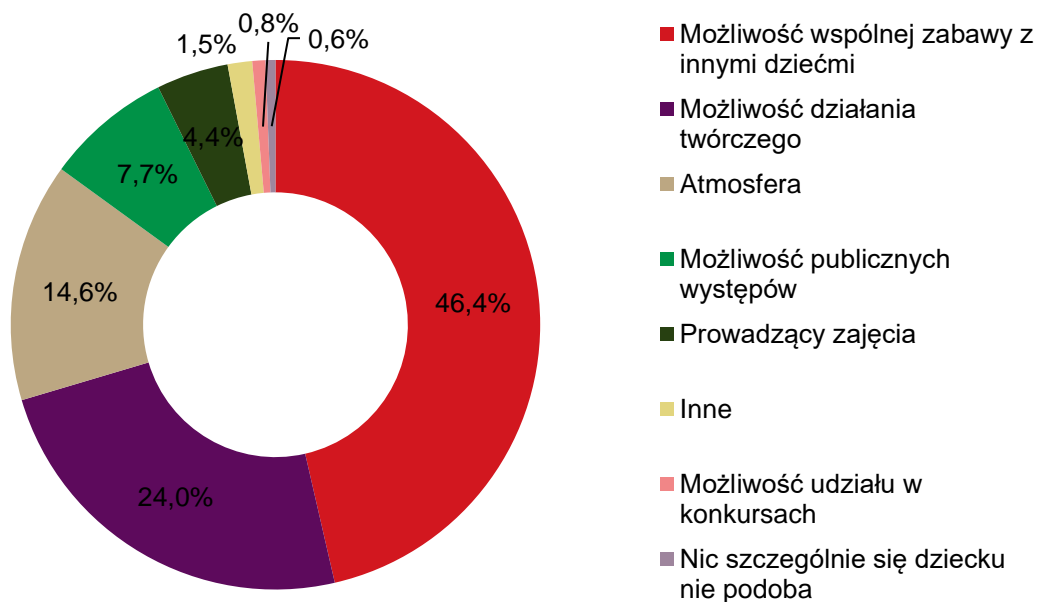
¹¹ Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ w pytaniu można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Na koniec również mogliśmy poznać, za pośrednictwem rodziców, co dzieci myślą na temat zalet i wad zajęć, na które uczęszczają. Najważniejszym atutem jest możliwość wspólnej zabawy z innymi dziećmi (46,4%). Możliwość twórczego działania jest istotna dla 24%. Co siódmy respondent (14,6%) zwraca uwagę na atmosferę panującą na zajęciach. Zdecydowanie mniej ważne są możliwość publicznych występów (7,7%), osoba prowadzącego zajęcia (4,4%), czy możliwość udziału w konkursach (0,8%). Kategoria „inne” została wybrana przez 1,5% badanych. Najmniej jest osób, które nie widzą nic szczególnie wyróżniającego w zajęciach – 0,6%.

Wykres 26. Co dziecku najbardziej podoba się w zajęciach/projekcie?

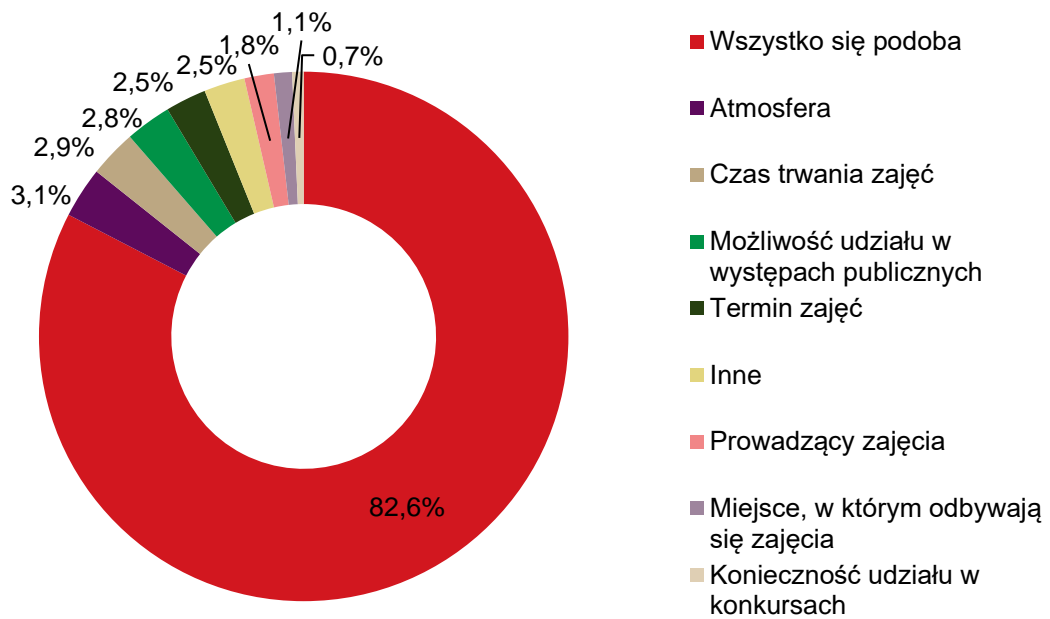

Natomiast tylko co piąty respondent był w stanie wymienić element, który nie podoba mu się w zajęciach artystycznych. Wśród nich wskazywano na: atmosferę (3,1%), czas trwania zajęć (2,9%), możliwość udziału w występach publicznych (2,8%), termin zajęć (2,5%), inne, nie wymienione w kafeterii elementy (2,5%), prowadzący zajęcia (1,8%), miejsce, gdzie odbywają się zajęcia (1,1%), czy konieczność udziału w konkursie (0,7%).

Wykres 27. Co dziecku najbardziej się nie podoba w zajęciach/projekcie?

Podsumowanie

W podsumowaniu niniejszego badania zaprezentowane zostaną najważniejsze wyniki badania oraz odniesienie ich do celów, jakie zakładał projekt.

- Zdecydowana większość domów kultury z województwa łódzkiego (84,6%) prowadzi działalność w ramach Amatorskiego Ruchu Artystycznego dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia, a kolejne 4,9% zamierza ją wdrożyć w najbliższym czasie. Jest to działanie o charakterze ciągłym gdyż w latach 2013-2015 działalność ARA prowadziło niewiele mniej domów kultury – 83,7%.
- Działalność ARA realizowana jest głównie poprzez zajęcia stałe, które odbywają się od jednego do trzech razy w tygodniu. Należy podkreślić, iż w większości są to zajęcia nieodpłatne. Najbardziej popularną tematyką zajęć jest taniec, muzyka, plastyka i teatr. Potwierdzają to wyniki badania przeprowadzonego wśród rodziców. Dzieci najczęściej wybierają zajęcia taneczne (74,2%), plastyczne (24,9%) i muzyczne (19,1%). Jak podkreślają sami pracownicy domów kultury, popularność zajęć uzależniona jest od mody na daną dziedzinę aktywności. W chwili obecnej wydaje się być nią taniec – szczególnie ten nowoczesny (np. hip-hop, breakdance).
- Największy odsetek domów kultury obejmuje działaniami ARA między 51 a 100 dzieci i młodzieży do 15 roku życia (28,6%). Nieco mniej (19%) wskazało, że grupa podopiecznych liczy sobie 101-200 dzieci, oraz 26-50 dzieci (17,1%). Jak wskazują badani pracownicy ośrodków kultury większą liczbę zainteresowanych gromadzą konkursy, przeglądy i występy publiczne (nawet około 100), zaś zajęcia grupowe organizowane są dla kilku lub kilkunastu dzieci. Frekwencja i aktywność dzieci zależy w dużym stopniu od czynników zewnętrznych, takich jak pogoda, pora roku oraz wewnętrznych: prowadzącego, atmosfery na zajęciach, mody na nie. Badanym pracownikom trudno było wskazać jednoznacznie to, czym charakteryzują się dzieci uczęszczające na zajęcia. Dostrzegają raczej duże ich zróżnicowanie. Na zajęcia przychodzą dzieci z dobrze i gorzej sytuowanych domów, z różnym poziomem kompetencji. To, co łączy dzieci, to ich wysoki poziom aktywności, rozumianej jako chęć brania udziału w zajęciach oraz jako uczestniczenie w wielu, różnych formach zajęć. Dużo częściej odbiorcami działań ARA są dziewczynki.
- Należy także podkreślić jakościową zmianę, jaka zaszła w opinii kadry domów kultury, w postawach zarówno dzieci, jak i rodziców. Można by ją określić mianem wzrostu świadomości potrzeb i oczekiwań. Zgodnie z tym, co deklarowali pracownicy podczas wywiadów swobodnych nie wystarczy już dziś jakakolwiek oferta ze strony domu kultury, ponieważ rodzice starają się bardziej świadomie kierunkować swoje dzieci poprzez dobór odpowiednich dla nich zajęć. Podobnie jest w przypadku dzieci. Dziś trudno je zainteresować jakakolwiek formą zajęć. Z jednej strony wynika to z faktu, że mają zdecydowanie większe możliwości korzystania z różnych zajęć, oferowanych przez różne placówki i organizacje publiczne i niepubliczne. Z drugiej strony, zajęcia muszą mieć atrakcyjną dla nich formę i przekaz, żeby chciały brać w nich udział.

- Opinie pracowników domów kultury wydają się być zbieżne z deklaracjami rodziców. Dla 67,2% z nich pierwszym powodem, dla którego zapisują dziecko na zajęcia artystyczne jest chęć rozwoju jego zainteresowań. Na drugim miejscu uplasowało się poszukiwanie bądź rozwijanie talentu (39,2%). Dopiero na trzecim miejscu znalazła się zabawa (30,6%). Z kolei ze strony dzieci, największym atutem jest właśnie możliwość zabawy w gronie rówieśników (46,4%), a dopiero za nim twórcze działanie (24%).
- Jednym z elementów ARA, poza zajęciami stałymi, są różnego rodzaju występy publiczne, podczas których prezentowane są dokonania dzieci i młodzieży. Mają one różną rangę i zasięg – od lokalnych do ogólnopolskich, a nawet międzynarodowych. Część rodziców uznała, że jest za mało tego typu aktywności – 60% stwierdziło, że ich dziecko nigdy nie brało udziału w takim wydarzeniu. Z kolei, same domy kultury (82%), wskazały, że ich podopieczni odnoszą sukcesy zarówno indywidualne, jak i grupowe na tym polu. Poza wystąpieniami na konkursach, przeglądach, wystawach za sukces uznawany jest występ w talent show, czy dostanie się do szkoły artystycznej. Wśród osób, które odniosły sukces, a były wychowankami ARA wymienia się głównie tancerzy, aktorów, wokalistów i muzyków.
- Sukcesy zespołowe i indywidualne, to nie jedyne efekty oddziaływania ARA. Pracownicy, którzy wyrażają bardzo pozytywne opinie na temat tej formy działalności domów kultury, uznając ją wręcz za podstawową, wskazują na kilka rodzajów efektów. Po pierwsze ARA, przynosi skutki edukacyjno-wychowawcze w wymiarze kultury. Jest sposobem na wykształcenie świadomego odbiorcy kultury i sztuki, ale także osoby o otwartej postawie społecznej. Po drugie, jest sposobem na promocję kultury, szczególnie w mniejszych społecznościach lokalnych. Jest także postrzegana jako zasób dla organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych. Często, mniejsze ośrodki nie mając możliwości zorganizowania na swoim terenie koncertów, czy innych pokazów, bazują na Amatorskim Ruchu Artystycznym jako rezerwarze artystów.
- W odniesieniu do kadry instruktorskiej niniejsze badanie wykazało, że są to osoby legitymujące się zarówno wykształceniem pedagogicznym (81,9%), jak i artystycznym (75,2%). Dodatkowo 61% posiada bogate doświadczenie twórcze. Najczęściej zespół instruktorski składa się z kilku do kilkunastu osób, jednak jest bo bardzo mocno skorelowane z wielkością ośrodka i ogólną liczbą zatrudnionych w nich osób. Poza stałą kadrami instruktorską zatrudniane są także osoby na umowy cywilnoprawne, które również świadczą usługi w ramach ARA dla dzieci i młodzieży do 15 roku życia. W oczach rodziców kadra instruktorska to bardzo mocny element ARA. Bardzo dobrze oceniona została wiedza i umiejętności, jakie przekazywane są dzieciom podczas zajęć. Rodzice nie dostrzegają także potrzeby doksztalcania kadry. Choć ta takową potrzebę zgłasza. Wywiady swobodne z pracownikami ujawniły natomiast bardzo wysoki poziom zaangażowania w działania ARA oraz bardzo wysoką i merytoryczną ich ocenę. Pomimo, czasem żmudnej, codziennej pracy, dostrzegają jej niezwykle istotne dla kultury efekty.
- Jednym z celów badania było określenie słabych i mocnych stron ARA, w tym działania projektowego oraz deficytów, które wymagają interwencji. Za słabe strony, a zarazem

problemy, uznane zostały zbyt małe środki finansowe przeznaczane na ten typ działalności (75,2%), brak lub wysłużony sprzęt techniczny (36,8%). Przy tej okazji sygnalizowano także problemy lokalowe (zbyt mała przestrzeń, niedostosowana do działań, wymagająca remontu). Jako trzeci element, stanowiący słabość ARA wymieniano braki kadrowe (28,2%). Są one związane ze zbyt małą liczbą wykwalifikowanych instruktorów w stosunku do potrzeb i świadczonych usług oraz potencjału ośrodka, jak również wskazywano na potrzebę szkoleń i ustawicznego kształcenia, po to by mieć możliwość nabywania nowych umiejętności. Ostatnim problemem był brak zainteresowania dzieci zajęciami deklarowany przez 25,6% placówek. Związane jest to z sygnalizowanymi podczas wywiadów swobodnych problemami z promocją i skuteczną komunikacją z odbiorcami, mimo, iż prawie wszystkie domy kultury sięgają po zróżnicowane jej formy (od plakatów, przez bezpośredni kontakt, po Internet). Być może brakuje w tym wymiarze konkretnych umiejętności. W odniesieniu do samej działalności projektowej wydaje się, że głównym problemem jest jej aktywność i brak ciągłości, szczególnie finansowej. Mimo, iż w badaniu podało wiele pochwał pod adresem działania projektowego, w tym pozyskiwania na nie środków zewnętrznych, to zwracano także uwagę, na konieczność zachowania równowagi pomiędzy działaniami stałymi a projektowymi. Z analizy zebranego materiału wynika także, że brakuje wiedzy na temat tego, czym jest działanie projektowe. Wskazywać na to może chociażby rozbieżne rozumienie terminu „projekt”, które ujawniło niniejsze badanie.

- Wobec istnienia słabych stron ARA zdiagnozowano także obszar pożądaných zmian i interwencji. Pracownicy domów kultury zdecydowanie opowiedzieli się za nowymi formami działań, które powinny zostać wprowadzone do ARA (60,8%) oraz nowymi dziedzinami (47,1%). Ponad 1/3 wskazała na potrzebę rozszerzenia działań projektowych (36,3%). Podobny odsetek optował za zwiększeniem liczby godzin przeznaczonych na ARA (33,3%) oraz liczby odbiorców (32,4%). Po raz kolejny została zaakcentowana potrzeba podniesienia własnych kompetencji i umiejętności zawodowych (26,5%). Rodzice i opiekunowie w większości opowiedzieli się za zwiększeniem nakładów finansowych na ARA (58,1%) oraz zwiększeniem liczby godzin (44,3%). Nowe sposoby i formy działań ARA wydały się pożądane dla 25,4% rodziców, podobnie jak możliwość publicznych występów dzieci (24,2%). Kompetencje kadry wymagają interwencji jedynie w opinii 3,3% badanych rodziców.
- Wśród mocnych stron ARA znalazły się następujące elementy: wykwalifikowana kadra, możliwość poszerzania edukacji, rozwój zainteresowań u dzieci, zróżnicowanie oferty oraz liczne sukcesy odnoszone przez podopiecznych domów kultury.
- Przechodząc do diagnozy kondycji i jakości istniejących projektów w ramach ARA, należy wskazać, iż cykliczne prowadzenie projektów deklaruje 43,6% domów kultury z województwa łódzkiego, zaś jednorazowe – 30,7%. Co dziesiąta placówka podała, że realizuje projekty zarówno w jeden, jak i drugi sposób. Najwięcej domów kultury (prawie 2/3) realizuje rocznie między jednym a trzema projektami. Zdecydowanie mniej (mniej niż 1/3) prowadzi rocznie między czterema a dziewięcioma projektami. Najwięcej jest projektów o charakterze muzycznym (61,4%) oraz teatralnych i tanecznych (58%), co pokrywa się z tematyką

najbardziej popularnych zajęć w domach kultury. Projekty plastyczne to 48,8%, a wystawy 40,9%. Najczęściej projekty swoim zasięgiem obejmują gminę (76,7%) na terenie, której zlokalizowany jest ośrodek kultury lub powiat (52,2%).

- Problemem, który wymagałby przedyskutowania na szerszym forum, była wspomniana już definicja projektu. Jak wynika bowiem z przeprowadzonego badania, placówki bardzo różnie definiują to działanie. Pomimo, próby usystematyzowania i wyjaśnienia, co kryje w sobie ta definicja, nie udało się osiągnąć spójności w tym wymiarze. Po pierwsze, w przypadku najważniejszych inicjatyw projektowych, szczególnie na poziomie wywiadów kwestionariuszowych wymieniane były bardzo zróżnicowane działania, które trudno było jednoznacznie ocenić i zaklasyfikować, mimo prób dokonania selekcji. Po drugie, wywiady swobodne z kolei, uwiarydlały co najmniej dwa sposoby rozumienia, czym jest projekt. Część respondentów kojarzy projekt z grantem, czyli możliwością aplikowania o środki zewnętrzne na różne działania (infrastrukturalne, jak i miękkie). Inni, utożsamiają projekt z myśleniem projektowym, co było bliższe założeniom badania. Wtedy do działań projektowych zaliczano wszystkie te, które miały wyraźnie zaznaczony harmonogram, etapy oraz wyodrębnioną jakąś finalną formę. Wydaje się, że ten problem mógłby zostać rozwiązany poprzez system szkoleń.
- W związku z powyższym, bardzo trudno dokonać jednoznacznego rozróżnienia działalności bieżącej i projektowej w obrębie ARA w domach kultury regionu łódzkiego oraz wskazać ich proporcje. Wydaje się, że działania projektowe są częścią działań w ramach ARA, domy kultury nauczyły się, iż jest to jedna z form realizacji tej aktywności, natomiast nadal mniej popularna niż zajęcia stałe, w postaci prowadzenia grup i zespołów, czy warsztatów. Mimo otwartości na projektowe myślenie, w rozmowach podkreślano jednak, szczególnie w przypadku ARA, znaczenie zajęć stałych, których atutem jest ciągłość. Ta z kolei, przekłada się w opinii badanych na efektywne budowanie relacji, lepszy kontakt prowadzącego z dziećmi, pozytywne skutki dla społeczności lokalnej.
- W odniesieniu do rozpoznania potencjału kulturowego w regionie łódzkim, zidentyfikowania miejsc najpłodniejszych i najmniej zaangażowanych w projekty wynikające z amatorskiego ruchu skierowane do dzieci i młodzieży do 15 roku życia również trudno o jednoznaczne i rozstrzygające konstatacje. Zauważalną tendencją jest większa liczba projektów realizowanych przez domy kultury zlokalizowane w miastach, tych większych jak Łódź, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Skierniewice, Łęczyca, Kutno, ale także tych mniejszych, jak Aleksandrów Łódzki, Gidle czy Poddębice.
- ARA w opinii pracowników domów kultury ma ogromne znaczenie dla kultury, pełni wręcz niezastąpioną funkcję kulturotwórczą. To przełożenie widoczne jest zarówno w wymiarze jednostkowym, kiedy badani wskazują na pozytywne zmiany u dzieci biorących udział w zajęciach artystycznych, jak i społecznym, kiedy podkreśla się rozwój świadomości artystycznej. Taka praca u podstaw ma niezwykle ważne znaczenie dla wychowania przyszłych kompetentnych odbiorców kultury. W opinii części respondentów uczestnictwo w ARA wyposaża dzieci przede wszystkim w umiejętność odróżnienia dzieł dobrych od

słabych. W ten sposób może to mieć przełożenie na oczekiwanie lepszej i bardziej atrakcyjnej artystycznie oferty kulturalnej, również instytucji reprezentujących tzw. kulturę wysoką.

- Badanie pozwoliło także na zdiagnozowanie sieci współpracy domów kultury. Najczęstszymi partnerami ośrodków kultury w działaniach ARA są placówki edukacyjne (95,2%). Z innymi instytucjami kultury współpracuje 76% podmiotów, zaś z organizacjami trzeciego sektora – 61,5%. Badanie potwierdziło, znane z innych opracowań, najsłabsze relacje pomiędzy kulturą a biznesem. Tylko 32,5% domów kultury podejmuje współpracę z prywatnymi przedsiębiorstwami.

Analiza desk research – ankes

Analiza desk research była pierwszym etapem badania, który był przeprowadzony na podstawie danych dostępnych na stronach internetowych domów kultury z województwa łódzkiego. Zebrany materiał stanowi materiał roboczy i poglądowy, nie zaś ocenny. Został on następnie zweryfikowany podczas wywiadów kwestionariuszowych. Natomiast na etapie wstępnym dał możliwość oglądu realizacji projektów, z danych udostępnionych publicznie.

Pierwszym etapem badania był desk research, który miał na celu analizę materiałów zastanych pod kątem działalności domów kultury w zakresie Amatorskich Ruchów Artystycznych. Analiza uwzględniała okres od 2013 roku. Właściwym celem była diagnoza sytuacji bieżącej, natomiast założenie o trzyletniej perspektywie daje możliwość szerszej diagnozy problemu. Ujęcie do w szerszej perspektywie czasowej pozwoliło także, w sposób obiektywny, określić sposób i zakres działalności placówek oraz wyeliminować ewentualne zarzuty o wybiórczość analizy.

Desk research klasyfikowana jest jako niereaktywna metoda badań polegająca na analizie danych zastanych, które już istnieją i nie zostały wytworzone przez badacza. Zaletą metody jest wykorzystanie dostępnych danych wtórnych takich jak publikacje, raporty, biuletyny, katalogi, informacje dostępne na stronach www itp. Przed wykorzystaniem danych w badaniu są one analizowane pod kątem wiarygodności, rzetelności i aktualności. Zaletą takiej analizy jest możliwość stosunkowo szybkiego otrzymania rezultatów.

W przypadku niniejszego badania, desk research został zaplanowany do pozyskania informacji pochodzących ze stron internetowych wszystkich domów kultury z województwa łódzkiego. We współczesnym świecie Internet to jedno z najważniejszych źródeł informacji. Dlatego jakość i zasób dostępnych na stronach internetowych informacji często decyduje o wizerunku instytucji, a także powodzeniu w pozyskiwaniu odbiorców. W ramach desk research'u analizie poddana została struktura stron internetowych pod kątem działań w ramach Amatorskiego Ruchu Artystycznego (ARA), zakres i treść informacji dotyczących ARA w latach 2013-2016. Innymi słowy, desk research prowadzony był metodą dedukcyjną – polegającą na wnioskowaniu od ogółu do szczegółu. Analiza miała na celu rozpoznanie charakteru, typów i rodzajów działań prowadzonych przez domy kultury z województwa łódzkiego w ramach ARA oraz, w drugim etapie, wyselekcjonowanie w ramach ARA działań o charakterze projektowym skierowanych do dzieci i młodzieży do lat 15. Badanie miało bowiem na celu również ustalenie, na ile, myślenie projektowe, zostało wdrożone w badanych instytucjach. Jego celem jest określenie, jaką część wszystkich działań domów kultury skierowanych do dzieci i młodzieży zajmują działania projektowe. Rozpoznanie i ewaluacja projektów skierowanych do dzieci i młodzieży do 15 roku życia ma na celu zbadanie obecności ruchu amatorskiego w regionie oraz jakości tych projektów. W efekcie planowane jest zdiagnozowanie potrzeby i rodzaju interwencji, z jaką należałoby podjąć, by zwiększyć aktywność domów kultury w obszarze działalności projektowej. Analiza desk research pozwoliła również na rozpoznanie potencjału kulturowego

w regionie łódzkim, zidentyfikowanie miejsc najłódniejszych i najmniej zaangażowanych w projekty wynikające z amatorskiego ruchu skierowane do dzieci oraz określenie deficytów, które wymagają interwencji.

W związku z tym, desk reserach koncentrował się na:

- rozróżnieniu działalności bieżącej i projektowej w obrębie ARA w domach kultury regionu łódzkiego oraz wskazanie proporcji;
- określenie, jakiego rodzaju działania wchodzi w skład działalności stałej i działalności projektowej w obrębie ARA;
- określenie liczby i charakteru projektów realizowanych w ramach ARA;
- zidentyfikowaniu miejsc najbardziej i najmniej zaangażowanych w projekty wynikające z amatorskiego ruchu skierowane do dzieci i młodzieży do 15 roku życia – wyłonienie liderów działalności projektowej w ramach ARA.

Amatorski Ruch Artystyczny propaguje wychowanie do kultury i przez kulturę. Głównym celem procesu edukacji jest przygotowanie do świadomego i aktywnego uczestnictwa w kulturze. Realizowany jest poprzez organizację przeglądów i festiwali, warsztatów, spotkań, stałych form zajęć oraz projektów. Amatorski Ruch Artystyczny (dalej ARA) to miejsce kształtowania talentów, szlifowania umiejętności i warsztatu artystycznego i rozbudzania potrzeby rozwoju artystycznego. „Wyłapując” talenty artystyczne ma za zadanie wspierać je promocyjnie i edukacyjnie, dostarczając narzędzi do rozwoju indywidualnych jednostek. ARA to przestrzeń „szlifowania diamentów” artystycznych, utalentowanych jednostek, które przejawiają predyspozycje do bycia artystą. Tutaj trafiają i stawiają swoje pierwsze kroki aktorzy, muzycy, plastycy, którzy dziś są profesjonalistami i uznanymi twórcami.

ARA to również przestrzeń kształtowania świadomego odbiorcy kultury, zdolnego do czytania treści kulturowych i konsumowania ich. Młodzi ludzie kształtowani artystycznie nabywają pewnie nawyki kulturowe, wpajane są im wartości kulturowe, które w przyszłości owocują i pozwalają im stać się świadomym kulturowo twórcą /odbiorcą.

ARA przy lokalnych domach kultury to bardzo ważna przestrzeń kulturowa, od której zależy przyszłość wielu artystów i świadomych odbiorców kultury. Właściwe pokierowanie młodymi, rojującymi artystami i świadomymi odbiorcami kultury to zadanie bardzo odpowiedzialne, które leży po stronie instruktorów i animatorów lokalnych domów kultury. Mając na uwadze ogromną rolę ARA w kształtowaniu i budowaniu dorobku kulturowego, uwaga badawcza została skierowana na zbadanie i ewaluację projektów wynikających z amatorskiego ruchu artystycznego, po to, by w efekcie po zakończeniu badania wspomóc najcenniejsze inicjatywy.

Wyniki analizy

Analiza desk research wykazała, już na poziomie ogólnym, kilka ważnych obszarów problemowych, które powodowały trudności podczas samego procesu analizowania danych. Pierwszą zauważalną trudnością w pozyskiwaniu informacji był **brak stron internetowych** części domów kultury. Sytuacja ta dotyczy głównie najmniejszych domów kultury, na poziomie gminnym. W takich przypadkach

informacje o domach kultury znajdują się na stronach gmin, na terenie których funkcjonują. Niestety są to wyłącznie informacje o charakterze ogólnym, zawierające dane teleadresowe, imię i nazwisko osoby zarządzającej instytucją oraz cele statutowe działalności. W przypadku takich instytucji innym źródłem informacji o działaniach danej placówki są strony internetowe lokalnych mediów (zazwyczaj informują one o konkretnym wydarzeniu organizowanym przez dom kultury) lub profile na portalu Facebook. Służą one jednak do informowania o bieżącej działalności i aktualnych wydarzeniach. Oba wspomniane powyżej źródła nie mogą jednak stanowić rzetelnego źródła informacji dla badacza.

Drugim problemem badawczym jest **słaba jakość dostępnych stron internetowych**. Są to zazwyczaj dość proste strony internetowe z ograniczoną strukturą. To z kolei, przekłada się na ilość dostępnych na stronie informacji. Wydaje się, że strony służą głównie komunikacji ze społecznością lokalną i koncentrują się, w związku z tym, na aktualnościach. W tego typu zakładkach znajdują się informacje na temat zrealizowanych działań, wydarzeń, sukcesów, często opatrzone dokumentacją fotograficzną. Od strony badawczej był to trudny do analizy materiał, ze względu na brak możliwości identyfikacji, czy dane wydarzenie/działanie było częścią działalności w ramach ARA, a tym bardziej działalności projektowej. Zaledwie część z tego typu wydarzeń udało się przyporządkować do przedmiotowej dla badania formy działalności kulturalnej.

Trzeci rodzaj problemów to **niska jakość i przejrzystość informacji** dostępnych na stronach internetowych domów kultury. Format prezentowania informacji, o czym pisaliśmy w powyższym akapicie, nie pozwala często na dokonanie selekcji działań prowadzonych w ramach ARA od innego typu działalności statutowej. Trudno także jednoznacznie określić, które działania miały charakter projektowy. Projektem, określane są zarówno działania, na jakie pozyskano grant zewnętrzny oraz takie, które stanowiły zamkniętą koncepcyjnie całość, były jednorazowe lub cykliczne. A zatem o nadaniu miana „projektu” decydują bardzo różne czynniki. Trudno w analizie danych zastanych dokonać jednoznacznej weryfikacji. Dlatego, koniecznym jest poddanie dalszym badaniom (głównie badaniu ankietowemu) danych uzyskanych podczas desk research, w celu ich oceny przez pracowników instytucji, którzy będą w stanie je zweryfikować.

Na stronach internetowych domów kultury w ogóle nie funkcjonuje pojęcie Amatorskiego Ruchu Artystycznego. Zaledwie w kilku przypadkach na stronie istniała odnosząca się do takich działań zakładka. Wobec braku takich informacji, do działań stałych ARA postanowiliśmy zakwalifikować wszystkie zajęcia, warsztaty, kursy, kluby, zespoły, których aktywność dotyczyła obszaru działań artystycznych. Wyłączyliśmy z analizy działania sportowe.

Kolejną napotkaną trudnością był fakt, że **zajęcia o charakterze artystycznym rzadko bywają opisane w sposób dokładny**. Było to szczególne utrudnienie, ponieważ poszukiwaliśmy projektów i działań skierowanych do dzieci i młodzieży do lat 15. Natomiast na stronach instytucji bardzo często opisy przy zajęciach miały charakter ogólny, np. *skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych*. Może to oznaczać, że zajęcia są skierowane do każdej grupy z osobna, jak również, że zajęcia odbywają się międzypokoleniowo. Często można było także spotkać opis: *grupa młodsza, grupa starsza*, bez wskazania dokładnych granic wiekowych.

Ostatnią przeszkodą był **brak archiwów**. Zdecydowana większość domów kultury nie prowadzi na stronach archiwizacji danych, w związku z czym, trudno było na tym etapie zrealizować postulat

analizy dynamicznej w okresie 2013-2016. Tylko część projektów udało wpisać się w określone ramy czasowe. W związku z powyższym, również ta część danych będzie musiała zostać poddana weryfikacji.

Pomimo, opisanych powyżej trudności, analiza desk research pozwoliła na oddzielenie działalności stałej ARA, od tej projektowej. W ramach działalności stałej prowadzonej przez domy kultury udało się wyróżnić **zajęcia stałe, warsztaty, zespoły/grupy, kluby, pracownie** oraz **wydarzenia**. Najczęstszą formą są zajęcia stałe, wśród których, najpopularniejsze to zajęcia plastyczne, taneczne, teatralne, nauki gry na instrumentach, wokalne. Mniejszą popularnością cieszą się zajęcia z rytmiki, fotograficzne, multimedialne, kreatywne, baletowe, filmowe. Drugą formą działalności ARA są warsztaty, które, podobnie, jak zajęcia stałe, realizowane są w obszarze plastyki, muzyki, śpiewu, tańca oraz ceramiki. Te ostatnie, prowadzone są przez większość domów kultury. Wydaje się, że ceramika jest swego rodzaju modą. Bardzo popularną formą zajęć jest prowadzenie zespołów i grup. Najczęściej są to zespoły taneczne oraz wokalne. Zespoły uczą tańca tradycyjnego, ludowego, jak i współczesnego. Podobnie jest z zespołami muzycznymi. Dużo mniej zajęć zorganizowanych jest wokół rozmaitych pracowni, rozumianych jako specjalistyczne pomieszczenia wyposażone w odpowiedni sprzęt do prowadzenia działań artystycznych. Udało się także zidentyfikować nieliczne kluby dedykowane dzieciom i młodzieży. Ich niska liczebność może wynikać z tego, że częściej ta forma dedykowana jest dorosłym bądź grupom międzypokoleniowym. Wydarzenia natomiast mają charakter jednorazowy lub cykliczny. Najczęściej są to różnego rodzaju festiwale, przeglądy i konkursy. W tym aspekcie warto zwrócić uwagę, że przeważająca część zajęć, warsztatów, zespołów czy klubów dostępna jest dla odbiorców po uiszczeniu opłaty. Niewielka część zajęć jest dostępna odpłatnie, co może stanowić barierę dla dzieci i młodzieży z rodzin gorzej sytuowanych materialnie. Jest to szczególnie ważne z uwagi na fakt, że ARA ma za zadanie kształcić i edukować przyszłych twórców / odbiorców kultury, a zatem dostęp do tego typu działań powinien być, jak najbardziej egalitarny. Lepiej, pod tym względem, przedstawia się sytuacja w kategorii „wydarzeń”, które dostępne są zazwyczaj nieodpłatnie.

Podsumowując działalność stałą, należy wskazać na liderów. Są nimi zdecydowanie **Bałucki Ośrodek Kultury** z Łodzi oraz **Widzewskie Domy Kultury** z Łodzi. Należy jednak podkreślić, iż na działalność obu ośrodków składa się aktywność filii bądź placówek stowarzyszonych. Drugą, wartą podkreślenia cechą, jest fakt, że oba łódzkie domy kultury obsługują dwie duże dzielnice stolicy województwa, co przekłada się na dużą liczbę odbiorców. Oba fakty powodują zapewne duże zróżnicowanie i bogactwo oferty. Dodatkowo, może być to także efekt lepszego przygotowania stron internetowych, które zawierają więcej i bardziej szczegółowych informacji.

W odniesieniu do najbardziej interesującej w niniejszym badaniu formy projektowej, należy stwierdzić, iż niewiele ośrodków prowadzi tego typu działania. Na tym etapie badań, udało się wyróżnić 27 domów kultury, które realizowały projekty w ostatnich 3 latach. Część domów kultury realizowała jednokrotnie projekty, część zrealizowała ich kilka. W tej kategorii należy wyróżnić **Ośrodek Kultury Górna** z Łodzi, **Bałucki Ośrodek Kultury** z Łodzi, **MOK w Tomaszowie Mazowieckim**. Zauważalna jest tendencja, że częściej po środki zewnętrzne sięgają i realizują

działania poprzez formę projektową domy kultury z dużych miast, niż małe, gminne ośrodki. Być może, wynika to z braku wiedzy, braku doświadczenia, obawy, bądź zbyt małych zasobów ludzkich i materialnych. Część projektów realizowana jest w ramach grantów Dom Kultury +/- Inicjatywy Lokalne organizowanego przez Narodowe Centrum Kultury. Jednak wstępna analiza pokazuje, że na terenie województwa łódzkiego jest zdecydowanie zbyt mało tego typu inicjatyw. Należałoby także sprawdzić, w dalszym etapie badania, jak wygląda stosunek liczby składanych wniosków do liczby przyznanych grantów. Szczegółowe wyniki analizy zawiera tabela, stanowiąca załącznik do niniejszego dokumentu.

Poniżej zamieszczony został opis projektów realizowanych w latach 2013-2016 przez domy kultury z terenu województwa łódzkiego.

1. POWIAT ŁÓDZKI WSCHODNI

a. GOK w Rzgowie – 2

Wystawa prac malarskich – plener malarski. Prace zaprezentowane na wystawie wykonane przez dzieci i młodzież. Data: sierpień-wrzesień 2015.

Mali i zdolni: casting dla młodych talentów wokalnych, tanecznych, recytatorskich z terenu gminy Rzgów. W castingu mogły brać udział dzieci w wieku 4-15 lat. Nagrodą główną w finale było nagranie autorskiej płyty z 10 piosenkami i wydanie płyty z Happy Kids. Data: maj-czerwiec 2015

2. POWIAT BRZEZIŃSKI

a. CPIK w Brzezinach – 2

Projekt „Brzeziny – Miasto od nowa” : warsztaty z komunikacji i kurs z zakresu grafiki komputerowej. Uczestnicy w wieku 13-19 lat. W ramach projektu zorganizowano także grę miejską. Data: 2015 r.

Projekt „Pan Ciekawski Odkrywa Świat”: zajęcia edukacyjne (woda, dźwięk, kolor, smaki, światło, powietrze, zwierzęta, papier, rośliny, kształt) dla dzieci 2-4 lata, warsztaty dla dzieci i rodziców, wspólna wycieczka do Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. Data: 2014 r.

3. POWIAT ZGIERSKI

a. Forum Inicjatyw Twórczych w Parzęczewie – 2

Projekt „Twórcza natura”: zajmuje się szeroko rozumianą ekologią globalną i obywatelską poprzez twórcze działania artystyczne. Program pozwalał na możliwość obserwacji, integracji w środowisko społeczno-przyrodnicze, badanie świata przyrody oraz zdobywania wiedzy o nim. Podczas realizacji projektu młodzież wykazywała swoją kreatywność poprzez warsztaty, konkursy oraz gry i zabawy związane z ekologią. Uczestnikami były dzieci, młodzież oraz dorośli mieszkańcy Gminy Parzęczew. W ramach projektu zrealizowano: spektakl muzyczny „Pamiętajcie o ogrodach”, konkurs plastyczny dla szkoły podstawowej „Eko – świat”, konkurs graficzny dla gimnazjum „Odnawialne Źródła Energii”, konkurs wiedzy ekologicznej dla gimnazjum „Z ekologią na TY”, Dzień Dziecka, warsztaty

fotograficzne, konkurs fotograficzny „Przyroda w kadrze”, półkolonie letnie, rowerową grę plenerową „W poszukiwaniu energii”, turniej sołectw.

Projekt „Małe kino”: zrealizowany dzięki projektowi pn. „Wyposażenie budynku Forum Inicjatyw Twórczych w nowoczesny sprzęt komputerowy i multimedialny oraz przeprowadzenie warsztatów komputerowych”. Dopuszono salę FIT w nowoczesny sprzęt multimedialny. „Małe kino” przeznaczone jest dla dzieci i młodzieży z Gminy Parzęczew. Data: 2015 r.

4. POWIAT ŁOWICKI

a. Łowicki Ośrodek Kultury – 2

Projekt „Turbowakacje”: projekt wakacyjny. Projekt skierowany jest głównie do najmłodszych odbiorców. Specjalnie dla nich stworzone zostały postacie: Willego Łoka, Jean-Pierra Łokę i dr McŁokintocza. To trójka zwariowanych przyjaciół serwuje dzieciom przez cały czas trwania projektu atrakcje. TURBOWAKACJE są dwumiesięczny projekt na który składają się seanse filmowe, warsztaty, konkursy i wycieczki, koncerty oraz kino letnie.

Projekt „małyOCH”: Od trzech lat na przełomie stycznia i lutego Łowicki Ośrodek Kultury organizuje projekt festiwalowy dla dzieci „małyOCH!”. Jest to projekt festiwalowy, który miał już 4 edycje. Prezentowane są w jego ramach najciekawsze filmy dziecięce i animacje ostatniego sezonu filmowego – specjalnie wyselekcjonowane i dobrane z myślą o rozwoju małego widza. ŁOK współpracuje ze Stowarzyszeniem „Nowe Horyzonty”, dzięki któremu może pokazać filmy dziecięce z Norwegii, Danii, Szwecji, Hiszpanii, Holandii, Francji, Luksemburga czy RPA. Projekcje połączone są z warsztatami filmowymi, plastycznymi, muzycznymi oraz wyjazdami do muzeów i teatrów w Płocku, Warszawie, Łodzi i Bełchatowie. Towarzyszą im również pokazy iluzji i warsztaty magii. Odbywa się corocznie w okresie ferii zimowych.

b. GOK Kirnozia – 1

Projekt „Warsztaty artystyczno-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży z gminy Kiernozia”: w ramach projektu zorganizowano 2 warsztaty ceramiki artystycznej, 10 warsztatów tańca breakdance, 10 warsztatów aerobiku i 10 warsztatów wokalnych. Na zakończenie zajęć zorganizowano pokazy, wystawę i koncert z udziałem uczestników zajęć, społeczności szkolnej i gminnej oraz rodziców. Data: 2014 r.

5. POWIAT PABIANICKI

a. GOK w Lutomierniku – 1

Projekt „Lutomierzaczki”: w ramach „Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów wiejskich: Europa inwestuje w obszary wiejskie” uzyskano dofinansowanie projektu pt. „Kultywowanie lokalnych tradycji w zakresie muzyki ludowej poprzez doposażenie w stroje ludowe dziecięcego zespołu pieśni i tańca „Lutomierzaczki” działającego przy Gminnym Ośrodku Kultury w Lutomierniku”.

b. MOK w Konstancynie Łódzkiej - 2

Projekt „Filmowy Ogród Sztuki”: To oferta kulturalna w Konstancynie zrealizowana ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W ramach zadania został zakupiony niezbędny sprzęt

multimedialny, pianino elektryczne oraz krzesła konferencyjne. W celu poprawy bezpieczeństwa oraz zaciemnienia pomieszczeń zamontowano rolety zewnętrzne. Działalność rozpoczęła się w czerwcu 2009 r., uroczystym otwarciem, podczas którego miała miejsce inauguracja projekcji filmowych. W 2009 r. w ramach Filmowego Ogrodu Sztuki widzowie obejrzeli m.in. „Cinema Paradiso”, „Tajne przez poufne”, „Rosario Tijeras”, „Ziemia obiecana”, „Hotel Ruanda”, „Rec”, „Motyl i skafander”, „Wszystko może się przytrafić”, „Brzdąc”, „Jagodowa miłość”, „Mamma Mia!”. Dodatkowo dla najmłodszych Fundacja Filmowa Se-ma-for przeprowadziła warsztaty artystyczno-edukacyjne. Oprócz projekcji bajek dzieci poznały techniki i proces tworzenia animacji. Od 2010 r. działalność jest kontynuowana. W dalszym ciągu odbywają się bezpłatne projekcje filmowe oraz warsztaty artystyczno-edukacyjne dla dzieci i młodzieży. W repertuarze są produkcje niezależne, offowe, filmy amatorskie, dokumentalne oraz kino polskie i światowe.

Projekt „Kraina Nerem Płynąca”: Plener zrealizowano z udziałem środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi i Starostwa Powiatowego w Pabianicach. Głównym celem było pokazanie za pomocą obrazów piękna rzeki Ner. Założeniem organizatorów była zmiana wizerunku doliny rzeki. Celem pleneru było przybliżyć mieszkańcom województwa oraz miast leżących nad Nerem, piękno tych miejsc. W plenerze wzięli udział artyści z takich państw, jak Francja, Niemcy, Białoruś oraz z Polski: Sanoka, Bielska Białej, Katowic, Ostrołęki, Bydgoszczy, Inowrocławia, Głowna, Rudzicy, Pabianic Łodzi i Konstątnowa. Ich zadaniem było stworzenie prac malarskich w różnorodnych technikach, oddających klimat rzeki Ner. W projekt malarski włączyły się również instytucje zajmujące się ekologią oraz ochroną dóbr naturalnych. Na terenie Centrum Sportu i Rekreacji w Konstątnowie odbył się happening plastyczny z udziałem dzieci z konstątnowskich szkół. Z pomocą Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego odbyły się dwie wycieczki z przewodnikiem, wokół miejscowości leżących nad Nerem. Zorganizowano wyjazd do Grupowej Oczyszczalni Ścieków w Łodzi. Odbyły się również wykłady poświęcone ekologii i tematyce gospodarki wodno-ściekowej.

6. POWIAT ZDUŃSKOWOLSKI

a. MGOK w Szadku – 1

Projekt „Uszycie strojów ludowych dla Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Szadku”: zrealizowano w ramach działania 4.13 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 w zakresie małych projektów”. W tym przypadku wyłącznie po zdjęciach udało się zidentyfikować, że stroje przeznaczone były dla małych dzieci.

b. Miejski Dom Kultury/Zduńskowolskie Centrum Integracji Ratusz – 1

Projekt „Myśl, ruch, taniec!”: zrealizowany we współpracy z Instytutem Muzyki i Tańca w ramach programu MYŚL W RUCHU 2014. Celem projektu Myśl Ruch Taniec! była edukacja praktyczna i teoretyczna z różnych technik tańca dla młodzieży w wieku gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym ze Zduńskiej Woli. Poprzez projekt Myśl Ruch Taniec! młodzież miała poznać ludzi zawodowo zajmujących się tańcem i spojrzeć na taniec jak na formę sztuki. Projekt Myśl Ruch Taniec! uwzględnił

4 oddzielne grupy nazwane: Wiedza, Doświadczenie, Intuicja oraz Wszechstronność. Grupę docelową stworzyła głównie młodzież, która już wcześniej interesowała się tańcem, jego oglądaniem bądź ciałem w ogóle (np. uczniowie liceum plastycznego i szkoły muzycznej). W projekcie wzięła udział zduńskowolska młodzież z: Publicznego Gimnazjum nr 1, nr 2, nr 3, nr 4, nr 5, Liceum Plastycznego im. Katarzyny Kobro, Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia, Zespołu Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Sieradzu oraz Miejskiego Domu Kultury w Zduńskiej Woli.

7. POWIAT KUTNOWSKI

a. Kutnowski Dom Kultury – 2

Projekt „Tajemniczy Ogród 2016”: konkursy dla dzieci i młodzieży. W ramach nich przeprowadzono następujące działania:

Etap I:

- „Konkurs z kotem” – konkurs recytatorski dla młodzieży w wieku 12-15 lat;
- „Ferie bez nudy” – zajęcia artystyczne dla dzieci klas 0-IV;
- „Zimowe ogrody” – konkurs fotograficzny dla szkół podstawowych i gimnazjów
- „Zwierzątkowo” – konkurs recytatorski dla dzieci w wieku 3-10 lat;
- „Wielki Konkurs Origami” – dla dzieci i szkół podstawowych;
- „Wielki Zimowy Konkurs Plastyczny” – dla dzieci i szkół podstawowych i gimnazjów;
- „Ptasie powroty” – konkurs plastyczny dla dzieci ze szkół podstawowych;
- „Ogródek jak z bajki” – konkurs origami dla dzieci z klas 0-IV;
- „Róże, różyczki – pachnące przyjaciółki” – konkurs plastyczny dla dzieci klas 0-IV;
- „Zwierzaki w ogrodzie” – konkurs na rymowanek dla dzieci z klas IV-VI i gimnazjów;
- „Tajemniczy Ogród – Wystawa I” – z najlepszych prac i dokonań zrealizowanych podczas warsztatów i konkursów.

Etap II:

- „Kolorowe lato – kolorowe ogrody” – cykl zajęć artystycznych dla dzieci 6-10 lat;
- „Kwiaty w obiektywie” – konkurs fotograficzny dla szkół podstawowych i gimnazjów;
- „W magicznym ogrodzie” – konkurs na komiks dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej;
- „Opowieści z tajemniczego ogrodu” – konkurs literacki dla klas IV-VI i gimnazjów;
- „Opowieści z ogródka” – konkurs origami;
- „Tajemniczy Ogród – Wystawa II” – z najlepszych prac i dokonań zrealizowanych podczas warsztatów i konkursów.

Projekt „Rusz miasto”: jest projektem organizowanym przez Kutnowski Dom Kultury w roku 2016. Obejmuje on realizację pomysłu na imprezę o charakterze kulturalno-rozrywkowym skierowaną przede wszystkim do młodzieży gimnazjalnej i licealnej. Na wykonanie wybranego zadania przeznaczono w budżecie 30.000 złotych. Wnioski do projektu mogą zgłaszać osoby w wieku od 13 do 20 lat. Przez zadania o charakterze kulturalno-rozrywkowym rozumie się: spotkania autorskie,

spotkania ze znanymi ludźmi, imprezy tematyczne, maratony filmowe, wystawy, spektakle, warsztaty, pokazy, gry miejskie, plenery malarskie, koncerty i inne propozycje kulturalno-rozrywkowe.

8. POWIAT ŁĘCZYCKI

a. GOK w Piątku – 1

Projekt „Apetyt na Zumbę, Nordic Walking i ART-recykling sposobem na budowanie wspólnoty międzypokoleniowej”: organizowany we współpracy z Fundacją Kreatywnego Rozwoju Społecznego Vamac-Centrum. Projekt skierowany jest do dzieci w wieku 10-14 lat i seniorów w wieku 55-65 lat. W ramach projektu zorganizowano warsztaty aktywności ruchowej (nordic walking i zumba) oraz warsztaty ART-recyklingu (Papierowa Wiklina, Kreatywne Szycie, Konstrukcje Papieroplastyczne).
Data: 2015 r.

b. GOK w Świnicach Wareckich – 1

Projekt „Inicjatywy lokalne w Gminnym Ośrodku Kultury w Świnicach Warckich”: w ramach Dom Kultury+. 3. TEATRALNE COGITO SPOSOBEM NA NUDE – inicjatywa ta skierowana została do młodych mieszkańców, którzy w ten sposób mogli rozwijać twórczą aktywność poprzez warsztaty przeprowadzone przez aktorów Teatru Wielkiego w Łodzi oraz udział w spektaklu komediowo-muzycznym pn: „Sen nocy (nie)letniej”. Grupa dzieci i młodzieży przygotowała również występy artystyczne prezentowane na różnych okolicznościowych uroczystościach. W ramach tego projektu na imprezie wystąpił zespół wokalny „Kropelki”. Data: 2015 r.

c. Dom Kultury w Łęczycy – 1

Program Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2015”: w ramach programu DOM KULTURY+ INICJATYWY LOKALNE na Zamku Królewskim w Łęczycy odbył się Piknik Integracyjny "Zrozumieć autyzm i inne formy niepełnosprawności". Celem inicjatywy było zwrócenie uwagi na problem dzieci autystycznych w środowisku oraz integracja z dziećmi łęczyckich szkół.

W ramach tego samego projektu dofinansowano Regionalny Konkurs Interpretacji Muzycznej "Wirtuoz 2015", który miał na celu popularyzację gry solowej na różnych instrumentach muzycznych wśród dzieci i młodzieży oraz umożliwienie młodym muzykom prezentacji swoich osiągnięć artystycznych i porównanie ich z innymi instrumentalistami. W konkursie wzięło udział 18 uczestników podzielonych na 3 kategorie wiekowe: 6-9 lat, 10-12 lat, 13-16 lat.

9. POWIAT PAJĘCZAŃSKI

a. MGOKiS w Pajęcznie – 1

Projekt „Młodzi filmowcy walczą z nudą”: *Sposoby na walkę z nudą* – to temat filmu nakręconego przez młodych uczestników programu FERIE z MGOKiS. Dzieci biorące udział w projekcie były jednocześnie aktorami i operatorami kamery. Młoda ekipa filmowa miała za zadanie nakręcić spontaniczny i kolorowy teledysk o tym, jak pokonać nudę. Poczynania młodych aktorów i filmowców wspierali instruktorzy MGOKiS. Pierwsza część filmu zatytułowana jest „Pokolorować nudę”.

10. POWIAT PIOTRKOWSKI

a. MOK w Sulejowie – 1

Projekt „Ocalić od zapomnienia – zawody przeszłości”: na który składają się twórcze warsztaty dla dzieci z Sulejowa i okolic, zgłoszony do programu „Decydujesz – pomagamy” organizowanego przez TESCO Polska, Fundację TESCO Dzieciom i Pracownię Badań i innowacji Społecznych „Stocznia”. W ramach projektu dzieci będą mogły usiąść przy kole garncarskim, utkać własny kawałek tkaniny, zrobić ceramiczną i wiklinową ozdobę.

11. POWIAT PODDĘBICKI

a. Poddębicki Dom Kultury i Sportu – 2

Projekt „Maria Konopnicka źródłem inspiracji poetyckich”: konkurs poetycki dla dzieci i młodzieży zrealizowany w ramach Konkursu Grantowego „Małe granty”. Zaproszono mieszkańców (organizacje pozarządowe, instytucje kultury, grupy nieformalne) do zgłaszania oddolnych inicjatyw kulturalnych. W trakcie projektu, na terenie gminy, sfinansowano realizację sześciu inicjatyw zgłoszonych przez mieszkańców. Wśród nich: projekcje filmowe, spotkania z aktorami, warsztaty taneczne i poetyckie, koncerty, prelekcje, organizację wystaw, konkurs poetycki dla dzieci i młodzieży, wydanie katalogu wystawy, zbioru nagrodzonych wierszy i materiałów promujących poszczególne wydarzenia. Projekt był współfinansowany ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach Programu Dom Kultury+ / Inicjatywy Lokalne 2013.

Projekt „Organizacja warsztatów tanecznych dla dzieci i młodzieży oraz zakup strojów scenicznych”: dzięki realizacji projektu grupa dzieci i młodzieży uczestniczyła w cyklu warsztatów tanecznych. Zakupiono komplet strojów scenicznych dla poddębickich grup mażoretkowych. Data: 2013 r. Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

12. POWIAT RADOMSZAŃSKI

a. MDK w Radomsku – 1

Projekt „Koalicje Kultury”: realizowane w ramach programu Bardzo Młoda Kultura ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Działania przewidziane projektem "Koalicje Kultury" mają na celu prowadzenie edukacji kulturowej poprzez budowanie partnerstwa między sektorem edukacji i kultury. Celem trzyletniego programu jest podnoszenie jakości edukacji kulturowej w regionie łódzkim, rozpoznanie dobrych praktyk kulturotwórczych i ich promowanie, a także stworzenie zintegrowanych programów edukacji kulturowej i budowania kreatywnego oraz kulturowo świadomego społeczeństwa w województwie łódzkim. MDK w radomsku jest partnerem strategicznym MS w Łodzi, będącego operatorem programu na terenie woj. łódzkiego. Projekt został zaliczony w poczet dedykowanych dzieciom i młodzieży, ponieważ będzie dotyczył programów dla szkół.

b. GOK w Gidlach – 1

Projekt Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2013: w ramach projektu odbyły się różne działania skierowane głównie do seniorów, jednak w programie znalazły się także działania skierowane do dzieci (choć nie opisane). Zrealizowano:

- Prace warsztatowe - malowanie na szkle (prawdopodobnie z udziałem dzieci)
- Rozgrywki sportowe - Karsy
- Kurs tańca dla dzieci Nowoczesnych Gospodyń (dla dzieci)
- Solpark - wyjazdy umożliwiające korzystanie z obiektów sportowo rekreacyjnych. Odbyły się wyjazdy na basen, kręgielnię, do grotty solnej dla różnych grup wiekowych. Korzystanie z takich miejsc ma zbawienny wpływ na kondycję fizyczną i psychiczną człowieka
- Wycieczka do Krasiejowa
- Warsztaty plastyczne - malowanie na tkaninie (prawdopodobnie z udziałem dzieci)
- Warsztaty plastyczne - malarstwo na szkle (prawdopodobnie z udziałem dzieci)
- Warsztaty plastyczne - malarstwo w plenerze

13. POWIAT SIERADZKI

a. GDK w Burzeninie – 1

Projekt „Kreatywna i atrakcyjna edukacja muzyczna młodzieży”: doposażenie w instrumenty muzyczne i organizację zajęć muzyczno–integracyjnych dla Młodzieżowej Orkiestry Dętej w Burzeninie”. Projekt realizowany przez Gminny Dom Kultury w Burzeninie w ramach działania 4.13 "Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju" dla małych projektów tj. operacji, które nie odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej Osi objętego PROW 2007-2013. Celem projektu było promowanie, zachowanie i kultywowanie lokalnych tradycji muzycznych, udoskonalenie umiejętności muzycznych, rozbudzenie kreatywności i twórczych zachowań oraz poprawa wizerunku i popularyzacja atrakcyjności Młodzieżowej Orkiestry Dętej w Burzeninie. Czas trwania projektu: 10 lipiec – 31grudzień 2014 r.

14. SKIERNIEWICE

a. CKiS w Skierniewicach – 1

Projekt „Dom Kultury+/Inicjatywy Lokalne 2016”: w ramach Konkursu „Małe Granty Kultury” – edycja I – 2016 złożonych zostało 11 wniosków, z których dofinansowanych zostało 7 wniosków, w tym wniosek „Sztuka Malucha” (2.750, 00 zł).

15. POWIAT TOMASZOWSKI

a. GOK w Rokicinach – 1

Projekt „Bezpłatne dwutygodniowe zajęcia w GOK dla uczniów szkół podstawowych”: w programie zajęcia sportowe i ruchowe, zajęcia plastyczne i kreatywne, warsztaty kulinarne, malowanie twarzy, zabawy z chustą animacyjną, zadania grupowe, gry zespołowe. Data: (27.06-01.07; 04-08.07.2016).

b. MOK w Tomaszowie Mazowieckim – 10 (łącznie z edycjami)

Projekt „Krótka historia teatru w Tomaszowie Mazowieckim”: w ramach projektu odbyły się: warsztaty teatralno-filmowe dla młodzieży i dorosłych, które przybliżyły specyfikę teatru końca XIX wieku, gra miejska, wykłady popularnonaukowe dotyczące przejawów życia teatralnego w Tomaszowie, powstała broszura edukacyjna dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dotycząca lokalnej historii teatru. Realizacja projektu odbyła się poprzez następujące etapy:

- **Inauguracja** (16.04.2015): Happening na pl. Kościuszki z udziałem młodzieży i dorosłych polegający na artystycznym odczytywaniu dokumentów związanych z funkcjonowaniem teatru w Tomaszowie, rozdawanie materiałów promocyjnych oraz spotkanie informacyjne dotyczące projektu.
- **Warsztaty teatralno-filmowe dla młodzieży i dorosłych** (21-30.08.2015): Podczas zajęć z młodzieżą i dorosłymi stworzyliśmy film o wizycie Gabrieli Zapolskiej w Tomaszowie w 1887 roku. Uczestnicy warsztatów dowiedzieli się sporo o historii swojego miasta i specyfice teatru XIX wieku: gdzie w Tomaszowie mieściły się sceny teatralne i co na nich było wystawiane a także jak wyglądały widowiska prezentowane w teatrach prowincjonalnych. Uczestnicy poznawali historię Tomaszowa porównując stare zdjęcia z obecnym wyglądem miasta, odszukiwali przestrzenie, w których mieściły się teatry ogródkowe, a także zapoznawali się z tym, jak w XIX-wiecznym teatrze wyglądała scenografia, muzyka i aktorstwo. W trakcie przygotowań ważnym elementem było poznawanie tła historyczno-kulturowego przełomu XIX i XX wieku: jak wyglądało codzienne życie w mieście robotniczym, w co się ubierano i jak spędzano wolny czas. W trakcie przygotowywania scenariusza ważną rolę spełniło oglądanie pierwszych filmów Auguste i Louis Lumièra oraz Georges’a Melies’a, których to sposób prezentowania rzeczywistości (statyczna kamera, groteskowe aktorstwo) były inspiracją do tworzenia poszczególnych scen. Fabuła filmu została wywiedziona z autentycznego zdarzenia – wizyty Gabrieli Zapolskiej w Tomaszowie w 1887 r.
- **Gra miejska oraz karaoke** (27.08.2015): Działania animacyjne zorganizowane przez uczestników warsztatów teatralno-filmowych. W grze wzięło udział ponad 50 osób – dzieci, młodzież, dorośli. Uczestnicy przemierzali Tomaszów w poszukiwaniu miejsc, gdzie na przełomie XIX i XX wieku mieściły się sceny teatralne oraz rozwiązywali zagadki i proste zadania grupowe dotyczące teatru XIX wieku oraz historii miasta. Gra zakończyła się międzypokoleniowym karaoke (wspólnym śpiewaniem utworów dwudziestolecia międzywojennego) a uczestnicy w nagrodę otrzymali możliwość udziału w specjalnej sesji fotograficznej w stylu retro.
- **Wykłady popularnonaukowe** (wrzesień/październik 2015): „Klub kawalerów – czyli teatr przodków na wesoło”; „Tomaszowski teatr muzyczny z przełomu XIX i XX wieku”; „Herbatka z profesorem” – wieczór pamięci poświęcony Stanisławowi Wilczyńskiemu – twórcy robotniczego Teatru Włóknarzy.
- **Podsumowanie projektu** (28.10.2015): Premiera filmu „Był teatr w Tomaszowie – wspomnienie o Gabrieli Zapolskiej”, prezentacja broszury edukacyjnej dla nauczycieli oraz

gościnna prezentacja spektaklu „Z gier i zabaw dziecięcych” Teatru Wyjście Ewakuacyjne z filii Uniwersytetu J. Kochanowskiego z Piotrkowa Trybunalskiego.

Projekt „Lato w teatrze – strachy na lachy” - 20.07.2015 – 02.08.2015: wiek i liczba uczestników: 9-13 lat, 50 uczestników. Projekt polegał na pracy warsztatowej w czterech grupach:

- **Grupa plastyczno-aktorska** – uczestnicy zajęć poznali teatr cieni poprzez zabawę z grafoskopem, eksperymentowanie z proporcjami i źródłem światła oraz budowanie masek i lalek do hiszpańskiego i chińskiego teatru. Dzieci zapoznały się też z techniką czarnego teatru i wykonały proste formy, które następnie animowały. Podczas zajęć zastanawiały się nad zagadnieniem grozy w sztukach wizualnych i środkami, za pomocą których można uzyskać jej efekt.
- **Grupa aktorska** – wykorzystywała w pracy różne techniki aktorskie, ze szczególnym nastawieniem na te, które mogą zostać wykorzystane podczas animacji lalek w teatrze cieniowym tj. elementy teatru formy, pantomimy, gry i zabawy związane z deformacją obrazu i dźwięku. W programie duże znaczenie miało również łączenie dwóch światów – form animowanych w teatrze cieni (świat strachów) z grą w planie żywym (świat ludzi).
- **Grupa medialno-aktorska** – łączyła w pracy elementy promocji projektu (kampania promocyjna, zdjęcia, wywiady) z zadaniami aktorskimi w spektaklu. W czasie warsztatów dzieci zapoznały się z pracą dziennikarza i zasadami obowiązującymi w tym zawodzie. Rozwijały kompetencje komunikacyjne i nauczyły się korzystania z dostępnych mass-mediów. Rozwinęły też swoją wyobraźnię przestrzenną, realizując działania instalacyjne i happeningowe.
- **Grupa muzyczno-aktorska** – tworzyła oprawę dźwiękową spektaklu finałowego, w którym grupa wystąpiła na żywo. Uczestnicy wykorzystali w czasie przygotowań grę na prostych instrumentach perkusyjnych, wokalizę i grę na stworzonych przez siebie instrumentach (z butelek, puszek, kartonów). Zajęcia skupione były na ćwiczeniach emisyjnych, umuzykalniających, rytmicznych i zadaniach ułatwiających przełamywanie niechęci związanych z wyrażaniem siebie za pomocą dźwięku.

Projekt Lato w teatrze 2014: w ramach programu „Lato w teatrze” Miejski Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim zrealizował warsztaty artystyczne w dniach 18-31 sierpnia 2014 roku. Tematem naczelnym była próba spojrzenia na sztukę z perspektywy ekologii oraz zachęcenie do spojrzenia na świat przyrody, jak na obiekt twórczych poszukiwań. Podczas warsztatów dzieci obserwowały „co piszczy w trawie”, poznawały tajniki warsztatu aktora, scenografa, muzyka i dziennikarza oraz wspólnie stworzyły spektakl. Uczestnicy pracowali przez dwa tygodnie po 6 godzin dziennie w grupach: aktorskiej, scenograficzno-kostiumowej, muzycznej oraz dziennikarsko-promocyjnej. Zajęcia były przeznaczone dla dzieci w wieku 9-12 lat. W programie wszystkich grup znalazły się: gry i zabawy teatralne, ćwiczenia kształtujące umiejętność koncentracji i twórczego myślenia. Każda z grup będzie poznawać teatr z różnych perspektyw:

- **Grupa aktorska** poznała wybrane elementy teatru ruchu, elementy improwizacji, ćwiczenia dykcyjne i głosowe. Uczestnicy tworzyli sceny zainspirowane przemianami w świecie

przyrody. Dowiedzieli się również, jak ogromne znaczenie w pracy nad spektaklem pełni wyobraźnia i umiejętność współpracy z grupą.

- **Grupa scenograficzno-kostiumowa** tworzyła scenografię oraz kostiumy z elementów przyrody oraz poznała techniki upcyclingu. Podczas zajęć dzieci szukały inspiracji do stworzenia kostiumów, charakteryzacji i masek w świecie roślin i zwierząt. Stworzyły także formy plastyczne w przestrzeni miejskiej.
- **Grupa muzyczna** tworzyła oprawę dźwiękową spektaklu finałowego. Uczestnicy dowiedzieli się, w jaki sposób można wykonać instrument muzyczny oraz jak wykorzystać odgłosy natury do stworzenia muzyki. Zajęcia skupione były na ćwiczeniach emisyjnych, umuzykalniających, rytmicznych, zadaniach ułatwiających przełamywanie niechęci związanych z wyrażaniem siebie za pomocą dźwięku.
- **Grupa dziennikarsko-promocyjna** poznawała tajniki dziennikarstwa radiowego, elementy autoprezentacji i kultury wypowiedzi, sposoby wykorzystywania fotografii i nowych mediów do promocji działań teatralnych. Poza tym uczestnicy stworzyli publikację dokumentującą przebieg warsztatów oraz happening.

Projekt „Lato w teatrze 2013”: to ofertą teatralną dla uczniów, którzy z różnych przyczyn spędzają wakacje w swojej miejscowości. Między 29 czerwca a 1 września 2013 roku w trzydziestu miastach i miasteczkach w całej Polsce odbywają się teatralne półkolonie i warsztaty, podczas których młodzi uczestnicy przygotowują spektakl pod opieką profesjonalnych artystów. Dwutygodniowe warsztaty są dla dzieci szansą na poznanie i samodzielne wykorzystanie teatralnego języka, a przede wszystkim na twórcze wyrażenie siebie. „Lato w teatrze” jest programem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego koordynowanym przez Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie. W ramach programu „Lato w teatrze” Miejski Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim zrealizował warsztaty artystyczne w dniach 29 lipca-13 sierpnia 2013 roku. Tematem naczelnym było zapoznanie dzieci i młodzieży z teatralnymi środkami wyrazu, podczas tworzenia spektaklu dotyczącego problemu tolerancji (pokazanie pozytywnych przykładów przełamywania stereotypów). Dodatkowo celem projektu było również ukazanie sposobów wykorzystania multimediiów oraz przestrzeni naturalnej w działaniach teatralnych, a także zapoznanie uczestników z sposobem funkcjonowania koloru w kulturze. Uczestnicy pracowali przez 14 dni po 6 godzin w grupach: aktorskiej, scenograficzno-kostiumowej, muzycznej oraz dziennikarsko-promocyjnej. Udział w zajęciach był bezpłatny.

- **Grupa aktorska** (15 osób, 10-13 lat): uczestnicy poznali w formie gier i zabaw teatralnych wybrane aspekty warsztatu aktorskiego. Podczas pracy nad spektaklem nacisk był położony na czerpanie z naturalnych zachowań dzieci typu zabawa, opowieści dzieci przekładane na język teatru, wykorzystanie przestrzeni podwórza jako inspiracji (gry i zabawy związane z podwórkiem).
- **Program grupy scenograficzno-kostiumowej** (10 osób, 10-13 lat) skupiony był na formach street artu. Uczestnicy stworzyli scenografię i kostiumy do spektaklu, który zaprezentowany był na jednym z podwórczy. Zajęcia obejmowały tworzenie: kostiumu i scenografii z prostych

środków plastycznych, charakteryzacji teatralnej oraz maski. Uczestnicy stworzyli oprawę plastyczną parady oraz happeningów.

- **Program grupy muzycznej** (10 osób, 10-13 lat) opierał się na budowaniu oprawy muzycznej spektaklu finałowego (gra na prostych instrumentach perkusyjnych, wokaliza). Zajęcia skupione były na ćwiczeniach emisyjnych, umuzykalniających, rytmicznych, zadaniach ułatwiających przełamywanie niechęci związanych z wyrażaniem siebie za pomocą dźwięku.
- **Program grupy dziennikarsko-promocyjnej** (15 osób, 14-17 lat) łączył warsztaty pisania tekstów związanych z teatrem (recenzja, wywiad, reportaż, prowadzenie bloga, przygotowanie programu spektaklu), zajęcia z zakresu autoprezentacji i występów publicznych oraz wybranych technik promocji spektaklu (niestandardowe formy promocji np. flash mob, happening). Poza tym grupa stworzyła program telewizyjny dotyczący przebiegu warsztatów prezentowany w lokalnej telewizji.

Projekt „Z domu kultury wprost do natury”: cykl działań edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych z powiatu tomaszowskiego. Data: 2015 r.

Program edukacyjny dla dzieci i młodzieży „POCIĄG DO EKOLOGII 3”: 2013 r.

Wakacyjne animacje (półkolonie): 2014 r., 2015 r.

Projekt Konkurs „TALENTY ROKU” i „MINI PLAYBACK SHOW”: w konkursie „uczestniczyli wykonawcy indywidualni i zespoły reprezentujące szkoły podstawowe, gimnazja, ośrodki kultury, inne podmioty organizujące zimowy wypoczynek dla dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych. Konkurs przebiegał w kategoriach: śpiew, taniec. Konkurs Talenty Roku zrealizowany został przy udziale środków: Miejskiego Ośrodka Kultury, Gminy Miasto Tomaszów Mazowiecki. Salę na konkurs udostępniła Miejska Biblioteka Publiczna w Tomaszowie Mazowieckim. Data: 2013r., 2014 r.

16. POWIAT WIELUŃSKI

a. GOK w Osjakowie – 1

Projekt „Teatr Dobrej Roboty”: w ramach projektu NCK Kultura-Interwencje 2015. Uczestniczy w nim Koło Teatralne Publicznego Gimnazjum im. JP II w Osjakowie. W ramach projektu przeprowadzono szkolenia i warsztaty teatralne. Data: 2015 r.

17. POWIAT WIERUSZOWSKI

a. Wieruszowski Dom Kultury – 1

Projekt „Wierutorium – mikrogranty 2016 - W świecie teatru”: projekt zostanie zrealizowany przez teatralne koło gimnazjalne „Pajacyk”.Efektem projektu będą spektakle, na które zostaną zaproszeni wszyscy mieszkańcy. W projekt zostaną włączeni wszyscy poprzez zabawy, teatr uliczny i parady teatralne. Święto teatru przerodzi się w święto wszystkich mieszkańców. Projekt w trakcie realizacji – 2016 r.

18. ŁÓDŹ

a. Bałucki Ośrodek Kultury – 3

Projekt „Edukacja teatralna dzieci i młodzieży”

I. Edukacja teatralna dla uczniów szkół podstawowych: projekt skierowany do grup szkolnych na poziomie podstawowym może mieć charakter jednorazowy lub cykliczny. Program spotkań dostosowujemy do potrzeb zgłaszanych przez nauczycieli, treści dobierane są indywidualnie dla każdej grupy. Program może zawierać treści teatralne jak i dotyczyć tematyki koniecznej do zrealizowania na godzinach wychowawczych przy użyciu technik teatralnych. Zajęcia mogą odbywać się zarówno na terenie Ośrodka jak i placówki zamawiającej zajęcia. Założeniami edukacji przeznaczonej dla grup szkolnych na poziomie podstawowym są:

- rozwijanie wyobraźni, ekspresji ruchowej i językowej, doskonalenie głosu, dykcji,
- stymulowanie do umiejętności kontrolowania i kierowania własnymi emocjami,
- rozwijanie intelektu oraz wdrażanie do świadomego odbioru sztuki,
- pogłębianie samoświadomości i nabywanie umiejętności interpersonalnych i intrapersonalnych,
- zapoznanie z treściami teatralnymi z zakresu: warsztatu aktora, realizacji etud i zadań aktorskich, interpretacji tekstów,
- zapoznanie z metaforą teatralną, metodami pracy teatralnej, twórcami teatralnymi i rodzajami teatru,
- realizacja wybranych tematów z lekcji wychowawczych jak i zgłaszanych przez nauczycieli z użyciem technik teatralnych i dramowych (np. sposoby radzenia sobie z agresją, integracją w grupie)
- stymulowanie wielopłaszczyznowego rozwoju osobowości.

II. Edukacja teatralna dla uczniów gimnazjów i szkół średnich: projekt skierowany do uczniów gimnazjów i szkół średnich może mieć charakter jednorazowy lub cykliczny. Program spotkań dostosowujemy do potrzeb zgłaszanych przez nauczycieli, treści dobierane są indywidualnie dla każdej grupy. Program może zawierać treści teatralne jak i dotyczyć tematyki koniecznej do zrealizowania na godzinach wychowawczych przy użyciu technik teatralnych. Zajęcia mogą odbywać się zarówno na terenie Ośrodka jak i placówki zamawiającej zajęcia. Założeniami edukacji przeznaczonej dla grup szkolnych na poziomie gimnazjalnym i licealnym są:

- zapoznanie z treściami teatralnymi z zakresu: warsztatu aktora, realizacji etud i zadań, aktorskich, interpretacji tekstów;
- zapoznanie z metaforą teatralną, metodami pracy teatralnej, twórcami teatralnymi i rodzajami teatru,
- rozwijanie wyobraźni, ekspresji ruchowej i językowej, doskonalenie głosu, dykcji,
- rozwijanie intelektu oraz wdrażanie do świadomego odbioru sztuki,
- pogłębianie samoświadomości i nabywanie umiejętności interpersonalnych i intrapersonalnych,
- stymulacja do pozytywnej samooceny i samodoskonalenia,
- rozwijanie umiejętności wyrażania swojego światopoglądu i zdolności improwizacyjnych uczestników.

Metodami realizacji tychże celów będą zarówno techniki teatralne jak i dramowe, ale także różnego rodzaju ćwiczenia otwierające czy interpersonalne. Istotą procesu edukacji teatralnej jest przełożenie wartości teatralnych na wewnętrzną "jakość człowieka", uzewnętrznienie jego sił twórczych, umiejętności prowadzenia dialogu z drugim człowiekiem, ale także wpływ na kulturę bycia, intelekt, intuicję. Edukacja teatralna daje możliwość rozwijania i wzbogacania wnętrza człowieka, rozwijania jego zdolności zgodnie z indywidualnymi potrzebami. Edukacja teatralna przybiera różnorodne formy: warsztaty teatralne, zabawy w teatr, dramy, analizy recytacyjne, spotkania z twórcami teatru, wykłady z zakresu wiedzy o sztuce, oglądanie spektakli teatralnych.

Projekt interdyscyplinarny „ALE CZAD – Czas Zabawy i Aktywności Dziecka”: wieloelementowy projekt społeczno-edukacyjny realizowany w trakcie roku szkolnego, którego istotą jest kształtowanie wśród dzieci nawyków do czynnego, kreatywnego spędzania wolnego czasu, rozwój umiejętności, wyobraźni, ciekawości świata, umiejętności radzenia sobie w nowych sytuacjach. Realizowane działania skłaniają ku rozumieniu innych ludzi, uczą dialogu i empatii, podnoszą rozwój twórczy i kreatywność uczestnika. CZAD jest projektem interdyscyplinarnym z zakresu teatru, muzyki, plastyki. Ma wzmacniać więzi społeczne, uczyć odpowiedzialności za nasze bezpośrednie otoczenie, przygotowywać do dalszego uczestnictwa w kulturze. Skierowany jest do dzieci w wieku 6-12 lat, mieszkańców Bałut i całej Łodzi. CZAD zakłada współpracę z placówkami edukacyjnymi, świetlicami środowiskowymi oraz domami dziecka z terenu Bałut.

Projekt interdyscyplinarny „Labirynty Wyobraźni”: celem spotkań jest rozbudzenie aktywności, zachęcenie do zespołowej pracy, motywowanie do działania, wzmacnianie atmosfery zaufania i współpracy wśród dzieci. Na zajęciach łączy się muzykę, plastykę, taniec i teatr. Projekt przeznaczony dla dzieci w wieku 7-12 lat.

b. Ośrodek Kultury Górna – 4

Projekt Staś Wróbelek – książka o Łodzi: Ośrodek Kultury Górna jesienią wydaje książkę pt. „Každy w Łodzi skwerek zna Staś – wróbelek”. To ilustrowana książka dla dzieci o Łodzi. Przewodnikiem tej bajkowo-literackiej wycieczki będzie miejski wróbelek Staś. Książkę wydamy w 1000 egzemplarzy. W internecie będzie dostępna w wersji elektronicznej. Projekt w trakcie realizacji.

Projekt „Wykaz inicjatywę – inicjatywy lokalne 2013”: (październik-listopad 2013). Zrealizowano następujące działania:

- „Bliżej siebie, bliżej drugiego człowieka” – spotkanie z tańcem spontanicznym i tantrą współczesną
- „Salon rzeczy niepotrzebnych” – pchli targ na Olechowie
- **„Teatralne warsztaty aktorsko-reżyserskie” – cykl warsztatów dla młodzieży**
- „Kobiecość – obudź to w sobie” – tematyczne spotkania dla kobiet
- „Spotkanie z iluzją” – pokaz kuglarski dla dzieci

Projekt „Wykaz inicjatywę 2014”: w ramach tego projektu został zrealizowany **Jazz – to nie gryzie**. Interaktywne spotkania dotyczące jazzu i gatunków pokrewnych, skierowane do dzieci. Prowadzenia zajęć podjęli się muzycy jazzowi – Grzegorz Rogala i Witold Janiak, którzy opowiadali dzieciom

o pochodzeniu jazzu i prezentując przykłady muzyczne wykonywane przez nich „na żywo”. Uczestnicy mieli okazję usłyszeć jazzowe rytmy wykonywane na puzonie, perkusji i pianinie, a także samemu spróbować swoich sił z użyciem tak klawego instrumenty, jaki jest clave. Dzięki warsztatom „Jazz to nie gryzie”, dzieci zamieszkujące Górną i Olechów miały możliwość zapoznać się z tym niekomercyjnym gatunkiem muzyki i mamy nadzieję – polubić.

Projekt MISJA: KARSKI: to nietypowa lekcja historii w formie gry miejskiej, służąca popularyzacji dokonań i przesłania Jana Karskiego. W czerwcu uczestnikami gry była młodzież z Olechowie. **Zadanie dofinansowane jest ze środków Muzeum Historii Polski w ramach programu „Patriotyzm Jutra 2014”.**

c. Widzewskie Domy Kultury – 1

Projekt „Mały książkomaniak”: stanowi kontynuację oraz rozszerzenie dotychczasowych przedsięwzięć promujących czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży, realizowanych w Domu Kultury „502”, tj. projektów „Wiosna książkomaniaków” (2010-2012) oraz imprezy „Noc książkomaniaków” (w partnerstwie z Wydawnictwem Literatura). Przedsięwzięcia te były kilkakrotnie dofinansowywane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z programu Promocja czytelnictwa oraz środków Miasta Łodzi. Autorką i realizatorką tych działań jest Jadwiga Mostowska. Podobnie, jak w roku ubiegłym, w programie „Małego książkomaniaka” 2016 przewidziane są spotkania autorskie ze znanymi twórcami literatury dziecięcej i młodzieżowej oraz bogate w atrakcje imprezy: „Wiosna książkomaniaków”, „Dzień Dziecka z książką” oraz „Mikołajki książkomaniaka”. Ponownie istotnym elementem przedsięwzięcia będzie Klub Małego Książkomaniaka – akcja, do której zapraszane są przedszkola, szkoły, centra zajęć pozaszkolnych oraz świetlice. Kluby Małego Książkomaniaka, które zawiążą się w tych placówkach, otrzymywać będą do wykonania różne zadania, zaś najlepszy i najaktywniejszy z Klubów pod koniec 2016 roku zostanie nagrodzony specjalną nagrodą i otrzyma tytuł Najlepszego Klubu Małego Książkomaniaka 2016 r. Projekt dotyczy Łodzi i regionu. Projekt współfinansowany ze środków otrzymanych od Miasta Łodzi oraz firmy Veolia.

Projekty były realizowane w 18 na 24 powiaty, na jakie podzielone jest województwo łódzkie. Zdecydowanymi liderami są **powiat tomaszowski** (11) i **Łódź** (8). Natomiast żaden projekt nie został zrealizowany w powiatach: bełchatowskim, łaskim, opoczyńskim, rawskim, skierniewickim, Piotrkowie Trybunalskim. Tabela 1 przedstawia szczegółowe dane.

Tabela 012. Liczba zrealizowanych projektów w latach 2013-2016

Powiat	Liczba projektów
Bełchatowski	0
Brzeziński	2
Kutnowski	2
Łaski	0

Łęczycki	3
Łowicki	3
Łódzki Wschodni	2
Opoczyński	0
Pabianicki	3
Pajęczański	1
Piotrkowski	1
Poddębicki	2
Radomszczański	2
Rawski	0
Sieradzki	1
Skierniewicki	0
Tomaszowski	11
Wieluński	1
Wieruszowski	1
Zduńskowolski	2
Zgierski	2
Łódź	8
Piotrków Trybunalski	0
Skierniewice	1

Łódzki Dom Kultury od 3 lat realizuje program „Współorganizacja projektów kulturowych w regionie łódzkim”, w którym, dzięki wsparciu Organizatora – Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, w drodze konkursu wyłania i wspiera dotacjami najcenniejsze projekty artystyczne w regionie łódzkim. W związku z tym, również ten obszar został włączony do analizy desk research.

W roku 2014 spośród 100 wnioskujących, dofinansowanie otrzymało 59 placówek. Poza domami kultury wnioski składały także biblioteki i muzea. Dofinansowanie udało się zdobyć 33 domom kultury, z których 14 zrealizowało projekty kierowane do dzieci i młodzieży. Lista beneficjentów programu i zrealizowanych przez nich projektów przedstawia się następująco:

1. **MCK Bełchatów** - „Od dinozaurów do robotów. Atrakcje i Art:Akcje”
2. **Ośrodek Kultury „Tkacz w Tomaszowie Mazowieckim”** – „Pasaże Pamięci - spotkanie z kulturą tomaszowskich Żydów”
3. **Biblioteka Publiczna i Dom Kultury Gminy Zduny** – „Krajobraz”
4. **MDK w Radomsku** – „Latający Dom Kultury”
5. **MGOK w Szadku** – „Akademia Tańca w Szadku”
6. **GOKSiR w Jeżowie** - „Obudź w sobie pasję”
7. **MOK w Konstancynie Łódzkim** – „Piosenki z mojego podwórka”

8. **MDK w Przedborzu** – XXIII Światowy Festiwal Poezji Marii Konopnickiej
9. **MOK w Tuszynie** – „Zabytkowa architektura miasta i Gminy Tuszyn”
10. **Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Tomaszowie Mazowieckim** – „PrzeWozy Kultury”
11. **GCK w Inowłodzu** – „Śladami epoki średniowiecznej”
12. **Ośrodek Działań Artystycznych w Piotrkowie Trybunalskim** – „Sztuka na granicy – malarstwo”
13. **GOK w Rokicinach** – „VII Powiatowy Przegląd Zespołów Folklorystycznych Nasza tradycja”
14. **MOK w Głownie** – „Grafikalia”

W roku 2015 wnioski złożyło 77 instytucji, z czego dofinansowanie dostało 48 (w tym biblioteki i muzea). Domy kultury złożyły łącznie 19 wniosków, z czego 7 zrealizowało projekty kierowane do dzieci i młodzieży.

1. **GOK w Ujeździe** – „Przeszłość i terażniejszość – Ujazd w obiektywie – międzypokoleniowa edukacja artystyczna społeczności lokalnej Gminy Ujazd”
2. **MDK w Radomsku** – „Historia jednej fotografii”
3. **MOK w Głownie** – II Festiwal Grafikalia 2015
4. **GOK w Rzeczycy** – Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Złote Łabędzie”
5. **MOK w Tuszynie** - „Zabytkowa architektura miasta i Gminy Tuszyn”
6. **Kutnowski Dom Kultury** – „XX letnie spotkania artystyczne – Kutno 2015”
7. **MDK w Zduńskiej Woli** – „Latać każdy może – warsztaty modelarskie”

Termin składania wniosków w 2016 upłynął 8 czerwca. Do dnia 19.06.2016 nie zostały ogłoszone wyniki, w związku z czym rok 2016 nie mógł zostać poddany analizie.

